

MAASEUTUKEHITTÄMISEN PROJEKTOITUMINEN –

Ruohonjuuritason osallisuus LEADER-hankkeissa ja osallisuuden vaikutukset kansalaisjärjestöihin

Ilona Peura

Pro gradu -tutkielma

Sosiologia

Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Helmikuu 2017

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä – Author Ilona Peura	Ohjaaja – Supervisor Tapio Litmanen
Työn nimi – Title Maaseutukehittämisen projektoituminen Ruohonjuuritason osallisuus LEADER-hankkeissa ja osallisuuden vaikutukset kansalaisjärjestöihin	
Oppiaine – Subject Sosiologia	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Helmikuu 2017	Sivumäärä – Number of pages 69+48
Tiivistelmä – Abstract Pro gradu -tutkielmassani olen tutkinut osallisuutta hankkeisiin ja sen vaikutuksia osallistuneihin paikallisiin. Kansalaisyhteiskunta on viime vuosina ollut useiden muutoksien äärellä, joista yksi on projektoituminen eli toiminnan järjestäminen projektien kautta. Projektien yleistyessä olen halunnut selvittää, millaisia vaikutuksia projekteilla on järjestöihin ja yksilöihin ruohojuuritasolla. Olen lähtenyt tutkimaan vaikutuksia LEADER-järjestelmän kautta, missä suurin osa hankkeiden osallistujista on yhdistyksiä ja muita kolmannen sektorin toimijoita. LEADER-järjestelmä on vahvistanut paikkansa osana suomalaista maaseudunkehittämistä kaudella 2007–2013, jonka aikana rahoitetuista hankkeista aineistoni koostuu. LEADER-toimintatapa on maaseudunkehittämistä yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Tutkielmassani olen selvittänyt, millaista osallisuus on eri hankkeissa, mitä olen teoretisoinut osallisuusteorian pohjalta. Osallisuus perustuu sosiaalinen järjestelmä -teoriaan. Toinen tutkimuskysymys koskee hankkeiden vaikutuksia yksilöön ja yhdistykseen, mitä olen analysoinut voimaantumisteorian ja kausaliteetin avulla. Lisäksi olen tutkinut, millaisia seurauksia projektoitumisella on paikallisiin yhdistyksiin ja kansalaisyhteiskuntaan. Aineistoni koostuu kuudesta eri LEADER-hankkeesta. Olen haastatellut näihin hankkeisiin osallistuneita henkilöitä, haastatteluja on yhteensä 11. Kesällä 2016 kerättyjen haastatteluiden lisäksi, aineisto koostuu hankkeiden asiakirjoista. Tutkielmassani olen analysoinut osallisuutta ja vaikuttavuutta sisällönanalyysin ja tyypittelyn avulla. Tulosten mukaan hankkeen tyypillä on merkitystä vaikutuksiin, joita yksilöt ja yhdistykset kokevat. Investointihankkeissa vaikutukset jäävät pienemmiksi kuin kehittämishankkeissa. Investointihankkeissa vaikutukset ovat näkyvissä resurssien paranemisena, mutta muuten hanke ei tuo suurta muutosta järjestöjen toimintaan sen loppumisen jälkeen. Investoinnit mahdollistavat järjestön toiminnan jatkumisen tulevaisuudessa. Kehittämishankkeissa vaikutukset ovat laajemmat järjestön eri toimintoihin. Yksilöt saattavat kokea voimaantumista, sen lisäksi, että hankkeella on vaikutusta koko alueen hyvinvointiin ja palveluihin. Toimijoiden osallisuus vaihtelee hankkeiden aikana. Osallistujien roolit vaihtelevat heidän motiivinsa ja aktiivisuutensa mukaan <i>aktiivisen osallistujan, satunnaisen osallistetun ja passiivisen osallisen</i> välillä hankkeen aikana järjestetyn toiminnan mukaan. Hankerahoituksen saadakseen järjestöjen tulee lisätä tavoitteita ja toimintaa hankkeisiin, mikä tukee maaseuturahaston mukaista kehittämistä. Tämä saattaa johtaa eriarvoisuuden kasvamiseen paikallisessa kansalaisyhteiskunnassa.	
Asiasanat – Keywords Projektoituminen, Kansalaisyhteiskunta, LEADER, Osallisuus, Vaikuttavuus	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. EUROOPPALAISESTA POLITTIKASTA RUOHONJUURITASON OSALLISUUTEEN..	4
2.1 Projektityhteiskunta osana uutta valtajärjestelmää	4
2.2 Suomalainen maaseutupolitiikka ja LEADER osana eurooppalaista maaseudunkehittämistä	6
2.3 Osallisuus kolmannella sektorilla, LEADER-toiminnassa ja maaseudulla	10
3. OSALLISUUS	14
4. HANKKEIDEN ARVIOINTI JA VAIKUTTAUVUUS	18
4.1 Vaikuttavuus keinona arvioida hankkeita	18
4.2 Voimaantuminen osallistumisprosessin tuloksena	21
5. AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ	23
5.1 Hankkeiden ja hanketoiminnan erityispiirteet.....	23
5.1.1 Veej'jakajan ohjelma toimintakaudella 2007–2013.....	24
5.1.2 Hanhiniitty Ay – Tuotannon monipuolistaminen ja retkitoiminnan kehittämistä tukevat investoinnit.....	24
5.1.3 Teatteriosuuskunta Estate – Tanssilavateatterin kehittäminen.....	25
5.1.4 Pieksämäen kylät ry – Pieksämäen kyläkumppani-hanke	25
5.1.5 Jäniskylän metsästysseura ry – Majaremontti	25
5.1.6 Vilhulan Vire – Vilhulan seurapirtin laajennus ja peruskorjaus	26
5.1.7 Karkialampi säätiö – Kuntotalon liikunta-areena	26
5.2 Tutkimustehtävä ja –kysymykset	26
5.3 Aineiston kerääminen	27
5.4 Tutkimukset eettiset huomiot.....	31
5.5 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä.....	32
6. OSALLISUUS HANKKEISSA	34
6.1 Aineistosta esiin nousseet osallistujatyypit.....	35
6.2 Hankkeiden ominaispiirteiden vaikutukset osallisuustyyppihin.....	41
6.3 Osallisuustyypit hankkeissa Siisiäisen teorian näkökulmasta	43
7. HANKKEIDEN VAIKUTUKSET OSALLISTUNEIHIN JÄRJESTÖIHIN JA YKSILÖIHIN	46
7.1 Investointihankkeiden vaikutukset osallistuneihin	46
7.2 Kehittämishankkeiden vaikutukset osallistuneihin	50
8. LEADER-JÄRJESTELMÄN VAIKUTUS HANKKEISIIN OSALLISTUNEIHIN JA HANKKEIDEN ONNISTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	54
8.1 LEADER-järjestelmän vaikutus hankkeiden tavoitteisiin.....	54

8.2 Hankkeiden onnistumisen takeena hyvä suunnitelma ja oikeat ihmiset.....	56
9. YHTEENVETO.....	59
9.1 Tulokset.....	59
9.2 Pohdinta	62
9.3 Jatkotutkimus- ja parannusehdotuksia.....	63
Lähteet.....	66
Liitteet	70

1. JOHDANTO

Suomalainen maaseutu on ollut murroksessa jo usean vuosikymmenen ajan elinkeinojen, palvelujen ja väestön vähentyessä. Annastiina Henttisen (2009, 66) mukaan tähän muutokseen on pyritty vaikuttamaan maaseutupolitiikan kautta, jota on harjoitettu aktiivisesti valtion tasolta 1980-luvulta saakka. Suurimmat muutokset maaseutupolitiikkaan on tuonut Suomen liittyminen Euroopan Unioniin. Maaseutupolitiikka ja aluepolitiikka yhdistyivät ja tavoitteiksi tuli elinvoimainen maaseutu, johon yhdistyy niin maanviljelijät kuin muutkin maaseudulla asuvat. Poliitiikan muutos toi mukanaan uusia rakenteita ja toimijoita, kuten LEADER-toimintatyöryhmät. Paikallisia pyrittiin aktivoimaan ja osallistamaan toimintaan, jotta se saataisiin räätälöityä osaksi heidän tarpeitaan. Eurooppalainen maaseutupolitiikka on pyrkinyt yhdentämään unionin alueiden eroja huomioimalla niiden erityistarpeet. Aukkaita on pyritty aktivoimaan kylätoiminnan ja kansalaistoiminnan kautta. Kolmannen sektorin toimijoilla on tärkeä osa maaseudun hyvinvoinnin ylläpitämisessä. (Henttinen, 2009, 94–107)

Suomalainen kansalaisyhteiskunta on kokenut muutoksia viime vuosien aikana, on puhuttu muun muassa kansalaisosallistumisen vähentymisestä ja osallistumisen muutoksesta poliittisista järjestöistä kohti vapaa-ajan harrastuksia (Saukkonen, 2013, 13). Kansalaisyhteiskunta on muuttunut lähemmäksi sopimussyhteiskuntaa ja rajat muihin sektoreihin ovat kaventuneet. Pasi Saukkosen mukaan kansalaisyhteiskunta on sektorina pirstaloitunut, kun erilaiset yhdistykset ovat erikoistuneet tuottamaan muun muassa palveluita vapaaehtoistoiminnan ohella. Kansainvälistyminen ja kansainvälisten intuioiden lisääntyessä ovat kansalaisjärjestöt joutuneet sopeutumaan muuttuvaan ympäristöön ja rahoittamaan toimintaansa eri tavoilla. Saukkosen mukaan järjestöt ovat erkaantuneet julkisen hallinnon rahoituksesta ja käyttävät useammin yksityiseltä sektorilta opittuja tapoja. (Saukkonen, 2013, 15) Tämä kansalaisyhteiskunnan muutos on osa laajempaa yhteiskunnallista muutosta, jonka seurauksena on alettu puhua muun muassa projektiyhteiskunnasta.

Maaseudun kehittämisen kannalta paikallisilla ihmisillä on tärkeä asema toimintaan osallistumisessa. Paikallisia pyritään osallistamaan muun muassa hankkeiden avulla, joita paikalliset LEADER-ryhmät koordinoivat. LEADER on Euroopan Unionin kehittämä toimintamuoto, jossa paikalliset toimintaryhmät ohjaavat ja neuvovat paikallisia hankkeissa ja avustuksien haussa. Ryhmien tavoite on auttaa paikallisia ihmisiä ja tukea heidän tarpeitaan elinvoimaisen maaseudun saavuttamiseksi.

Tutkimukseni tavoite on tutkia, millaista osallisuus on hankkeissa ruohonjuuritasolla. Lisäksi haluan tutkimuksellani selvittää, miten osallisuus hankkeissa vaikuttaa osallistuneisiin järjestöihin ja yksilöihin. Tutkimuksessani pyrin selvittämään, millaista vaikutusta projekteilla on paikalliseen kansalaisyhteiskuntaan ja paikallisten osallistumiseen.

Pro graduni keskittyy osallisuuden tutkimiseen. Tutkimukseni lähtökohta on tilanne, jossa erilaiset hankkeet vaikuttavat yhä enemmän osallisuuteen. Osallisuutta ja hankkeiden vaikutuksia arvioidaan yhä enemmän. Osallisuus on oleellinen osa eurooppalaista maaseutupolitiikkaa, sillä se ei rajoitu vain virkamies ja hallintotasolle, vaan pyrkii aktivoimaan ja osallistamaan myös paikallisia toimijoita. Osallisuus on myös kansalaisyhteiskunnan perusta. Suomessa on pitkä perinteet kyläyhdistyksiin osallistumalla, joka on osaltaan vaikuttanut LEADER-toiminnan onnistumiseen Suomessa. Suomalaisella maaseudulla on runsaasti kansalaistoimintaa, kuten harraste- ja vapaa-ajanyhdistyksiä.

Suomessa on tehty tutkimusta LEADER-toimintamallista ja maaseudusta. LEADER:iä tutkittu muun muassa hallinnan ja politiikan näkökulmasta Marko Nousiaisen (2011) väitöskirjassa. Lisäksi toimintamallia on tutkittu elinkeinojen ja sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Ruralia-instituutin Mikkelin osaston johtaja Torsti Hyyryläinen (2007) on tutkinut, miten malli on tullut osaksi suomalaista maaseutupolitiikkaa. Maaseudun palveluista ja hyvinvoinnista on tehty niihin liittyvää omaa tutkimusta. Pro gradussani korostan kuitenkin kansalaisjärjestöjen ja ruohonjuuritoimijoiden osallisuutta LEADER:iin. Näkökulmani tuo esille myös projektityhteiskunnan muutoksen ja sen vaikutukset ruohonjuuritasolla.

Kiinnostukseni tutkia maaseutupolitiikkaa ja osallistumista maaseudun kehittämiseen on peräisin lapsuudenkodistani. Isäni on maanviljelijä ja vanhempani asuvat maaseudulla, siksi koen tärkeäksi palveluiden kehittämisen ja säilymisen. Minulla on tiiviit suhteet Etelä-Savoon, minne pro graduni aineisto sijoittuu. Isovanhempani asuvat entisessä Mikkelin maalaiskunnassa ja perheelläni on kesämökki Puulalla Hirvensalmen puolella. Innostus tutkia juuri LEADER-toimintaa sai alkunsa kiinnostuksesta Euroopan Unionin ja paikallisten rakenteiden välisestä suhteesta. Pro gradun aihe tarkentui, kun sain kuulla, että Veej'jakaja olisi kiinnostuneet selvittämään heidän toimintansa vaikutuksia hankkeiden päättymisen jälkeen. Ohjelmakausi 2007–2013 on päättynyt pari vuotta sitten. Uusia hankkeita on nykyisellä kaudella toteutettu vähän, joten oli sopiva tilaisuus selvittää toiminnan tuloksia. LEADER-toimintamalli on Suomessa kahdenkymmen vuoden aikana tullut tärkeäksi osaksi

maaseudun kehittämistä, joten on myös aika selvittää, kuinka hyvin sen tulokset näkyvät ruohonjuuritasolla.

Tutkimukseni aineisto on kerätty LEADER-toimintaryhmä Veej'jakajan kaudella 2007–2013 kaudella rahoitetuista hankkeista. Veej'jakaja toiminta sijoittuu Etelä-Savon läntiselle alueelle. Mäntyharju, Ristiina, Hirvensalmi, Puumala, Kangasniemi, Pieksämäki ja Mikkelin kaupunki maaseutumaisilta osiltaan muodostavat Veej'jakajan toiminta alueen, joka on kokonaispinta-alaltaan yli 9000 km². Veej'jakaja on perustettu jo toimikaudella 2001–2006, mutta vasta tällä ohjelmakaudella toiminta laajeni kaikkiin alueen kuntiin. Etelä-Savon väestönkehitys on negatiivista. Lähes puolet ihmisistä asuu haja-asutus alueella ja 57 % taajamissa tai kaupungeissa. Alueella toimii paljon pieniä yrityksiä. Kolmas osa alueen elinkeinoista on julkisissa palveluissa. Etelä-Savossa on korkea alkutuotannon osuus muuhun Suomeen verrattuna. Alueena Etelä-Savossa on paljon hajaseutuja ja luontonsa takia alueella on paljon kesämökkiläisiä. (Veej'jakajan toimintakertomus 2007–2013)

2. EUROOPPALAISESTA POLITTIKASTA RUOHONJUURITASON OSALLISUUTEEN

Tässä luvussa kuvaan, miten kansalainväliset instituutit ja järjestelmät vaikuttavat ruohonjuuritasolle saakka. Tutkiessani projektiyhteiskuntaa kuvaan aluksi sen käsitteistöä ja ominaispiirteitä.

Projektiyhteiskunnasta siirryn kuvailemaan suomalaista maaseutupolitiikkaa ja sen nykyistä asemaa osana Euroopan Unioni. Minkä jälkeen tuon esille LEADER:in osana suomalaista ja eurooppalaista maaseudun kehittämistä. Kerron lisäksi mitä on ruohonjuuritason osallisuus ja millaista se on maaseudulla.

2.1 Projektiyhteiskunta osana uutta valtajärjestelmää

Osallistuminen maaseudun kehittämiseen tapahtuu yhä enemmän hankkeiden kautta. Suomesta on tullut projektiyhteiskunta lisääntyneiden hankkeiden ja ohjelmien myötä. Projektijärjestelmä on osa uudenlaista valtajärjestelmää. Projektien ensisijainen tavoite on auttaa kansalaisia omatoimisuuteen määräämisen sijaan. Projekteihin liittyy hallintaa. Tämä tarkoittaa, että riippuvuudet lisääntyvät instituutioiden välillä, joka lopulta johtaa julkisen hallinnon muutokseen yhteistoiminnan mahdollistajaksi. (Sulkunen, 2006, 28–30) Projektit mahdollistavat määräämisen etäältä valtajärjestelmien kasvaessa niin suuriksi kuten EU, että kansalaisten toimintaan ei voida puuttua läheltä vaan kaukaa. Projektin myötä myös kansalaisyhteiskuntaa on alettu ohjaamaan ja rahoittamaan projektien kautta. Pekka Sulkusen (2006) mukaan projekteissa olennaista on sopiminen ja määräaikaisuus, myös rahoitus on määrärahashainen. Merkittäviä vaikuttavia tekijöitä projektien lisääntymiseen ovat suuret kansainväliset instituutiot kuten OECD ja EU, jotka valvovat ja arvioivat toimintaa. Tavoitteena näille isommille organisaatioilla on hallinnoida, jolloin valta hajautuu ja ulkoistetaan sekä syntyy kilpailua. (Sulkunen, 2006, 15–17)

Projekteissa mukana voivat olla eri sektoreiden toimijat. Sulkusen (2006) mukaan projekteissa kolmena pilarina toimii ”moraalinen neutralisoituminen, vaikuttavuus ja toimijuus”. ”Ohjelma, rahasto, kumppanuus, sopimus, projekti ja arviointi” muodostavat järjestelmän, mihin pilarit perustuvat. Projekteissa on usein mukana julkinen sektori, mutta rahoitusten myötä kolmannen sektorin yhdistyksen ja paikalliset toimijat ovat mukana hankkeissa. (Sulkunen, 2006, 33–36, 37) Suomessa on edelleen varsin vahva julkinen sektori, mutta kilpailuttaminen ja ulkopuolelta hankittujen palvelujen

määrä on lisääntynyt tasaisesti viime vuosina. Julkisten instituutioiden rooli on yhä enemmän konsultoida ja toimia budjetin valvojana palvelujen tuottamisen sijaan. (Pertti Alasuutari & Marjaana Lampinen, 2006, 57–57, 66) Julkisen sektorin pienentymisen myötä palveluita ostetaan yhä enemmän yrityksiltä ja kansalaisjärjestöiltä. Kansalaisyhteiskunnan rooli on täten muuttunut yhä enemmän tuottajaksi valvomisen sijaan.

Projektiyhteiskunnalle ominaista on sopimuksellisuus, joka on tullut osaksi maaseutupolitiikkaa. Muun muassa Simo Palviainen (2006) ja Esa Hyyryläinen (2000) ovat tutkineet sopimuksellisia käytäntöjä maaseutupolitiikassa. Sopimuksellisuudella tarkoitetaan julkisen hallinnon ja maaseututoimijoiden yhteistyötä, eikä niinkään kontrollia. Tavoite on saada tasa-arvoisia kumppaneita, jotka keskusteleval ja neuvottelevat keskenään. Sopimuksellisuus eroaa sopimuksista, jotka ovat sopimisen kirjallisia dokumentteja, kun taas sopimuksellisuus on moninaisempaan ja yhtymäkohta sopimusten ja sopimisen välillä. (Palviainen, 2006, 21) Hyyryläisen mukaan sopiminen voi olla horisontaalista tai vertikaalista. Horisontaalisessa sopimuksellisuudessa sopijat ovat tasa-arvoisia, mutta suhde sovittavaan asiaan on tärkeämpi toiselle. Vertikaalisessa sopimuksellisuudessa sopijat ovat hierarkisessa suhteessa. Prosesseissa tärkeää on, että kansalaiset pystyvät vaikuttamaan itseään kohdistuviin päätöksiin, joita myös Europan Unioni tukee sopimuksissaan. (Hyyryläinen, E, 2000, 300–301) Palviaisen (2006) mukaan sopimuksellisuuteen liittyy luottamustaso, joka voi olla korkea tai matala. Matalassa luottamuksessa sopimuksellisuus on usein määrääkaista ja mekaanista. Sopimukset sovitaan myös korkeammilla virkamiestasoilla, tällaisia maaseutupoliittisia sopimuksia ovat muun muassa ympäristötukisopimukset. Korkeaa luottamusta vaativat sopimukset ovat periaatteellisia ja kokonaisvaltaisia. Osapuolten suhde muotoutuu läheiseksi ja luottamuksen rikkominen voi pilata sopimisen. Korkean luottamuksen sopimukset ovat usein paikallisia toimijoiden välisiä. (Palviainen, 2006, 23–24)

Toimintaa projektiyhteiskunnassa ohjaa Anders Fogh Jensenin (2012) mukaan lyhytaikaisuus, jonka mukana olevat tietävät. Samalla se tuo epävakautta, koska toimijat joutuvat miettimään samanaikaisesti jo tulevaa uutta hanketta. Hankkeet eivät ole kertaluontoisia vaan jatkuvasti syntyä uusia tarpeita vanhoja päättyessä. (Jensen, 2012, 73–76) Hankkeiden myötä toimintaa arvioidaan aktiivisuuden kautta, kun ennen arviointi on perustunut laatuun. Yksilöä arvioidaan projekteissa hänen luovuuden mukaan sen sijaan, että toiminnan tuloksia mitattaisiin. Hankeissa toiminnalle ei anneta tarkkoja kriteereitä, vaan ne muuttuvat hankkeen mennessä eteenpäin. (Jensen, 2012, 128–129) Projektit ovat

ajallisesti määriteltyjä, mutta itse toimintaa ja osallistumista ei kuitenkaan voida rajata vain hankkeeseen. Projektit pitävät sisällään vain osan koko organisaatiosta tai järjestön toiminnasta.

2.2 Suomalainen maaseutupolitiikka ja LEADER osana eurooppalaista maaseudunkehittämistä

Projektitoiminnalla on kiinteä yhteys Euroopan Unioniin. Se on saanut alkunsa tarpeesta kehittää yhdentävää maaseutupolitiikkaa. Pentti Malisen (2000) mukaan maaseutupolitiikalla on pitkät perinteet EU:ssa, jo 1960-luvun lopussa neuvosto on tehnyt päätöksiä maaseudun palveluihin ja toimijoihin liittyen. Unionin yhdentävän maaseutupolitiikan tarkoitus on ollut lisätä monipuolistumista ja sisäisiä potentiaaleja sekä vastata paikallisiin tarpeisiin. Yhdentävä politiikka pyritään toteuttamaan uudistamalla sektoreiden välistä yhteistyötä ja huomioimalla alueiden erityispiirteet, EU:n kasvaessa yhtenäistävä politiikka käy kuitenkin käytännön tasolla yhä haastavammaksi. (Malinen, 2000, 28–34) Suomessa maaseutupolitiikka pyrki muun muassa elävöittämään maaseutu, johon pyrittiin jo vuonna 1988 alkaneella valtiojohtoisella kampanjalla. EU: iin liittymisen myötä valmistelut integroida suomalainen maatalouspolitiikkaa eurooppalaiseen politiikkaan vahvistuivat jo 1990-luvun alussa. Aluksi hankkeiden yhdistäminen kehittämiseen oli vaikeaa ja työtä tehtiin usein ministeriötasolla, vaikka paikalliset toimijat ja yhdistykset pyrittiinkin saamaan mukaan. EU ohjasi toimintaa rakennerahastojen kautta, joista rahoja jaettiin niitä eniten saaville. Rahaston ohella ohjelmilla on suuri vaikuttava merkitys hankkeiden koordinointiin. (Henttinen, 2009, 66–79)

OECD:n arvion mukaan suomalainen maaseutupolitiikka on käyttänyt hyväkseen EU-rahoitusta viisaasti, joka näkyy LEADER-toiminnan menestyksenä. Neljä tärkeää merkitystä toiminnan menestykselle ovat aikaisempi vapaaehtoisten kylätoimijoiden verkosto, jota on muun muassa perinteisessä yhteisöllisessä vapaaehtoistoiminnassa kuten talkootoiminnassa. Toinen tekijä on soveltaminen ja yhdistäminen kansallisten varojen kanssa ja valtavirtaistaminen rakennerahastoihin. Suomalainen maaseudunkehittämisspolitiikka on omaksunut LEADER:in tärkeäksi osaksi suomalaista maaseutupolitiikkaa. LEADER-toimintatapaa on käytetty myös ohjelman ulkopuolella. Kolmas merkittävä tekijä on ollut hallitusten osallistava kolmikantainen rakenne. Hallitukseen kuuluu paikallisia asukkaita, järjestöjä ja virkamiehiä, täten hallitus uudistuu aika-ajoin ja keskustelu pysyy virkeänä. Neljäs tekijä on paikallisten toimintaryhmien itsenäisyys. Vaikka ne eivät ole taloudellisesti itsenäisiä, on ryhmillä hallitusten kautta vapaus päättää, mitä hankkeita ne toteuttavat. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, 2008)

Maaseudun kehittämisessä hankkeiden ja projektien tärkeä osallistuja ja toimija ovat LEADER-ryhmät. LEADER-lyhenne tulee ranskankielisistä sanoista ”Liason Entre Actions de Developpement l'Economie Rurale” (*yhdyssiteet maaseudun talouden kehittämiseen tähtäävien toimien välillä*). Suomessa LEADER-yhdistyksistä käytetään usein nimitystä toimintaryhmä tai toimintaryhmätyö. Suomessa LEADER-toiminta on alkanut vuonna 1996 Euroopan Unioniin liittymisen jälkeen. Se on juuri Euroopan Unionin alueella toimivaa maaseudun kehittämistä. Toiminta perustuu osittain EU-rahoitukseen, ohjelmakaudella 2014–2020 rahoitus keskittyy Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan ja LEADER-toiminnalle on varattu 300 miljoonaa euroa. EU-rahoituksen lisäksi tukea tulee kunnilta ja valtiolta. LEADER-toiminta on jakautunut Euroopan Unionin määrittämän politiikan perusteella ohjelmakausiin. Suomi oli ensimmäisen kerran mukana kauden 1996–1999 LEADER 2-ohjelmassa. Seuraava kausi nimeltään LEADER + toteutettiin vuosina 2000–2006, jonka jälkeen LEADER-toiminta keskittyi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ympärille vuosina 2007–2013. Neljäs Suomessa toteutettava ohjelma on käynnissä vuosina 2014–2020. LEADER-toiminta Suomessa on perustettu yhdistysten ympärille, jotka toimivat paikallisesti. Nämä paikalliset ryhmät tekevät yhteistyötä niin ruohojuuritason toimijoiden kuin kansavälisesti muiden LEADER-toimijoiden kanssa. Suomessa toimi vuonna 2017 yhteensä 54 LEADER-yhdistystä, yhdistykset ovat alueellisia. LEADER-yhdistysten hallitukset päättävät, mitkä haetuista hankkeista toteutetaan ja saavat rahoitusta. Hallitukseen kuuluu paikallisia yhdistyksien ja yritysten edustajia, julkisen hallinnon edustajia sekä maaseudun asukkaita. Yhdessä ne muodostavat kolmikannan päätöksenteolle. (LEADERSUOMI)

LEADER-toiminta on yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään paikallisten yhdistysten, pienyritysten ja säätiöiden kanssa. Nämä toimijat voivat hakea LEADER-rahoitusta. Tukea voi hakea muun muassa työntekijän palkkaamiseen ja yritysten kehittämiseen sekä kylien toiminnan ylläpitämiseen ja harrastusmahdollisuuksien lisäämiseen. Ryhmät neuvovat ja ohjaavat hankkeiden hakemisessa. Ryhmät ovat mukana hankkeissa heti alusta asti, jolloin hanketta ja rahoitusta haetaan sekä loppuvaiheessa, jolloin hankkeesta jätetään loppuraportti. He neuvovat muun muassa miten hakemuksia tehdään ja miten ne kannattaa toteuttaa. LEADER-ryhmien ja -hallitusten lisäksi ELY-keskuksilla on tärkeä rooli hankkeissa, koska ne hyväksyvät lopulliset versiot hankkeiden rahoituspäätöksistä ja antavat viranomaisina päätökset hankkeista. (LEADERSUOMI)

Toimintaryhmien periaatteita on useita ja ne vaihtelevat osittain myös rahoituskausin mukaan. Yleiset periaatteet ovat *alhaalta ylös, alueperusteisuus, paikallinen kumppanuus, monialaisuus,*

innovatiivisuus, verkostoituminen ja alueiden välinen sekä kansainvälinen yhteistyö, hajautettu päätösvalta (LEADERSUOMI). Suomessa toiminnan onnistumista on selittäneet Sihvolan mukaan *paikallislähtöisyys, innovatiivisuus, pilottiluoteisuus, verkostoituminen, kumppanuuden lisääntyminen, siirrettävyys sekä tasa-arvo sukupuolten ja ikääntyvien välillä,* näiden pohjalta LEADER-toimintatapa on juurtunut Suomeen (Sanna Sihvola, 2013, 47–48).

Torsti Hyyryläisen ja Pertti Rannikon (2000) mukaan LEADER-toiminta on muokannut paikallisyhteisöjen toimintatapoja ja sosiaalisia suhteita. Yhdentävästä maaseutupolitiikasta on tullut eurooppalainen käytäntö, jossa *alueellisuus* ja *ohjelmallisuus* ovat nousseet tärkeään rooliin (Karhio, 2000, 78). Hankkeet ja ohjelmat perustuvat alueellisiin tarpeisiin ja eroihin. Suomessa EU-ohjelmien rooli on ollut alusta asti lähinnä täydentävä, koska kansallinen maaseutupolitiikka on ollut vahva. Suomalainen maaseutupolitiikka oli aluksi hallinnon ohjaamaa, joten Euroopan Unionin ohjelmat sopeutuivat hyvin kansalliseen kehykseen. (Malinen, 2000, 22–45) Toimijat ovat ottaneet LEADER-toiminnan hyvin vastaan, koska tällöin he pääsevät toteuttamaan sellaisia asioita, jotka ovat olleet pitkään vireillä (Tuula Isosuo, 2000, 70). Kirsi Karhion mukaan alhaalta ylös -periaatetta on noudatettu maaseudulla jo pitkään muun muassa talkootoiminnassa, harrasteyhdistyksissä ja kyläyhdistyksissä. Kyläyhdistykset ovat olleet LEADER-toiminnan alusta asti aktiivisia hankkeiden käynnistäjiä ja toteuttajia. Ongelmana on kuitenkin ollut eri toimijoiden erilaiset tiedot ja taidot, joihin hankkeissa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tämä vaikuttaa myös osallistumiseen. (Karhio, 2000, 79–94)

Osallistumista LEADER-toimintaa Suomessa on tutkittu muun muassa järjestelmän näkökulmasta. Nousiainen (2011) esittää LEADER-toiminnan olevan uudenlaista hallintaa, jossa kansalaisyhteiskunta otetaan mukaan hallintaan ja siinä hyödynnetään kansalaisyhteiskunnan toimijoiden resursseja. Nousiainen (2011) on tutkinut, millainen poliittinen osallistumisen järjestelmä LEADER on ja millaisia mahdollisuuksia ja ehtoja se tuottaa. Tutkimuksessa on käytetty useita eri aineistonkeruu tapoja, havainnoinnista haastatteluihin. Haastateltavat ovat olleet toimintaryhmätoimijoita, toimintaryhmiä on myös havainnoitu sekä toimintaryhmien julkaisuja on käytetty aineistona. (Nousiainen, 2011, 9–25) Tutkimuksen tuloksissa todentaa, ettei LEADER-toiminta ryhmää tule ymmärtää paikallisena demokratian tilaksi. Sillä se on keskushallinnon asettamaa toimintaa, joka tukee vapaaehtoisuuteen pohjautuvia paikallisia resursseja. Nousiainen mukaan LEADER-toiminta on vahvasti julkishallinnon ohjaama, vaikka perustuukin muodollisesti vapaaehtoiseen osallistumiseen ja kansalaisaktiivisuuteen. Tutkimuksessa korostetaan LEADER-toimintaa suoran demokratian muotona, mutta samalla tulokset

vahvistavat, ettei toiminta kuitenkaan lisää demokraattisia osallistumismahdollisuuksia. (Nousiainen, 2011, 138–151)

Leo Granberg, Kjell Andersson & Imre Kovách (2015) tuovat esiin ruohonjuuritason demokratian näkökulman LEADER-tutkimuksessa. Ruohonjuuritason osallisuutta LEADER:issä on hankkeisiin osallistuminen ja kuuluminen LEADER-yhdistyksen hallitukseen. Aloite osallistua hankkeisiin voi lähteä paikallisista järjestöistä tai LEADER-yhdistyksistä. LEADER-yhdistykset voivat markkinoida mahdollisia hankkeita alueella esimerkiksi lehdissä. (Johan Munck of Rosenschöld & Johanna Löyhkä, 2015, 22–23) Kirjassa eri tutkijat kritisoivat LEADERin luomia mahdollisuuksia, vaikka järjestelmä perustuu esimerkiksi alhaalta ylös -periaatteeseen. Nousiaisen (2015, 106–107) mukaan vaarana on, että demokratiasta tai demokraattisesta osallistumisesta saattaa tulla hallinnoinnin keino ja hallintaa, kun paikallisten toimintayhdistysten toimintaa ei kritisoida järjestöjen sisällä vaan säännöt tulevat ylhäältä.

LEADER-toimintaa Suomessa on tutkittu monista eri näkökulmasta. Elinkeinot, sosiaalinen pääoma ja alueellinen vaikuttavuus ovat olleet tutkimusten pääpainoja tutkittaessa LEADER-toimintaa. Konsalan tutkimuksessa (2013) LEADER-toimintaa on tutkittu elinkeinon kehittämisen kautta. Yrittäjyys ja elinkeinot ovat oleellinen osa LEADER-toimintaa yhdistysten yhteistyön ohella. Tutkimuksessa tutkittiin kyselyllä, millaisia yritystykä kalatalousryhmät saivat. Tutkimuksessa on arvioitu, miten hyvin toiminnassa on onnistuttu. LEADER-toiminta oli tutkimuksessa osa kolmikantaa ja on tapa, jolla kehitetään elinkeinoja alueen sijaan. (Heikki Konsala, 2013) Tutkimus tuo esille LEADER:in olevan toimintamalli ja olevan yksi osa kehittäjätoimintaan kuuluvista toimijoista. Jaana Niittymäki (2010) on tutkinut pro graduissaan sosiaalisen pääoman merkityksiä LEADER-toiminnassa Pohjois-Savossa. Sosiaalisen pääoman merkitystä hankkeissa on tutkimuksen perusteella hankala arvioida, sillä hankedokumenteissa sitä ei mainita usein. Sosiaalisen pääoman tekijöitä on muun muassa luottamus, verkostot, osallisuus ja yhteisöllisyys. Tutkimustulosten mukaan sosiaaliselle pääomalle ei LEADER-toiminnassa anneta suurta arvoa. (Niittymäki, 2010) Alueellista vaikuttavuutta on tutkittu erilaisten mittareiden avulla. Mittareina tutkimuksessa toimivat muun muassa tunnettavuus, työpaikat ja rahoitus. Tutkimuksia on tehty muun muassa POKO ry:n alueella ja Keski-Suomessa yritysten näkökulmasta. (Otto Huttunen, Helena Kairamo & Markus Mattila, 2013, Niina Puistovirta, 2012)

2.3 Osallisuus kolmannella sektorilla, LEADER-toiminnassa ja maaseudulla

Maaseudun kehittämishankkeisiin osallistuu sekä toimintatyöryhmien toimijoita että paikallisia yhdistyksiä ja ihmisiä. Osallistuminen tapahtuu usein ohjelmien tai hankkeiden kautta. Osallisuus hankkeiden sisällä vaihtelee paljon, sillä osa on mukana hankkeiden alusta asti hakemassa rahoitusta ja täyttämässä tarvittavia papereita, kun osa tulee mukaan esimerkiksi talkoisiin ja yhdessä tekemiseen. Tässä luvussa kuvailen erilaisia muotoja ja tapoja, joihin ruohonjuuritason ihmiset osallistuvat sekä esittelen aiempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia.

Osallistuminen on muuttunut monella tasolla. Osallistumista ohjaavat monesti ohjelmat, sen sijaan että se olisi osallistujalähtöistä. Tämä on yleistä esimerkiksi paikallisissa projekteissa, jossa on mukana julkinen ja kolmas sektori. Ohjeet ja tavat osallistua tulevat instituutioilta sen sijaan, että kuunneltaisiin paikallisia ruohonjuuritason toimijoita. Osallistumista ohjataan usein myös malleja ja normeja avuksi käyttäen. (David Mosse, 2001, 16–17, 32–34) Paikallisten osallistumisesta on tullut keino toteuttaa kehitystyötä. Osallistumisesta kehittämissuunnitelmissa on tullut asia, johon uskotaan. Osallistumisessa oleellista on, että sen uskotaan olevan olennaisesti hyvä asia ja oikealla tekniikalla saadaan oikeanlaisia tuloksia. Lisäksi ajatellaan, että valta ja politiikka tulisi jättää osallistumisen ulkopuolella, koska ne voivat johtaa ohjelmien tuhoutumiseen. (Frances Cleaver, 2001, 36) PRA eli participatory rural appraisal on menetelmä, jolla maaseudun asukkaat pystyvät käyttämään saatua tietoaan ja jakamaan sitä muille, se on käytössä erityisesti kehittyvissä maissa. Siinä professionaalit ja paikalliset tekevät yhteistyötä maaseudun toimijoiden ja kylien kehittämiseksi. Yhteistyö ei kuitenkaan takaa, että paikalliset toimijat ja yhteisöt ovat kykeneviä osallistumaan, vaikka siihen pyritään esimerkiksi voimaantumisen kautta. (Paul Francis, 2001, 79–83) Professionaaleilla on täten suuri rooli, miten paikalliset saadaan osallistumaan ja millaista tietoa ja arvoja toiminta tuo. Suomessa tällaisia professionaaleja ovat LEADER-toimintaryhmien työntekijät ja maakuntaliittojen sekä ELY-keskusten työntekijät, jotka ovat vastuussa maaseudun kehittämisestä.

LEADER-toiminnassa ruohonjuuritason osallistuminen on määritelty pitkälti hankerahoituksen kautta. Rahoituksen saamisen jälkeen tärkeimpiä suunnitelmia ei voi enää muuttaa. Toimintaan saattaa tulla muutoksia, kuten ihmisten poisjääntejä tai rahoituksen muuttuminen, mutta suunniteltujen toimintojen tulisi tällöin pysyä edelleen samana. Olli-Pekka Viinamäki, Esa Hyyryläinen, Arttu Vainio ja Riia Metsälän (2013) mukaan hallinnon haasteet ovat usein organisoinnissa ja liiallisessa byrokratiassa,

mikä osaltaan estää ruohonjuuritason osallistumisen, kun hallinto ohjaa niin vahvasti toimintaa. Kolmikantamalla on toteutettu Suomessa toimintaryhmien hallituksissa, mutta lopullinen valta on kuitenkin usein ELY-keskuksilla, heidän tehtävänsä on tarkistaa, että rahoitus on ohjelman ja kriteereiden mukainen. ELY-keskus ei kuitenkaan pääätä rahoituksen saajista, vaan se on LEADER-yhdistysten tehtävä. Samaan aikaan toimintarahalle on tarkat käyttöehdot, jotka saattavat estävät muun muassa pienien hankkeiden toteuttamisen. (Viinamäki ym. 2013) LEADER-yhdistyksillä on kuitenkin mahdollisuus organisoida koordinoitihankkeita, joissa on usein mukana useampi pienempi toiminta. Torsti Hyyryläisen (2000) mukaan Suomessa LEADER-toiminta on kuitenkin lähtenyt nopeasti käyntiin perinteisten kylätoimien takia. Kyläyhdistykset ovat ottaneet osaa moniin hankkeisiin ja täten tuoneet mukaan ruohonjuuritason osallistumista. Kylätoiminnalle ominaista on talkootoiminta, josta synnyttää yhteistä hyvää. Hankeissa käytetään usein talkootyötä osana omaa rahoitusta, jolloin talkoista on muodostunut oleellinen osa hankkeita ja samalla yhteishengen luoja. (Hyyryläinen, T, 2000, 109-120)

LEADER-järjestelmässä kunnilla on tärkeä rooli yhtenä merkittävänä rahoittajana. Sakari Möttösen ja Jorma Niemelän (2005) mukaan kunnat tekevät yhteistyötä myös muiden toimijoiden kuten hyvinvointiyhdistysten kanssa. Kunnat rahoittavat tätä toimintaa hankeluonteisesti. Hankkeilla kunnat voivat ulkoistaa osan palveluiden ja hyvinvoinnin tuottamisesta. Hankkeilla kunta pystyy laajempaa yhteiskunnalliseen kehittämiseen, mutta vaarana on, että hankkeiden vaikutukset jäävät lyhyeksi, jos rahoitus on mahdollinen vain lyhyeksi aikaa. (Möttänen & Niemelä, 2005, 163–166) Kuntien uutena tehtävänä on rakentaa yhteistyötä ja kumppanuutta paikallisella tasolla. Tähän ohjeistus tulee EU:lta. Kunnat tekevät yhä enemmän yhteistyötä muiden eri alojen toimijoiden kanssa. (Ella Mustakangas, Markku Kiviniemi & Hilikka Vihinen, 2004, 68–75)

Torsti Hyyryläinen (1994) on tutkinut suomalaista talkootoimintaa osana kylätoimintaa. Talkoot ovat menetelmä, jolla kylää kehitetään. Talkoille ominaista on sen omaehtoinen luonne ja sen on ollut yleistä juuri maaseudulla. Perinteisesti talkoissa ei ole tarkoitus tehdä vaan töitä vaan samalla pitää hauskaa. Hyyryläisen mukaan maaseudun kehittävä talkootoiminta jakautuu kolmeen oletukseen. Ensimmäisessä oletuksessa talkootoiminnalla on sen erityislaatuinen suhde valitseviin yhteistoiminnan muotoihin. Toisen oletuksen mukaan paikallinen talkootoiminta pyrkii luomaan uutta ja se on aina erityistä. Kolmas oletus on, että toimijoiden omasta tulkinnasta ja moraalista nousevaa mieluisaa

yhdessä tekemistä. Lisäksi talkoisiin liittyy periaatteita, kuten vapaaehtoisuus, tapauskohtaisuus palkattomuus ja ylläpitävyys. (Hyryläinen, T, 1994, 134, 143–144)

Liisa Häikiö (2000) on tutkinut osallisuutta kylässä osana POMO-hanketta, joka on paikallinen omaehtoisuuden maaseutuohjelma. Tutkimuksessa selvitettiin asukkaiden omaehtoista kyläyhteisöjen kehittämisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia omaehtoisuuteen. Tutkimus sijoittuu Tampereen alueelle. Tutkimuksessa osallisuus on jaettu kolmeen osaan; voimaantuminen, osallistuminen ja osallistaminen. Osallistuminen on alhaalta ylöspäin suuntautuvaa, kun taas osallistaminen on ylhäältä alas suuntautuvaa. Voimaantumisen osallisuus tapahtuu kumpaankin suuntaan. Tutkimus on tehty tutustumalla toimintaan, kuten osallistamalla kyläkokouksiin sekä haastatteleamalla asukkaita. Lisäksi Häikiö on tutustunut hankkeiden dokumentteihin. Tuloksissa todetaan, että kyläyhteisöjen kehittäminen on sekä horisontaalista ja vertikaalista että ylhäältä alas ja alhaalta ylös suuntautuvaa toimintaa. Kehittämisen kannalta oleellista ovat sosiaalinen sitoutuminen ja verkostoituminen. Osallisuuden tasoiksi määritellyt yhteiskuntaan sitoutuminen ja valta-aseman saavuttaminen sekä yhteisöön sitoutuminen näkyvät kaikki toiminnan eri aloilla. Osallistamiseen liittyy kuitenkin ristiriita hallinnon ja kyläläisten ja eri toimijoiden kuten osallistumattomien välillä. Suomessa osallistuminen edellyttää organisoitumista, joita kuvastaa muun muassa kyläyhteisöjen toimikunnat, jotka vastaavat kylänsä edustamisesta ja kylätoiminnasta. (Häikiö, 2000)

Suomalaisella kolmannella sektorilla on alueellisia eroja ja maaseutukunnissa kolmannen sektorin rooli on omaleimainen. Kolmas sektori maaseudulla on sekä palvelujen tuottaja että yhteisöllisyyden ja lähidemokratian vaalija. Kolmannen sektorin yhdistykset ylläpitävät kyläläisten aktiivisuutta ja yhteen kuulumisuutta. Järjestöt ovat oleellinen osa hyvinvointia, sillä harvaan asutuilla alueilla puuttuu usein vapaa-ajanvietto- ja harrastusmahdollisuudet. Kyläyhdistysten ohella yleisiä yhdistyksiä ovat metsästyksen ja muuhun urheiluun liittyvät seurat sekä kulttuuripalveluja tuottavat yhdistykset. Järjestöjen etuna on myös ihmisten tarpeiden tiedostaminen läheltä. Järjestöt ovat usein mukana paikallisissa tapahtumissa järjestäjinä ja sosiaalisten verkkojen luojina, toimien samalla kumppanina kunnille. (Ritva Pihlaja, 2010, 36–42, 76–82) Järjestöbarometrin (2016) mukaan paikallisyhdistyksistä suurin osa toimii alle 10 000 euron vuosibudjetilla, jolloin vapaaehtoisuus nousee suureen arvoon yhdistyksen toiminnassa. Samalla kuntien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys kasvaa.

Ruohonjuuritasolla tarkoitetaan yhteiskunnan rakenteiden alinta toiminnan tasoa. Siinä ihmiset voivat olla yhdistyksen rivijäseniä tai muita toimijoita, työpaikkojen työntekijöitä tai ylipäättänsä kansalaisia.

Ruohonjuuritason toimintaa on selvitetty muun muassa kaupungin kehittämisen kautta. Kirjassa Ruohonjuuresta ruohonkärjeksi (2010) kuvailtaan erilaisia tapoja, joilla ruohonjuuritason toiminta näkyy yhteisöjen ja alueiden kehittämisessä. Asukkaiden rooli voi olla muun muassa osallistuja, tiedon tuottaja, kehityksen seuraaja ja itse toimija, joka on mukana kehittämässä toimintaa. Toisinaan aloite tulee asukkailta ja välillä virkamiestasolta. Kehitys on kuitenkin johtanut siihen, että sen sijaan että asukkaat olisivat pelkkiä objekteja tai asiakkaita, joiden vuoksi alueita kehitetään, ovat he myös tärkeitä subjekteja eli toimijoita. Samalla tavalla kuin kylien kehittämisessä on käytetty paljon avoimia keskustelutilaisuuksia, ovat ne tulleet osaksi kaupunkien kehittämistä. Keskustelutilaisuudet ovat hyviä tapoja päättäjille kuulla asukkaiden mielipiteitä. (Hannu Kurki, Saeeda Marjala, Ari Tolvanen & Eeva Rista, 2010.)

3. OSALLISUUS

Osallisuus tarkoittaa kokemusta johonkin kuulumisesta, mahdollisuutta toimia intressien mukaisesti ja omien tunteiden ja ajatusten merkitystä. Sillä tarkoitetaan kuuluvuutta yhteiskuntaan ja sosiaalisiin piireihin, lisäksi se on kansalaisyhteiskuntaa ja oleellinen osa kansalaisyhteiskuntaa. Osallisuutta edeltää kuulluksi tuleminen, mahdollisuus kuulua ja halu liittyä yhteisöön tai ryhmään sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan päätöksentekoon. Osallisuus itsessään on varsin abstrakti käsite, koska se sisältää mahdollisuuden toimia. (Taina Meriluoto, Leena Marila-Penttinen & Essi Lehtinen, 2015)

Osallisuuteen kuuluvatkin käsitteet osallistaminen, osallistuminen ja voimaantuminen, joiden myötä osallisuus realisoituu. Osallisuus eroaa sosiaalisen sitoutumisen, institutionaalisen asteen ja määräysvallan kautta. Osallistumisessa sitoudutaan yhteisöön se tullessa alhaalta ylös ja ollessa ei-institutionaalista. Osallistamisessa aloite tulee ylhäältä alas ja se on institutionaalista, sitoutumisen ollessa yhteiskuntaan kohdistuvaa. Voimaantumisessa sitoudutaan valta-asemaan ja osallisuus on puoli-instituutionaalista. Voimaantumisessa aloite osallistua tulee sekä ylhäältä että alhaalta. (Häikiö, 2000, 20–22)

Martti Siisiäisen (2010) mukaan osallisuudella tarkoitetaan kuuluvuutta yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin piireihin. Sosiaaliset piirit ovat Siisiäisen mukaan Simmelin käsite, jolla hän pyrki kuvaamaan, miten jokaisella on omat piirinsä, kuten kirkot, koulut, yhdistykset, joihin ihmiset kuuluvat. Nämä muodostavat sosiaalisia siteitä ja vaihtelevat piirien mukaan. Siisiäinen (2010) on erotellut osallisuuden typologioihin. Typologiat perustuvat toimijoiden aktiivisuuteen tai passiivisuuteen ja motiivi agentteihin eli ovatko motiivina ulkoiset vai sisäiset intressit. Nämä muodostavat nelikentän, joka jakautuu *osallistumiseen*, *aktivoivaan osallistamiseen*, *suostuvaan osallisuuteen* ja *pakottamiseen*. Nämä neljä eri muotoa ovat ideaaleja tyypittelyjä, joten todellisuudessa ne sekoittuvat ja saattavat vaikuttaa toisiinsa. Toimijasta voi tulla aktiivinen tai intressit voivat muuttua osallistumisen myötä. Pierre Bourdieun (1977) käsitteet *heterodoxa*, *doxa* ja *ortodoxa* ovat oleellisia osallistumisessa. Heterodoxa liittyy osallistumiseen ja siinä vallalla olevaa kyseenalaistetaan ja halutaan muuttaa. Doxa vallitsee suostuvassa osallistumisessa, missä nykyinen tila hyväksytään. Osallistava toiminta pyrkii säilyttämään vanhan ja luo vakuuttelun kautta epävakaiseen suostumukseen kuuluvan tilan. (Siisiäinen, 2010, 10–11)

		Edellyttääkö mukana oleminen toimijalta aktiivisuutta?	
		Toimija: aktiivisuus	Toimija: passiivisuus
Motivoiva/intressoiva agentti	Toimija itse	<i>Osallistuminen</i> - intressi - heterodoksa - osallistuva demokratia - aktivistiliikkeet - demokraattiset yhdistykset tai vastademokratia (valvonta, ilmiantaminen, arvostelu) - kieltäytyminen osallistumasta	<i>Mukautuva/suostuva osallisuus</i> - doksan ylivalta - muoti - apaattisuus tai "syrjäytyminen" - mietiskely - "ajopuuosallisuus"
	Muu tah	<i>Aktivoiva osallistaminen</i> - osallistaminen "kohteen" myötävaikutuksella - ortodoksa - annetut jäsenyydet - osallistamisohjelmat - enabling state (yksilö oman elämänsä yrittäjänä) - empowerment -ohjelmat, yhdistykset ja liikkeet kansalaiskasvatus	<i>Pakottaminen/holhoaminen (pakkovalta)</i> - totaaliset instituutiot organisoitumisen periaattina - syntymän kautta toteutuvat yhteisöjäsenyydet - manipulointi - repressiivinen toleranssi - symbolinen väkivalta - pakollinen äänestäminen

Siisiäinen, 2010 "Osallisuuden eri tyypit

Osallistuminen on aktiivista toimintaa ja se lähtee toimijasta itsestään. Osallistumista on muun muassa aktiiviset yhdistykset ja vastademokratia. Intressit ohjaavat osallistumista. Osallistumisessa olennaista on myös, ettei siinä kaikkea oteta annettuna. Aktivoivassa osallistumisessa osallistuminen tapahtuu toisen myötävaikutuksesta. Aktivoivassa osallistamisessa jäsenyydet tulevat annettuina ja osallisuutta ohjataan ohjelmien kautta. Kansalaisjärjestöjen rooli ei ole toimia vastavoimana, vaan niiden toimintaa ohjataan ulkopuolelta erilaisten toimien kautta, jotka välittyvät järjestöjen ja yhdistysten toimijoille. Kansalaiskasvatuksesta ja voimaantumisesta on tullut oleellisia osallistamisen muotoja Suomessa. (Siisiäinen, 2010, 11–13) Osallistuminen on ei-institutionaalista toimintaa, koska se tulee alhaalta ylöspäin.

Aktivoiva osallistuminen näkyy myös erilaisissa hankkeissa ja projekteissa, niissä osallistumista ohjataan rahoituksen ja ohjelmien sekä strategioiden kautta. Samalla projektit pyrkivät kuitenkin viemään tietoa ja taitoa osallistujille siten, että projektien loppumisen jälkeen toimijat voivat itsenäisesti hyödyntää oppimaansa. (Siisiäinen, 2010, 11–13) Aktivoiva osallistaminen on sen sijaan

institutionaalista, koska aloite toimia tulee ylhäältä. Aktivoivaa osallistamista on käytetty myös maaseudun kehittämisessä.

Siisiäisen mukaan suostuvassa osallisuudessa toimija on passiivinen, mutta intressit ovat kuitenkin toimijasta itsestään lähtöisiä. Toimijat eivät ole tällöin mukana esimerkiksi järjestöissä tai yhdistyksissä. Toimijat ovat tietoisia ja ovat antaneet passiivisen suostumuksen, mutta eivät osallistu aktiivisesti mukana piiriensä toiminnassa. Viimeinen osallistumisen muoto on pakottaminen, jossa toimija on passiivinen ja hänellä on ulkoiset intressit. Pakottaminen on lähellä pakkovaltaa. Instituutiot ohjaavat ihmisten toimintaa ja monesti jäsenyys on pakollista jo syntymästä lähtien. Erilaiset demokratian muodot, kuten äänestäminen, voivat myös olla pakollisia. Osallistumattomuus on myös yksi osallistumisen muodoista. Se on toimijan toimimattomuutta, mutta myös valinta olla osallistumatta. (Siisiäinen, 2010, 11–13)

Siisiäisen (2010) osallisuutta käsittelevä teoria perustuu Pierre Bourdieun (1977) teoriaan sosiaalisesta järjestyksestä. Bourdieulle maailma on tuotettu sosiaalinen järjestys. Tämä järjestys saa sattumanvaraiselta näyttävät asiat näyttämään luonnollisilta. Järjestystä ylläpitää todellisuudentaju, luonnollinen ja sosiaalinen maailma ovat itsestään selvyyksiä. Bourdieulle tämä tila on doxa. (Bourdieu, 1977, 164) Doxassa todellisuus on otettu annettuna ja sitä ei kyseenalaisteta. Todellisuutta tästä järjestyksestä käytetään poliittisena välineenä samalla sen ylläpitämiseksi. Doxa ylläpitää sosiaalista järjestystä, joka on suotuisa hallitsevassa asemassa oleville. Perinteisesti alistetussa asemassa ovat olleet naiset ja nuoret, jolloin maailmaa ovat ylläpitäneet vanhemmat miehet. Doxassa ihmiset saavat sosiaalista hyväksyntää auktoriteeteiltä ja osana yhteisöä, heidän toimintansa on kehämaista, jossa asiat tulevat sanomatta ja lähtevät sanomatta. (Bourdieu, 1977, 164–167) Sosiaalinen todellisuus voi kuitenkin olla myös yhteiskunnan osa, kuten maaseudun kehittämisen kenttä, johon LEADER-järjestelmä ja siihen osallistuvat kuuluvat.

Doxan ollessa kritiikitön ja vaihtoehtoton tie, sosiaalinen järjestelmä kokee kriisin, kun doxa ja sen rakennetta sekä sen todellisuudentajua aletaan kritisoida. Nämä kritisoijat ovat niitä, joilla on valtaa, mutta heille doxa tilana ei ole mieluisa. Tämä tila on heterodoxa. (Bourdieu, 1977, 167–169)

Bourdieun (1977) mukaan doxa menettää tällöin tilansa luonnollisena järjestyksenä. Bourdieun todellisuudessa kriisi on välttämätön tila, jossa doxa kyseenalaistetaan, mutta se ei kuitenkaan riitä kriittiseen keskusteluun. Hallitsevalla ryhmällä on edelleen motiivi ylläpitää heille suotuisaa sosiaalista järjestystä. Kun tämä ryhmä pystyvät vastustamaan muutosta, johon heterodoxassa on pyritty, palaan

sosiaalinen järjestys ortodoxaan, joka on uusi versio doxasta. Se on lähellä alkuperäistä doxaa, mutta siihen ei kritiikin jälkeen palata sellaisenaan takaisin, joten vallalla olevat pyrkivät luomaan uuden sosiaalisen järjestyksen, joka on mahdollisimman lähellä heille alun perin suotuisaa sosiaalista järjestystä. (Bourdieu, 1977, 167–170)

4. HANKKEIDEN ARVIOINTI JA VAIKUTTAVUUS

Vaikuttavuus on näkökulma, jolla osallisuuden vaikutusta mitataan. Vaikuttavuudesta on tullut projektiyhteiskunnan tapa tarkastella hankkeiden onnistumista. Vaikuttavuus tarkoittaa sekä tulosta eli vaikutusta ja vaikuttamisen prosessia. Hankkeiden ollessa hallinnaltaan hajautettuja myös tieto ja ohjaus on hajautunut eri toimijoille, hankkeiden arviointi itsessään toimii hallinnan keinona. Tästä on seurannut omia toimintoja tarkkaileva kulttuuri, jossa toimintoja ohjataan etäältä niihin varsinaisesti puuttumatta. (Katariina Warpenius, 2006, 144–145) Warpenius (2006) näkee kuitenkin ongelmalliseksi vaikuttavuuden arvioinnin vaikeuden käytännöllisellä tasolla. Hankkeiden aikana toteutettu arvioinnit eivät riitä tekemään tarkkoja arvioita onnistuneista menetelmistä, koska resurssit ovat puutteellisia. (Warpenius, 2006, 159) Vaikuttavuuden lisäksi arvioin hankkeita voimaantumisen näkökulmasta. Voimaantumista tutkimalla pyrin selvittämään, tuleeko osallistuneista järjestöistä yhteiskuntaan päin vaikuttavia ja kyvykkäitä ratkaisemaan omat ristiriitansa itsenäisesti hankkeen jälkeen. Käytän tutkimuksessani voimaantumisen-käsitettä, koska haluan selvittää, tuleeko järjestöistä LEADER- toiminnan avulla itsenäisiä toimijoita.

4.1 Vaikuttavuus keinona arvioida hankkeita

Evert Vedungin (2004) mukaan arviointi ja vaikuttavuuden arviointi ovat osa laajempaa yhteiskunnallista muutosta. Arviointi on noussut tärkeäksi osaksi julkista sektoria. Vedung puhuu julkisen sektorin kustannuskriisistä, jonka takia julkisella sektorilla ei ole varaa toteuttaa kaikkia mihin on lupauduttu. *New public management* on termi, jolla kuvataan laajemmin kehitystä. New public managementissa oleellista on, että auktoriteetti siirtyy välilliseen hallintoihin, jota myös vaikuttavuuden arviointi on. (Vedung, 2004)

Vaikuttavuus pohjautuu ajatukseen kausaliteetista, kun yritetään selvittää, miten tietyt asiat x johtaa y:n. Vaikutukset voivat kohdistua eri toimijoihin ja vaikutusten laajuus voi myös vaihdella alueittain. Vaikutukset voivat myös negatiivisia eivät pelkästään positiivisia. Vaikutuksissa ongelmaksi nousee se, että niitä ei voi nähdä suoraan. Peter Dahler-Larsenin mukaan ongelma on lähtöisin filosofi Humelta. Humen mukaan kausaliteetti ei voida havaita ilman kausaalimallia, joka vaikuttavuutta arvioidessa pitää luoda malli tilanteen mukaan. Ongelmaksi nousee myös se, että kausaalisuhdetta ei voi kysyä suoraan. Kysyttäessä suoraan, kysymys voi olla liian johdatteleva ja vastaukset ovat haluttuja. (Dahler-

Larsen, 2005, 7–12) Mallissa x:lle ja y:lle pitää löytää myös nimittäjiä, jolla voidaan arvioida, onko niiden välillä kausaliteettia. Dahler-Larsenin (2005) mukaan kausaalisuhde voidaan havaita, jos A) kaikissa tapauksissa x ja y esiintyvät yhdessä, jolloin x on y. B) x:n on pakko esiintyä ennen y:tä. C) x:n ja y:n yhteydelle on empiiristä näyttöä. (Dahler-Larsen, 2005, 11)

LEADER-hankkeissa Euroopan Unioni edellyttää hankkeiden ja toiminnan etenemisen seuraamista raporteilla. Lisäksi hakemuksissa arvioidaan hankkeen vaikutuksia ympäristöön ja alueisiin. (Leena Suopajarvi, 2013) Kaudella 2007–2013 maaseudun kehittämisen päätavoitteet olivat *elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävän käytön varmistaminen*. Näitä tavoitteita on toteutettu neljällä toimilinjalla. Ensimmäinen linja on maa- ja metsätalouseläntalouden kilpailukykyyn parantaminen. Toinen linja on ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen. Kolmas linja on maaseutueläntalouden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen. Neljäs linja LEADER-toimintatapa. LEADER-toiminnan vaikutukset sijoittuvat linjoille 1-3. Linja 4 tähtää LEADER-yhdistysten, alueiden ja valtioiden väliseen yhteistyöhön. Hankkeiden hakemuksien yhteydessä toiminnalla pitää olla vaikutusta toimintalinjan toimenpiteisiin, nämä ilmenevät hakemuksissa tavoitteiden kautta. Aineiston hankkeet on toteutettu toimintalinjalla kolme. Tämän toimintalinjan toimenpiteitä on seitsemän. Luokat ovat 311: Taloudellinen toiminnan laajentaminen maatalouden ulkopuolelle, 312: Yritysten perustaminen ja kehittäminen, 313: Matkailuelinkeinojen edistäminen, 321: Elinkeinoelämän ja maaseutueläntalouden peruspalvelut, 322: Kylien kunnostus ja kehittäminen, 323: Maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen sekä 331: Koulutus ja tiedotus. (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, 258–274)

LEADER-hankkeissa vaikutusten arviointi alkaa jo hankkeen haku- ja suunnitteluvaiheessa, jolloin pitää ilmaista, miksi hanke toteutetaan ja mitä uutta se tuo. Hakemuksista tulee käydä ilmi muun muassa, miten investointia tullaan käyttämään tulevaisuudessa. Kehittämishankkeissa hakemuksissa tulee kertoa esimerkiksi, miten uutta toimintaa ylläpidetään jatkossa. Lisäksi hakemuksiin pitää kirjata keitä hankkeeseen osallistuu ja mitä siinä tullaan tekemään ja millä aikataululla. (Hanketoimijan käsikirja, 2010) Hankkeiden rahoituksen saantia arvioidaan kriteerien kautta, missä arvioidaan muun muassa hankkeen vaikutuksia alueelle. LEADER- toimintaryhmä Veej'jakaja on käynyt kriteerit läpi ja arvioinut ne hakemusten yhteydessä. Hanketoimijan käsikirjan (2010) mukaan hankkeiden aikana nimitettyjen ohjausryhmien tehtävänä on kirjoittaa raporteja hankkeen etenemisestä. Yli vuoden kestävässä raporteissa vaaditaan vuosiraportti ja loppuraportti, mutta lyhyemmissä pelkkä loppuraportti

riittää. Loppuraporteissa tulee käydä ilmi, miten hanke on osallistujien mielestä onnistunut. Ohjausryhmän tehtävä on myös arvioida, miten hyvin hankkeet tavoitteet onnistuivat. Hankkeen onnistumisen kriteerinä on uuden luominen, oli se siten uutta toimintaa tai uusi investointi. (Hanketoimijan käsikirja, 2010)

Suopajärven (2013) mukaan projektit alkavat tavoitteilla ja loppuvat vaikuttavuuteen, tämän ketjun välissä ovat tuotos, tulos ja vaikutus. Tavoitteet on ilmaistu jo hankkeen haun yhteydessä ja niihin hankkeella pyritään. Tavoitteet konkretisoituvat tuotoksina hankkeen aikana. Hankkeessa toiminnan kautta tavoitteet johtavat tuotoksiin, joita voi olla muun muassa rakennus tai uusi toimintamalli. Tulokset ovat hankkeiden määrällisiä ja laadullisia kriteereitä. Tuloksissa arvioidaan, miten tavoitteet ovat onnistuneet. Vaikutuksilla arvioidaan hankkeen aikaan saamia muutoksia. Vaikutukset eroavat tuloksista, koska niissä arvioidaan laajemmin projektin tuloksien merkitystä esimerkiksi ympäristölle. Vaikuttavuus on hankkeen kautta koettuja pitkäaikaisia muutoksia, joilla on laajempia vaikutuksia koko yhteisöön. (Suopajärvi, 2013)

Vaikuttavuutta tulee arvioida prosessin kautta eli hankkeen alusta alkaen, pelkkä tavoitteiden toteutumisen tarkastelu ei riitä (Dahler-Larsen, 2005, 7). Vaikuttavuuden arviointi on myös itsessään prosessi. Dahler-Larsenin (2005) mukaan vaikuttavuuden arvioinnissa aluksi pitää määrittää arviointikysymykset. Sen jälkeen arvioidaan ohjelmateoriaa eli malli, miten kausaalisuus ilmenee, $x \rightarrow y$. Tässä yhteydessä määritetään mitä x ja y ovat. Ohjelmateorioita voi olla useita erilaisia ja tutustuessa näihin vaihtoehtoihin tulee valita sopivin valinta oman arviointikysymyksen näkökulmasta. Tämän jälkeen valitaan menetelmä, jolla arvioidaan teoriaa. Seuraavaksi kerätään tietoa, joista arviointi tehdään, joka lopulta analysoidaan, josta saadaan tulokset. (Dahler-Larsen, 2005)

Tutkimuksessani hankkeiden arviointi perustuu tavoitteisiin ja seurantaan. Toisinaan hankkeissa tavoitteita voidaan mitata kvalitatiivisesti, mutta esimerkiksi kehittämishankkeissa tuloksia on hankala arvioida pelkästään tavoitteiden onnistumisen näkökulmasta. Vaikuttavuuteen sisältyy käsite kausaliteetista. Aion tutkia hankkeiden vaikutuksia tavoitteiden ja järjestöjen tilan kautta, joten arvioidessa hankkeiden vaikuttavuutta suhteessa järjestöihin, pitää selvittää millaisia muutoksia hankkeet ovat tuoneet järjestöihin. Arvioin näitä muutoksia selvittämällä millaista *toimintaa*, *resursseja*, *tavoitteita*, *toimintatapoja* ja *osallisuutta* järjestöillä on ollut ennen hanketta ja sen jälkeen. Yksilöiden kohdalla arvioin ovatko he oppineet tai hyötynet laajemmin omassa elämässään hankkeesta. Näitä selvitän uusien taitojen ja järjestön toiminnasta hyötymistä. Arvioin hankkeiden

vaikuttavuutta myös järjestöjen oppimisen ja hyötymisen kautta. Nämä kriteerit perustuvat voimaantumisen kriteereihin (4.2). Lisäksi arvioin tavoitteita suhteessa siihen, miten hanke eteni suunnitelman mukaan. Tarkoitukseni ei ole arvioida, miten hyvin hankkeet ovat onnistuneet, vaan miten ne vaikuttavat järjestöihin. Tätä analysoin luvussa 8, missä arvioin myös LEADER-järjestelmän vaikutuksia hankkeisiin ja niiden osallisuuteen.

4.2 Voimaantuminen osallistumisprosessin tuloksena

Voimaantuminen tai valtaistaminen (empowerment) tarkoittaa prosessia, jossa osallistuminen lisää yksöiden kykyjä muuttaa ja parantaa omaa elämäänsä. Voimaantumalla pyritään saamaan kontrollia omasta ympäristöstä ja tarvittavat resurssit sen ylläpitämiseksi. Yksilöt ovat usein alistetussa asemassa ja voimaantumalla he pystyvät muuttamaan asemaansa itse. Voimaantuminen tarkoittaa myös yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja vallankäytön lisäämistä. Voimaantumista tavoitellaan usein naisten ja sorretussa asemassa olevien kanssa työskenneltäessä, sitä tavoitteellaan lisäksi käytetty muun muassa kehitystyössä sekä sosiaalityössä. Voimaantumista tavoiteltaessa apuna käytetään tukemista, yhteistyötä sekä yhteisöllisyyden ja siteiden luomista. Voimaantaminen tulee ylhäältä alas, jolloin siinä opetetaan omia kykyjä muuttamaan ja vaikuttaa. Tämän jälkeen ihmisillä on kyky vaikuttaa myös alhaalta ylös, jolloin hän on voimaantunut. Voimaannuttaminen on yleistä muun muassa hankkeissa ja projekteissa, jossa ruohonjuuritason osallistujia pyritään saamaan mukaan toimintaan ja samalla tietoiseksi organisaatioiden arvoista ja tavoitteista. Organisaatioiden ohella voimaannuttaminen on yleistä paikallisissa yhteisöissä, voimaannuttamalla ihmisiä pyritään saamaan mukaan paikalliseen toimintaan ja osaksi paikallista yhteisöä. (Trevor Lang & Milfred Hindsworth, 2009, 263–266)

Toimintaa tai prosessia voidaan sanoa voimaantumiseksi, jos se auttaa osallistuvia itsenäisiksi ongelmaratkaisijoiksi ja päätöksentekijöiksi. Voimaantumista voi tarkistella yksilön, yhteisön tai organisaation näkökulmasta. (Muun muassa John Friedman 1992 ja Barbara A. Israel, Barry Checkoway, Amy Schultz & Marc Zimmerman, 1994) Voimaantumista voi tarkistella lisäksi talouden, kulttuurin ja poliittisen näkökulmasta. (Friedman, 1992) Pro gradussani kuitenkin keskityn yksilöihin ja yhteisöön, koska nämä ovat osallisina LEADER-hankkeissa. Friedmanin mukaan yksilön käsitys itsestään vahvistuu voimaantumisen yhteydessä, lisäksi hänen kykynsä kasvavat ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisön sisällä kasvaa. Samalla hän pystyy hankkimaan tietoa aiempaa paremmin. (Friedmann, 1992, 66–70) Israel ym. (1994) määrittelevät voimaantumisen yhteisöissä vahvistuneena

kykynä muuttaa yhteisöään ja ympäröivää yhteiskuntaa. Yhteisöt pystyvät voimaantumisen jälkeen käyttämään yhteisön taitoja hyödykseen. Yhteisöt saavat kykyä ja valtaa muuttua sekä tasa-arvoisuutta. (Israel ym. 2004, 153)

Voimaantuminen on moniulotteisen prosessi, joka koostuu osaprosesseista. Näihin prosesseihin kuuluu päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot. Juha Siitosen (1999) mukaan nämä kategoriat on jaettu edelleen osaprosesseihin, jotka lopulta muodostavat voimaantumisen kokonaisuuden. Päämäärissä tärkeää on toivotut tulevaisuuden tilat, jotka eroavat nykyisestä, sekä vapaus ja arvot. Kykyuskomukset liittyvät henkilön minäkuvaan ja itseluottamukseen sekä vastuuseen. Kontekstiuskomukset kuvaavat prosessiin osallistujien kokemusta hyväksynnästä, ilmapiiristä ja yhteistoiminnasta. Emootioiden kautta ihmiset arvoivat, onko heillä mahdollisuuksia saavuttaa päämääriään tai asetettuja päämääriä, lisäksi emootioihin liittyvät onnistumiseen. Tätä jaottelua on käytetty paljon ammatillisen voimaantumisen näkökulmasta ja voimaantuminen on lähellä muun muassa sitoutumisen käsitettä. (Siitonen, 1999, 116–158, myös Juhani Räsänen, 1996, 114–135)

Pro gradussani tulen käyttämään Siitosen (1999) teoriaa voimaantumisesta eli arvioin hankkeiden osallisten ja yhteisöjen kokemuksia voimaantumisesta päämääriä, kykyuskomuksia, kontekstiuskomuksia ja emootioita käyttäen. Lisäksi erottelen yksilön voimaantumisen ja yhteisön voimaantumisen Friedmanin (1992) teorian kautta yksilön ja yhteisön kokemia eroja voimaantumisessa. Tutkimuksessani olen yksilön näkökulmasta keskittynyt taitojen ja tietojen omaksumiseen sekä tilanteen hyödyntämiseen eli ovatko he pystyneet kasvattamaan vaikutustaan järjestöissä. Järjestön näkökulmasta erittelen, ovatko ne saaneet lisää vaikutusvaltaa alueellaan ja verkostoituneet tai oppineet uusia taitoja. Käytän kuitenkin näitä voimaantumisesta saatavia tekijöitä vaikuttavuuden arvioimiseksi. Niillä kriteereillä pystyn tutkimaan kausaliiteettia, onko hankkeisiin osallistuminen tuonut muutoksia yksilöihin tai järjestöillä. Näillä kriteereillä pyrin selvittämään, onko vaikutukset jääneet hanketoiminnan tasolle vai vaikuttaneet laajemmin järjestöihin ja yksilöihin.

5. AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ

Tutkimukseni aineisto on kerätty maaseuturahaston toimintakauden 2007–2013 aikana toteutetuista hankkeista toimintaryhmä Veej’jakajan alueelta Etelä-Savosta. Aineisto on koottu haastatteluista ja hankkeisiin liittyvistä dokumenteista. Haastatteluja on tehty yhteensä yksitoista (N=11). Tässä luvussa kuvaan tarkemmin hankkeisiin liittyviä termejä ja esittelen aineistoni järjestöt. Pohdin tutkimukseni tutkimuskysymyksiä luvussa 5.2. Esittelen aineistoni keruu tavan ja miten olen aineistoni analysoinut luvuissa 5.3 ja 5.5. Luvussa 5.4 pohdin tutkimukseni eettisiä haasteita.

5.1 Hankkeiden ja hanketoiminnan erityispiirteet

Yleishyödylliset investointihankkeiden toimet ovat pitkäaikaisia hankintoja, joista on hyötyä myös muille kohdealueen asukkaille, kohteen ollessa heidän käytössään. Hankkeen toiminta voi olla rakentamista, remontoimista tai käyttöomaisuuden hankkimista. Investoinnit tulee olla yleishyödyllisessä hankkeessa käytössä vielä viisi vuotta hankkeen loppumisen jälkeen.

Yleishyödyllisissä kehittämishankkeissa toiminnalla tähdätään kehitykseen ja uusien toimien luomiseen, josta mahdollisimman moni alueen asukas hyötyy. Tällaisia toimia ovat muun muassa kylätoiminnan kehittäminen tai yleisen viihtyvyyden parantaminen. Hankkeilla voidaan muun muassa houkutella aluille lisää asukkaita. Näiden kahden hanketyypin lisäksi on olemassa *koulutus- ja tiedonvälityshankkeita* sekä *koordinointihankkeita*. (Hanketoimijan käsikirja, 2010) En käsittele tutkimuksessani kuin investointi- ja kehittämishankkeita, koska yhdessä Veej’jakajan kanssa tulimme siihen tulokseen, että nämä kaksi tyyppiä kuvaavat parhaiten heidän toimintaansa.

Koordinointihankkeisiin kuuluu lisäksi monta eri toimijaa, jolloin aineisto olisi kasvanut liian suureksi. Aineiston järjestöistä yksi oli kuitenkin aiemmin ollut mukana yhtenä toimijana koordinointihankkeessa.

Kehittämisen- ja investointihankkeissa yksityistä rahoitusta eli esimerkiksi osallistuvien järjestöjen rahoitusosuutta voidaan rahoittaa *talkoilla*. Talkootyössä henkilöt tekevät vastikkeettomasti työtä hankkeen hyväksi. Talkoisiin osallistuvien pitää olla yli 15-vuotiata ja tehdystä talkootyöstä on pidettävä tarkkaa kirjaa, jotta sitä voidaan käyttää osana rahoitusta. Talkootyö voi olla esimerkiksi rakentamista tai hankkeen ohjausryhmään liittyvää toimintaa. Hankkeille nimetään *ohjausryhmät*, jotka ovat vastuussa toiminnasta ja vastaavat sen toteutuksesta. Hankkeille nimetään hakemusten yhteydessä

vastuuhenkilö, joka vastaa hankkeen vetämisestä. Henkilö ei kuitenkaan ole vastuussa hankkeesta yksin vaan juridinen vastuu on *hakijataholla*, joka voi olla mm. yhdistys tai yritys. Vastuuhenkilön lisäksi hankkeille nimetään *yhteyshenkilö*, jotka ovat vastuussa hankkeen yhteydenpidosta rahoittajaan ja muihin viranomaisiin. (Hanketoimijan käsikirja, 2010)

Tulen viittamaan hankkeissa mukana olleisiin yhdistyksiin, säätiöön ja osuuskuntaan järjestöinä. Järjestö-termi on käytössä kansalaisyhteiskunnassa ja kolmannella sektorilla ja se toimii kattokäsitteenä erilaisille toiminnan järjestäytymismuodoille. Puhuessani järjestöistä analyysiini ulkopuolelle jää yrityksen edustaja. Pro graduni tarkoitus on selvittää osallisuutta kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta, joten olen analysoidessani osallisuutta ja hankkeiden vaikutuksia, jättänyt hänen haastattelunsa aineiston ulkopuolelle.

5.1.1 Veej’jakajan ohjelma toimintakaudella 2007–2013

Veej’jakajan toimikausi 2007–2013 painottaa strategisesti pienyritystoiminnan kehitystä, maaseudun yhteisöllisyyttä, yhteistoiminnan vahvistamista ja LEADERin uusia mahdollisuuksia. Pienyrityksillä tarkoitetaan yrityksiä, joilla on alle 10 työntekijää, tavoitteena on kehittää näiden yritysten verkostoitumista ja yrittäjäkulttuuria. Maaseudun yhteisöllisyys painottuu yhteisöjen sisäiseen osaamiseen ja sosiaalisen pääoman lisäämiseen sekä elämisen viihtymiseen maaseudulla.

Yhteistoiminnan vahvistamisella pyritään maaseudun palveluiden monipuolisuuteen ja eri toimijoiden yhteistyön edistämiseen sekä maaseudun kulttuurikentän vahvistamiseen. LEADERin uudet mahdollisuudet korostavat uusia toimintamuotoja ja innovaatioita. Veej’jakajan budjetti kaudelle 2007–2013 oli yhteensä 9,2 miljoonaa euroa. Tästä summasta 2,7 miljoonaa tuli Euroopan Unionilta 2,1 miljoonaa valtiolta ja 1,2 miljoonaa kunnilta. Loput budjetista eli noin 3,2 miljoonaa oli yksityistä rahoitusta, mikä on 35% koko budjetista. Vuosikohtainen budjetti oli täten 1,31 miljoonaa euroa.

(Veej’jakajan toimintakertomus 2007–2013)

5.1.2 Hanhiniitty Ay – Tuotannon monipuolistaminen ja retkitoiminnan kehittämistä tukevat investoinnit

Hanhiniitty Ay on Puumalassa matkailualueella sijaitseva yritys, jonka toimialaan kuuluu sepän tuotteet sekä retkipalvelut. Hanke on toteutettu vuonna 2010 investointina yritystoiminnan kehittämiseksi. Hankkeessa tuella on ostettu retkeilytarvikkeita toiminnan laajentamiseksi. Hankkeen

tavoitteena on ollut laajentaa ja monipuolistaa yrityksen toimintaa. Hanhiniityllä on ollut aiemminkin mukana LEADER-hankkeessa, mutta silloin Puumala kuului eri LEADER-toimintaryhmän alueeseen.

5.1.3 Teatteriosuuskunta Estate – Tanssilavateatterin kehittäminen

Teatteri Estate on Mikkelissä vuonna 2006 perustettu teatteriosuuskunta. Vuonna 2011 alkaneessa hankkeessa Estaten esitykset tuotiin Kangasniemelle, jossa kehittämishankkeesta saaduista tuista Estate järjesti tanssilavateatteri esityksiä kesällä 2011, 2012 ja 2013. Hankkeen tavoitteena ovat olleet draamakokonaisuuden kehittäminen tanssilavaympäristöön ja uusien käyttäjien sekä harrastajien tavoittaminen. Hankkeen toimenpiteenä on ollut elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut. Teatteriosuuskunta Estate ei ole aiemmin ollut mukana LEADER-hankkeissa.

5.1.4 Pieksämäen kylät ry – Pieksämäen kyläkumppani-hanke

Pieksämäen kylät ry on hanketta varten perustettu yhdistys, joka pyrkii parantamaan yhteistyötä kylien ja useiden kuntaliitosten seurauksesta syntyneen kaupungin välillä. Yhdistykseen kuuluu noin 30 kyläyhdistystä Pieksämäen alueelta. Hankkeen suunniteltu toteutumisaika oli 2011–2013, mutta yhdistys joutui hakemaan lisää aikaa vuodelle 2014 aloituksen viivästymisen ja sairasloman takia. Kehittämishankkeen tavoitteina oli vahvistaa kylien elinvoimaisuutta ja samalla parantaa asukkaiden elin- ja asuinmahdollisuuksia. Hankkeen avustuksella yhdistys on palkannut kyläasiamiehen, joka toimii asukkaiden tukena ja aktivoijana. Hankkeen toimenpiteenä on ollut maaseutuperinnön säilyminen ja edistäminen. Pieksämäen kylät ry ei ole ollut aiemmin mukana LEADER-hankkeissa, mutta ovat hakeneet tukea uuteen hankkeeseen kaudella 2014–2020.

5.1.5 Jäniskylän metsästysseura ry – Majaremontti

Jäniskylän metsästysseura on vuonna 1957 perustettu yhdistys, joka toimii Mäntyharjulla. Yhdistys oli mukana samanaikaisesti kahdessa hankkeessa, joista toinen oli Veej’jakajan koordinoima rakennusinvestointihanke Maja. Hankkeessa yhdistyksen omistaman rakennuksen käyttömahdollisuuksia parannettiin rakentamalla paremmat wc-tilat ja uudistamalla keittiö sekä mahdollistamalla lämmitys ympärivuotiseksi. Yhdistyksen omassa hankkeessa kunnostettiin porakaivo, painevesi- ja jätevesijärjestelmä. Hankkeen tavoitteena oli kunnostuksilla mahdollistaa majan laajempi

käyttö sekä yhteistyön paikallisten toimijoiden kanssa, jotka käyttävät samaa järveä, jolla maja sijaitsee. Investointihankkeet olivat osa elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalveluiden toimenpidelinjaa. Kummatkin hankkeet toteutuivat suunnitellussa aikataulussa vuosina 2013–2014. Yhdistyksen jäsenet kertoivat, että yhdistys on harkinnut uusia hankkeita LEADER-rahalla.

5.1.6 Vilhulan Vire – Vilhulan seurapirtin laajennus ja peruskorjaus

Vilhulan Vire on vuonna 1950 perustettu kyläseura, joka sijaitsee Pieksämäellä. Yhdistyksen omistukseen kuuluu 1979 rakennettu seurapirtti, joka on päässyt rapistumaan. Hankeen tavoitteina ovat olleet kunnostaa pirtti pääosin talkootöinä ja luoda tilat tuleville sukupolville sekä mahdollistaa pirtin vuokraustoiminnan lisääminen. Hankkeessa on Vilhulan Vireen lisäksi mukana Vilhulan kyläyhdistys, Kalastusosuuskunta ja Vilhulan Erämiehet. Hankehakemus on tehty vuonna 2011 ja hyväksytty vuonna 2012. Työt on aloitettu vuonna 2013. Hankkeelle haettiin lisääaikaa vuonna 2014, koska rakennustyöt olivat kesken suunnitellun loppumisajan täytyessä. Hanke päättyi vuonna 2015. Hanke on toteutettu elinkeinoelämään ja maaseutuväestön peruspalveluihin kohdistuneella toimenpiteellä.

5.1.7 Karkialampi säätiö – Kuntotalon liikunta-areena

Karkialampi säätiö on Mikkelin entisen varuskunnan alueella sijaitsevan kuntotalon toiminnasta vastaa toimija. Kuntotalon tiloissa toimivat muun muassa kuntosali, ampumarjoittelurata sekä yleisurheiluun sopiva harjoittelutila. Hankkeen tavoitteena oli monipuolistaa talon tarjoamat liikuntamahdollisuudet liikunnan harrastamisen lisäämiseksi ja aktivoimiseksi. Hanke on toteutettu elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalveluiden toimenpiteenä. Hanke on toteutettu investointihankkeena vuosina 2013–2014. Hanketta on kuitenkin suunniteltu jo vuodesta 2011, mutta ensimmäiset suunnitelmat eivät olleet toteutettavissa liian korkeiksi arvioitujen kustannusten vuoksi. Hankkeessa jouduttiin luopumaan myös suunnitelluista talkootöistä asbestilöydön jälkeen, ja säätiö joutui hakemaan muutosta rahoituspäätökseensä. Säätiön edustajat olivat aiemminkin olleet mukana LEADER-hankkeissa.

5.2 Tutkimustehtävä ja –kysymykset

Tutkimustehtävänä on selvittää, millaista vaikutusta LEADER-rahoitteisilla projekteilla on paikalliseen kansalaisyhteiskuntaan ja -järjestöihin sekä niihin osallistuviin ihmisiin. Tutkittaessa vaikutusta on

selvitettävä myös, millaista itse osallisuus on hankkeiden ruohonjuuritasolla eli toteutusasteella järjestöissä. Pro gradussani tutkin, onko projekteilla merkitystä osallisuuteen järjestöissä. Projektit ovat nykyään arkipäivää ja onkin alettu puhua projektiyhteiskunnasta. Projektien lisääntymiseen ovat vaikuttaneet kansainväliset organisaatiot, kuten OECD ja Euroopan Unioni. (Rantala & Sulkunen, 2006) LEADER- toimintatapa on osa EU:n maaseutukehittämisrahastoa. Projektien myötä järjestöiltä odotetaan tiettyä tuloksellisuutta ja seurattavuutta. Selvitän juuri näiden tekijöiden vaikutusta järjestöihin ja osallisuuteen. LEADER-toimintatapa on jo vakiintunut Suomessa ja sen onnistumisesta on saatu positiivisia tutkimustuloksia. Täten se toimii hyvänä viitekehyksenä tutkimukselleni. Suomessa toimii 54 LEADER-yhdistystä, jotka noudattavat samoja määräyksiä päätöksiä tehdessään. Yhdistykset kuitenkin eroavat toisistaan jonkin verran, pro gradussani tätä ei tulla kuitenkaan ottamaan huomioon, koska painotus on paikallisella toiminnan tasolla.

Pro graduni kahden ensimmäisen kysymyksen kautta pyrin luomaan kuvan hankemaailman ruohonjuuritasosta. Kolmas kysymys on yhteenveto aiemmista kysymyksistä ja se pyrkii selventämään laajemmassa mittakaavassa vaikutuksia koko kansalaisyhteiskuntaan ja järjestöihin yleisellä tasolla. Kysymyksissäni käytän induktiivista päättelyä ja pyrin luomaan kattavan kuvan kansalaisyhteiskunnan tilasta.

Millaista osallisuus on LEADER-hankkeissa ruohonjuuritasolla?

Millaista vaikutusta LEADER-hankkeilla on osallistuneisiin yksilöihin ja järjestöihin?

Millaisia seurauksia projektoimisella on kansalaisjärjestöihin ja paikallisten osallisuuteen?

5.3 Aineiston kerääminen

Aineisto koostuu haastatteluista (N11) ja hankekohtaisista asiakirjoista, jotka on saatu LEADER-yhdistys Veej'jakan kautta.

Hankkeet, joista aineisto koostuu ovat valittu yhdessä Veej'jakajan kanssa. Perusteina valinnoille on ollut, että ne ovat jo päättyneet ja onnistuneet tavoitteissaan ainakin osittain. Onnistuminen tavoitteissa tarkoittaa hankkeen toteuttamista hakemuksen mukaisesti. Hankkeisiin liittyvät maksatukset ovat suoritettu näissä hankkeissa, mikä on kriteerinä niiden päättymiselle. Hankkeet ovat Veej'jakajan

arvion mukaan onnistuneet keskiarvoisesti. Hankkeet ovat kaikki erilaisia ja pyrkivät kattavasti kuvaamaan Veej’jakajan toimintaa ja alueelle ominaisia hankkeita toimintakaudella 2007–2013. Valitut hankkeet on toteutettu eri puolilla Veej’jakajan toiminta-aluetta. Hankkeina on sekä yleishyödyllisiä investointi- että kehittämishankkeita, lisäksi mukana on yksi yrityksen yritystukihanke. Hankkeet kuvaavat samalla, millaista vapaaehtoistoimintaa maaseudulla on ja millaisia järjestöjä maaseudulla toimii.

Aineiston pääasialliseksi keräämistavaksi valikoitui haastattelut, koska tarkoituksena on tutkia jo päättyneitä hankkeita, joten esimerkiksi havainnointi ei ollut enää mahdollista. Haastatteluilla pystytään selvittämään osallistuneiden kokemuksia ja tämän hetkistä tilannetta järjestöissä. LEADER-toimintaryhmä Veej’jakajan kanssa, yhteistyö on aloitettu talvella 2016. Helmikuussa yhdessä toimintatyöryhmän kanssa tutustuimme mahdollisiin valittaviin hankkeisiin, joista teimme lopulliset valinnat huhtikuussa 2016, minkä jälkeen aloin sopia haastatteluja. Haastattelujen tekemisen aloitin toukokuussa 2016, jolloin tein neljä haastattelua. Kesäkuussa 2016 tein viisi haastattelua ja heinäkuussa 2016 kaksi haastattelua.

Haastatteluaineiston lisäksi perehdyin aiheeseen tutustumalla hankehakemuksiin ja –päätöksiin, väliraportteihin sekä Veej’jakajan toimintakertomukseen. Haastatteluissa kysytyt kysymykset pohjautuvat tavoitteiden osalta hakemuksissa kirjattuihin tavoitteisiin. Hankehakemuksia ja toimintakertomusta on käytetty apuna hankkeiden toimintaan ja LEADER-toimintatapaan tutustuessa.

Veej’jakajan työntekijät ovat toimineet yhteishenkilönä valittuihin hankkeisiin ja ilmoittivat haastatteluiden alustavista aikatauluista. Olin itse yhteydessä järjestöihin ja yhteyshenkilöihin sähköpostitse tai puhelimitse. Yhteystiedot sain Veej’jakajan kautta. Pyrin haastattelemaan kahta osallistujaa jokaisesta hankkeesta. Toinen haastateltavista oli yhteyshenkilö tai hankkeenvetäjä, joka oli ollut vastuussa hankkeiden hakemuksista järjestöjen näkökulmasta ja yhteydessä toimintatyöryhmään hankkeen aikana. Toinen haastateltava oli usein hankkeessa mukana ollut aktiivijäsen tai hallituslainen. Suurin osa haastateltavista olivat jo mukana järjestön toiminnassa aktiivisesti ennen hanketta. Haastateltavia valittaessa taustamuuttujilla kuten iällä tai sukupuolella ei ollut merkitystä. Ollessani yhteydessä hankkeiden yhteyshenkilöihin kerroin heille, että tarvitsen myös toisen haastateltavan ja hänen tulisi olla sellainen, joka on ollut hankkeessa osallisena, mutta ei niinkään mukana hankkeen suunnittelussa tai päätöksissä. Kerroin haastatteluja sopiessa mitä pro gradussani tutkin ja mikä on Veej’jakajan rooli hankkeessa. Yhteyshenkilöt kertoivat minulle mahdollisen henkilö nimen, jonka

kanssa sovin haastattelun tai he hankkivat toisen haastateltavan järjestöstä paikalle. Haastattelu pyrittiin järjestämään hankekohtaisesti samalla päivälle, joten monesti toinen henkilö oli sellainen, joka pääsi paikalle samana päivänä kuin yhteyshenkilö. Haastateltaviksi valikoitui henkilöitä, jotka olivat itse valmiita olemaan osallisena tutkimuksessa. Kaksi alun perin haastateltaviksi pyydytyistä ja suostuneista joutui perumaan haastattelun omien kiireidensä takia.

Haastateltaviksi oli hankala saada henkilöitä, jotka eivät olleet mukana aktiivisesti järjestön toiminnassa. Haastatteluja sopiessa haastateltaviksi kysyttiin henkilöitä, jotka olivat olleet mukana vain hankkeessa, mutta sellaisia haastateltavia ei kuitenkaan aineistoon löytynyt. Toisaalta he, jotka olivat mukana toiminnassa hallituksen ulkopuolella tai harvemmin, eivät osanneet arvioida järjestöön ja hankkeeseen liittyviä muutoksia. Analyysissä ja tuloksissa tullaan huomioimaan, että aineistossa korostuvat aktiivijäsenten kokemukset.

Haastattelut järjestettiin yksilöhaastatteluina, ja paikkana oli usein järjestöntila tai muu julkinen tila. Paikaksi valikoitui rauhallinen tila myös nauhoituksen takia. Osa paikoista oli suljettuja siten, että ulkopuolisia ei päässyt paikalle. Paikan ollessa julkinen oli haastattelu alue eristetty muusta tilasta. Joskus haastatteluiden aikana saattoi olla pieniä häiriötekijöitä, mutta ne eivät vaikuttaneet merkittäväällä tavalla henkilöiden vastauksiin. Paikalle saattoi hetkeksi tulla joku ulkopuolinen henkilö, mutta haastattelua jatkettiin vasta henkilön poistuttua. Ajoittain haastattelu jouduttiin keskeyttämään esimerkiksi puhelimen soidessa, mutta haastattelua jatkettiin samasta kysymyksestä uudelleen keskeytysten jälkeen.

Aineiston litteroinnissa haastateltavien henkilöllisyyksiä ei paljasteta eikä muidenkaan mainittujen henkilöiden nimiä paljasteta. Haastatteluiden litteroinnissa on kirjattu ylös myös tauot ja kohdat sekä milloin puheesta ei saanut selvää. Niillä ei kuitenkaan ole analyysin kannalta merkitystä. Johanna Ruusuvuoren mukaan aineiston ollessa asialähtöinen ei ole tarvetta yksikohtaisella litteroinnille (Ruusuvuori, 2010, 425). Haastatteluiden kaikkia osia ei ole litteroitu, kun haastateltavan kokemukset eivät ole liittyneet hankkeeseen tai järjestön toimintaa. Ruusuvuoren mukaan haastatteluiden aikana tutkija tekee tulkintoja, jotka liittyvät tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin, täten kaikki haastatteluissa esille nousutta tieto ei välttämättä ole aineiston kannalta relevanttia ja litteroinnissa nämä osiot voidaan jättää pois. (Ruusuvuori, 2010, 427–428)

Haastattelurunko (Liite 1) koostui puolistrukturoiduista kysymyksistä ja ne olivat teemoitettuja. Teemat perustuvat teoriaan. Teoria on operationalisoitu kysymyksiksi haastattelurungossa. Haastattelurunko

koostui kuudesta teemasta, joista ensimmäinen oli taustoitusta. Muut teemat olivat osallisuus hankkeessa, voimaantuminen, vaikuttavuus, hankkeen jälkeinen osallisuus sekä hankerahoitus. Alustava haastattelurunko lähetettiin Veej’jakajan toimintatyöryhmälle ennen haastatteluiden aloittamista toukokuussa 2016. Heidän toiveidensa mukaisesti runkoon lisättiin kysymyksiä, jotka käsittelevät rahoitusta ja Veej’jakajan toimintaa. Kysymykset olivat puoliavoimia ja tarvittaessa haastateltavaa pyydettiin selventämään lisää, jos vastaus oli esimerkiksi kyllä tai ei. Haastattelun alussa haastateltaville kerrottiin runko ja missä järjestyksessä kysymykset tulee. Heiltä kysyttiin haastattelun alussa saako haastattelut äänittää ja kaikki suostuivat siihen. Lisäksi haastattelun lopussa annettiin mahdollisuus kertoa vielä lisää mieleen tulleita asioita tai asioita mistä ei kysytty. Haastattelut kestivät keskimäärin neljäkymmentäviisi minuuttia. Lyhin haastattelu oli viidentoista minuutin mittainen ja pisin puolitoista tuntia.

Aineiston keräämisen yhteydessä haastateltavat ovat olleet tietoisia, että tulokset tulevat Veej’jakajan käyttöön. Kysyttäessä kysymyksiä Veej’jakajan merkityksestä vastaukset eivät sisältäneet juuri kritiikkiä. Se saattaa johtua siteistä Veej’jakajaan ja mahdollisten uusien hankkeiden hakemisesta, jolloin toimintatyöryhmää ei haluttu kritisoida. Haastateltavia kuitenkin rohkaistiin kertomaan omasta näkökulmastaan ja olemaan mahdollisimman rehellisiä. Muissa teemoissa haastateltavien vastauksista ei ollut havaittavissa pidättyväisyyttä. Varmistukseksi, että Veej’jakajalla ei ole vaikutusta haastatteluiden vastauksiin. Haastatelluille laitettiin marraskuussa 2016 lisäkysely sähköpostilla, missä oli muutama yleinen kysymys hankkeiden onnistumisesta. Vastauksia tuli noin puolelta, mutta niissä ei tullut uutta tietoa. Näitä lisäkysymyksistä saatua tietoa ei ole käytetty tämän tutkimuksen analyysissä.

Haastatteluaineiston ohella aineistona toimii hankedokumentit. Luvussa 8 hankedokumentteja on käytetty analysoidessa tavoitteiden vaikutuksia ja hankkeiden etenemistä suunnitellusti. (Liitteet 2–12) Hankedokumentit sisältävät kaikki Veej’jakajan halussa olevat dokumentit, jotka liittyvät hankkeisiin. Ne voivat olla niin virallisia tarkkaan malliin pohjautuvia päätöksiä, kuin sähköpostikopiota toimintaryhmän ja yhdyshenkilön välillä. Hankedokumentit tulee säilyttää kymmenen vuotta hankkeen päättymisestä (Hanketoimijan käsikirja, 2010). Kauden 2007–2013 dokumentit ovat olleet Veej’jakajan hallinnassa paperisessa muodossa.

Hankedokumentit voivat olla vapaamuotoisia. Vapaamuotoisia dokumentteja ovat yleensä hakijan kirjoittamat hakemukset, raportit ja muutoshakemukset. Näissä on kuitenkin määrätty mitä niiden tulee sisältää. Esimerkiksi hankehakemuksessa pitää olla *hankkeenhakija, kuvaus hakijan toiminnasta,*

hankkeen tausta, hankkeen toteutusaika, hankkeen tavoitteet ja tulokset, sekä hankkeen toteuttaminen, hankkeen kohderyhmä ja hankkeen yhteistyötahot, tiedottaminen, kustannusarvio ja lisäksi hankkeen rahoitussuunnitelma (Hanketoimijan käsikirja, 2010). Hankkeiden hakemukset vaihtelivat sivusta lähemmäs kymmeneen sivuun. Raporteissa, joita ovat väliraportit ja loppuraportit, hankkeiden hakijataho kertovat miten siihen mennessä hankkeen tavoitteissa ja toimissa on onnistuttu. Loppuraporttien tulee sisältää *hankkeen tavoitteet, toteutuksen, yhteistyökumppanit, tulokset ja vaikutukset sekä esitykset jatkotoimenpiteiksi* (Hanketoimijan käsikirja, 2010). Mahdollisissa muutoshakemuksissa hakijataho ilmaisevat muutoksen syyt ja niiden vaikutukset hakemuksissa ilmenneisiin tavoitteisiin sekä muihin tekijöihin.

Hankkeiden dokumenteista kaudella 2007–2013 osa on valmiilla pohjalla. Tällaisia ovat muun muassa LEADER-toimintaryhmien tekemät arviot hankkeiden tavoitteista ja tuloksista, hanketukihakemukset sekä ympäristöarviot. Näissä dokumenteissa arvioidaan hankkeiden vaikutusta alueella ja miten hankkeet toteuttavat Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Toimintaryhmät tekevät myös arvioita kustannuksista sekä hankkeista tehdään lopullisia kustannus- ja maksupäätöksiä. Niille löytyvät valmiit pohjat. Mallit yleisimmin käytetyistä dokumenteista löytyvät liitteinä tämän tutkimuksen lopusta.

5.4 Tutkimukset eettiset huomiot

Tutkimuksessani eettisiin tekijöihin on kiinnitetty huomiota haastatteluiden yhteydessä. Vaikka tutkimuksessani esiin nousevat teemat kuten osallisuus ja vaikuttavuus, eivät ole henkilöiden yksityisyyttä loukkaavia teemoja. Pyrin pro gradu -tutkielmassani mahdollisimman laajaan anonymiteettiin. Esimerkiksi litteroinnin yhteydessä pyrin välttämään nimien käyttöä sen sijaan viittaa haastatteluissa puhuttuihin henkilöihin roolin, kuten sihteeri tai puheenjohtaja, kautta. Litteroinnissa olen jättänyt murteet näkyviin, koska suurin osa haastateltavista puhuu yleistä murretta, eikä murre viittaa mihinkään tiettyyn alueeseen. Aineisto on kerätty Etelä-Savosta, mutta moni puhui silti ”mä” tai ”sä” muodossa.

En ole halunnut analyysissä tuoda esiin henkilön sukupuolia tai ikiä vaan viittaa sitaatteihin pelkillä haastatteluiden numeroilla. Aineistoni koostuessa LEADER-hankkeista, jotka ovat asiakirjoiltaan julkista tietoa. En ole kokenut tarvetta välttää sitaatteja, missä ilmenee järjestö tai toimijan rooli. Koin,

että niiden kiertäminen olisi tuonut analyysiini kielellistä epäselkeyttä. Tutkimuksessani ei kuitenkaan paljasteta sellaisia tekijöitä, jotka voisivat aiheuttaa haittaa haastatelluille tai järjestöille.

Roolissani tutkijana olen pyrkinyt yllä pitämään objektiivisen roolin keskustellessani Veej'jakajan työntekijöiden kanssa. Olen heidän kanssaan toimiessani kuullut kertomuksia hankkeista heidän näkökulmistaan, mutta en ole antanut niiden vaikuttaa haastatteluihin tai analyysiini. Olen pyrkinyt olemaan objektiivinen myös kaikkien haastattelutavien kanssa. Haastattelutilanteissa olen pyrkinyt käyttäytymään samalla tavalla kaikkia kohtaan. Lisäksi analyysissäni olen yrittänyt ottaa kaikkien haastateltavien kokemukset huomioon tasapuolisesti, vaikka jotkut haastateltavat kuvailivat hankkeiden osallisuutta sellaisesta näkökulmasta, joka oli tutkimusasetelman kannalta mielenkiintoisin.

5.5 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Aineiston analysoinnissa menetelmänä on käytetty sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä aineisto jaotellaan luokkiin järjestelmällisesti tutkimusongelmaa ja tutkimuksen käsitteitä apuna käyttäen (Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen, 2010, 18). Sisällönanalyysin kautta aineistosta on nostettu teemoja, joita haastattelussa on käytetty. Teemat on luokiteltu alaluokiksi. Analyysissä käytettävät teemat perustuvat tutkimuskysymyksiin, aineisto käydään läpi poikkiaineistollista strategiaa käyttäen. Poikkiaineistollisessa strategiassa koko aineisto käydään läpi, jotta toistuvat rakenteet voidaan nostaa esille (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen, 2010, 21). Analyysin havaintoyksikkönä on käytetty kokemusta, jota käytettiin myös haastattelussa. Yksiköksi valikoitui kokemus, koska aineiston haastateltavat ovat itse olleet osallisina hankkeissa ja heitä pyydettiin kuvailmaan hankkeita ja osallistumaan omista näkökulmista.

Tutkimuksessa aineisto ja teoria ovat rinnakkain. Teoria on operationalisoitu haastattelukysymyksissä ja analyysissä aineiston tuloksia tarkastellaan teoriasta nostettujen käsitteiden kautta. Tutkimuksessa tarkoitus ei kuitenkaan ole testata teorian paikkansa pitävyyttä, vaan teorian rooli on auttaa jäsentämään aineistoa. Tutkimuksen asetelma mukailee Derek Layderin (2006) adaptiivisen teorian asemaa, missä yleinen teoria ja empiirinen vaikuttavat tutkimuksessa samanaikaisesti. Layderin (2006) mukaan sosiologisessa tutkimuksessa mikro-makro asetelma ei pysty vastamaan kysymykseen millainen sosiaalinen todellisuus on. Teoriassaan hän ehdottaa, että sosiaalista todellisuutta pitäisi käsitellä moninaisena toisiinsa liittyvinä toiminta-alueina (Layder, 2006, 272).

Tutkimuksessani analyysi muodostuu neljän teeman ympärille. Teemat ovat *osallisuus, vaikutukset ja järjestelmän vaikutukset osallisuuteen*, nämä teemat mukailevat myös kolmea tutkimuskysymystä. Lisäksi yhtenä analyysin teemana on suhtautuminen maaseudunkehittämisrahoitukseen. Tämän teeman tuloksia ei kuitenkaan tulla käsittelemään erillisenä osana tutkimuksessa, vaan tiedot tulevat Veej’jakajan käyttöön. Vastauksia hyödynnetään kuitenkin muissa tämän tutkimuksen analyysin osissa. Neljännen teeman vastaukset eivät ole oman tutkimusnäkökulman eli osallisuuden kannalta relevantteja.

Osallisuuden tarkastelussa olen käyttänyt tyypittelyä. Tyypittelemälle pyritään löytämään yhteisiä piirteitä toiminnalle tai tapauksille (Hirsijärvi & Hurme, 2000, 174 ks. Miles & Huberman 1994). Tyypit perustuvat haastatteluissa ilmenneisiin rooleihin. Osa tyypeistä on haastateltavien itsensä kuvaamia rooleja hankkeissa ja osa tyypeistä ovat kuvauksia, miten muut ovat toimineet hankkeessa. Tyypit on nimetty Siisiäisen (2010) osallisuutta käsittelevää teoriaa hyväksikäyttäen. Tyypittelyssä yhdistävinä tekijöinä on ollut aktiivisuus tai passiivisuus hankkeessa sekä sisäiset tai ulkoset motiivit osallistua. Tämä pohjautuu Siisiäisen (2010) teoriaan osallisuudesta.

Analysoin hankkeiden vaikutuksia osallistuneisiin järjestöihin ja henkilöihin kausaliiteetin kautta. Vertailen tilaa ennen ja jälkeen hanketta selvittääkseni onko hankkeilla vaikutusta järjestöihin. Tämä muistuttaa analyysimenetelmänä astekointia eli tutkin muuttujia (Hirsijärvi & Hurme, 2000, 172). Olen eritellyt analyysissä hankkeet toisistaan sen mukaan ovatko ne investointi- vai kehittämishankkeita, koska niiden toiminnan ollessa erilaista ovat myös vaikutukset erilaiset Voimaantumista analysoin teorialähtöisesti. Erittelen, sopiiko haastattelussa kuvaillut tilanteet voimaantumisen kokemiseen. Analysoidessa LEADER-järjestelmän vaikutusta järjestöihin erittelen tekijöitä, joita haastatellut ovat kuvaillleet vaikuttavina. Lisäksi hankkeiden dokumenttien ja haastatteluiden välistä eroa. Erittelemällä haastatteluja ja dokumentteja pystyn analysoimaan, onko järjestelmän vaativilla kriteereillä vaikutusta osallistuneisiin järjestöihin. Sisällön erittelyssä havainnoidaan mitä ja miten jostakin on kerrottu. Sisällön erittelyssä vaatii valmiit havaintoyksiköt (Jari Eskola & Juha Suoranta, 1998, 185) Analyysissäni havaintoyksikköinä toimii teoriasta nostettu käsite voimaantumisesta. Analysoidessani kappaleessa kahdeksan LEADER-järjestelmän vaikutuksia havaintoyksikköinä toimivat tavoitteet, toimenpiteet ja onnistumiseen johtavat tekijät.

6. OSALLISUUS HANKKEISSA

Osallisuuteen hankkeissa vaikuttavat monet lähtöasetelmat kuten hankkeen luonne ja toteutustapa. Nämä tekijät määrittävät, millaisiin asioihin toimijat voivat osallistua. Näiden tekijöiden lisäksi osallisuuteen vaikuttavat motivaatio ja omat resurssit. Olen erottanut osallistujista kuusi tyyppiä, jotka perustuvat aineistossa kuvailtuihin tilanteisiin ja rooleihin. Kuudesta hankkeesta yksi oli yrityshanke, jossa osallistuminen tapahtuu yrittäjyyden kautta, joten en ole eritellyt yrittäjyyttä eri roolikseen vaan keskityn ideaalityypeissä järjestöjen kautta osallistuneiden rooleihin. Osa näistä rooleista tulee suoraan haastateltavilta ja osa tyypeistä perustuu haastateltavien kuvauksiin muista osallistujista ja heidän motiiveistaan hanketta kohtaa. Nämä kuusi ideaalityyppiä jakautuvat kolmeen eri osallistumisen muotoon. *Aktiivisia osallistujia* ovat *aktiiviset hallituslaiset* ja *talkoolaiset/auttajat*. Käytän talkoolaisista rinnakkain käsitettä auttajat, koska talkoolaisten työpanos huomioidaan LEADER-rahoituksessa. Auttajien toiminta on samantyylistä kuin perinteisissä talkoissa, mutta hankkeiden rahoituksessa sitä ei huomioida samalla tavalla, joten viittaan tähän toimintaan auttamisena. *Satunnaiset osallistetut* ovat *hankkeen myötä mukaan tulleet toimijat* sekä *talkoihin epäsäännöllisesti osallistuvat*. *Passiiviset osalliset* ovat niitä joiden *toiminta järjestössä ei muutu hankkeen myötä* ja ne, jotka *eivät osallistu hankkeeseen sen luonteen takia*. Roolit perustuvat osittain myös niihin rooleihin, joita toimijoilla on ollut ennen hanketta. Pääsääntöisesti hankkeessa mukana olleet olivatkin jo ennestään mukana järjestön toiminnassa. Toisinaan roolit hankkeen aikana ovat vaihdelleet, kun esimerkiksi aktiivinen hallituslainen on ollut mukana talkoissa, jolloin hän on ollut epäsäännöllisesti talkoisiin osallistuja. Hankkeisiin osallistujien määrän vaihdellessa on kuitenkin mahdotonta tehdä tarkkoja tulkintoja siitä miten eri osallistujat tyypit jakautuvat määrällisesti. Osallistuneiden joukosta ei oteta huomioon myöskään heitä, jotka eivät ole halunneet olla mukana hankkeessa. Tässä luvussa kuvaan löytämäni tyyppien osallisuutta kolmesta eri näkökulmasta, joita ovat aineisto, teoria ja hanketyyppien näkökulmat. Olen tiivistänyt analyysin osallisuudesta alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 1. Hankkeiden osallisuus

Teoria	Hankkeissa	Tyypit	Kuvaus
Osallistuminen -Siisiäinen -Bourdieuun heterodoxa	Aktiiviset osallistujat	Aktiiviset hallituslaiset	Aktiivisesti mukana hankkeen järjestämisessä ja toiminnan ohjauksessa
		Aktiiviset talkoolaiset/auttajat	Aktiivisesti mukana hankkeen toiminnassa talkoolaisena tai kehittämishankkeissa osallistujana
Aktivoiva osallistaminen -Siisiäinen -Bourdieuun ortodoxa	Satunnaiset osallistetut	Hankkeeseen osallistetut	Epäsäännöllisesti mukana olevat, mutta vain hankkeessa ei muussa järjestön toiminnassa
		Epäsäännölliset talkoolaiset/auttajat	Mukana järjestön toiminnassa, mutta osallistuminen on epäsäännöllistä
Suostuva osallisuus -Siisiäinen -Bourdieuun doxa	Passiiviset osalliset	Hankkeen passivoimat	Hankkeen järjestämisen ja luonteen takia ulkopuolelle jääneet, halukkaat osallistumaan
		Hankkeesta piittaamattomat	Mukana aktiivisesti järjestön toiminnassa, mutta eivät halua olla mukana hankkeen toiminnassa

6.1 Aineistosta esiin nousseet osallistujatyypit

Aktiivisiin osallistujiin kuuluvat *aktiiviset hallituslaiset*, jotka muodostavat usein hankkeen johtoryhmän ja *aktiiviset talkoolaiset/auttajat* eli ne jotka käyvät talkoissa ja muissa järjestön tapahtumissa säännöllisesti. Aktiiviset osallistujat ovat pääsääntöisesti olleet mukana järjestön toiminnassa jo ennen hanketta ja ovat ottaneet osaa aktiivisesti erilaisiin toimintoihin, joita järjestö on tuottanut.

Hankkeen aikana johtoryhmä vastaa hankkeen toteutuksesta ja rahaliikenteestä sekä usein yksi heistä toimii yhteyshenkilönä LEADER-yhdistykseen ja paikalliseen ELY-keskukseen päin. Yhteyshenkilön rooli koettiin raskaaksi varsinkin silloin kun henkilöllä ei ollut aiempaa kokemusta hankkeista tai niiden toteuttamisesta. Hankkeen onnistumisen kannalta on oleellista, että tällä johtoryhmällä tai hallituksella on aktiivinen rooli. Kaikissa aineiston hankkeissa johtoryhmä oli lähes sama kuin hallitus,

joka oli tehnyt aloitteen hankkeen aloittamisesta. Johtoryhmän tehtävä on myös ilmoittaa hankkeesta järjestön jäsenille ja aktivoita heitä sekä vastata hankkeen dokumentoinnista. Aineiston järjestöistä hallitus muodosti aktiivisen osan toiminnasta muutamien vaihtelevien toimijoiden ja aktiivijäsenten lisäksi, täten heidän roolinsa oli jo valmiiksi aktiivinen. Tosinaan nämä hallituksen jäsenet osallistuivat myös talkoisiin, jolloin heidän roolinsa saattoivat vaihdella.

”Seuran johtokuntaan kuuluu 7 jäsentä ja aika pitkälle valittiin samat henkilöt tähän hankkeen johtoryhmään plus ulkopuolinen jäsen, joka oli rakennusmestari” H4

Näille henkilöille motiivina oli toimia järjestön hyväksi. Aktiiviset hallituslaiset, jotka ovat esittäneet hankkeeseen ryhtymistä ovat kokeneet hankkeen tärkeäksi järjestön toiminnan jatkumisen kannalta. Investointihankkeissa toiminnan jatkuvuuden koettiin vahvistuvan hankkeitten myötä. Silloin toimittiin yhdessä enemmän kuin järjestön tavallisen toiminnan puitteissa. Investoinnin koettiin mahdollistavan toiminnan jatkumisen myös tulevaisuudessa resurssien ollessa hankkeen jälkeen paremmat. Kehittämishankkeissa hanke koettiin tärkeäksi, jotta toimintaa alueella voitaisiin lisätä ja viedä eteenpäin. Järjestön toiminnan ohella hankkeen vaikutukset koettiin positiiviseksi koko alueen kannalta. Tämä oli myös motiivi osallistua hankkeeseen. Toisinaan osallistujat kokivat, että heillä oli myös velvollisuus osallistua hankkeeseen, koska olivat olleet sitä ehdottamassa. Hankkeeseen mukaan lähteminen ja sitoutuminen toimivat motiivina myös aktiivijäsenille, koska heiltä ja järjestöiltä odotetaan tiettyjä tuloksia ja tavoitteita asetetulla aikavälillä. Positiivinen tukipäätös tuo myös uskoa hankkeen tarpeellisuudesta ja täten motivoi viemään hanke loppuun asti. Yhteyshenkilönä toimineet kokevat oleelliseksi LEADER-yhdistykseltä tulevan tuen. Sen avulla he saavat varmistusta hankkeen etenemisestä suunnitellulla tavalla, mikä motivoi tekijöitä jatkamaan hankkeen eteenpäin viemistä.

”Minä olin ikään kuin hyvin sitoutunut hankkeeseen, minä oli sitoutunut siihen monissa kokouksissa ja tukenut johtokuntaa” H2

”Minä halusin itse mukaan eli minä näin sen tärkeäksi kylän ja kylän asukkaan roolin kannalta” H7

Aktiiviset auttajat/talkoolaiset ovat järjestön jäseniä tai henkilöitä, jotka osallistuvat seuran toimintaa. Hankkeen aikana he ovat muodostaneet ydinryhmän, joka on vastuussa hankkeen toteuttamisesta. Investointihankkeissa nämä ovat olleet innokkaita talkoolaisia. Monesti he ovat olleet eläkeläisiä ja tehneet töitä hankkeen eteen ympäri viikon muiden osallistuessa lähinnä vain viikonloppuisin omien töidensä takia. Aktiiviset auttajat ovat jo aiemmin osallistuneet järjestön toimintaan mukaan, mutta talkoiden myötä rooli on korostunut. Talkoolaisten rooli on korostunut erityisesti investointihankkeissa,

joissa paikalliset ihmiset ovat pystyneet tarjoamaan ammattitaitoaan käytettäväksi hankkeessa. Järjestöt ovat hyötäneet rahallisesti paikallisesta ammattitaidosta, koska he eivät ole joutuneet palkkaamaan ulkopuolisia. Samalla hanke on edennyt aikataulun mukaisesti, kun työskentelyä ei ole tarvinnut keskeyttää ammattitaidon puutteen vuoksi. Aktiivisten talkoolaisten merkitys hankkeen aikataulun kannalta on muutenkin merkittävä, jotta työt ja hankkeen tavoitteet saavutetaan. Hankkeiden ollessa vuoden tai kahden mittaisia edistyminen toimii myös motivaationa muille jatkaa toimintaa.

” Osallistujista osa oli sellaisia, jotka viikolla pysty tekemään, viikonloppuisinhan me tehtiin isompia hommia, mutta täällä oli sellainen neljän viiden miehen porukka tekemässä” H1

Haastateltavien kokemusten perusteella talkoolaisten motiiveina ovat toimineet halua auttaa hankkeessa ja talkoista seurannut hyöty omalle seuralle. Motiivit ovat olleet samanlaisia kuin aktiivisilla hallituslaisilla. Näiden motiivien lisäksi monille talkoot ovat olleet ajanvietettä, kuten esimerkiksi eläkeläisillä, jolloin toiminnan sosiaalisuus ja yhdessä tekeminen korostuu. Aktiivisten talkoolaisten kohdalla motiiveiden lähtökohtana on omat intressit. Hanke kuitenkin samalla itsessään toimii kannustavana tekijänä aikataulun ja työnlaadun osalta. Talkoolaisille on rahoituksen hyväksynnän yhteydessä annetut ulkopuolelta raamit toiminnalle Jolloin samalla lailla kuin hallituslaisilla osallisuus tapahtuu myös hankkeen myötävaikutuksella. Talkoolaiset saavat myös ulkoista motivaatiota talkoiden luonteen ollessa erityislaatuinen LEADER-hankkeissa. Talkoiden tuodessa rahallista arvoa ja hyötyä järjestöille on talkoisiin osallistumisessa myös ulkoinen intressi ja näin LEADER-järjestelmän osallistaa järjestöjä luodessaan talkoille ja osallisuudelle laajempaa merkitystä verrattuna järjestön normaaliin talkootoimintaan.

”Kyllä minä luulen, että tässä tehtiin omalle seuralle – siellä oli näitä ajantappajia, eli on ollut heille järkevää päivätekemistä” H2

Talkoot ollessa merkittävä osa investointihankkeitten toteuttamista. Kehittämishankkeissa, talkootuntien määrä on huomattavasti pienempiä. Kehittämishankkeissa järjestöjen aktiivit nousevat tärkeään rooliin. He ovat hankkeissa *aktiivisia auttajia*. Aktiiviset auttajat ovat olleet mukana järjestämässä toimintaa hankkeen sisällä ja osallistuneet vapaaehtoisina toteutukseen. He edustavat eri alueita, joihin hanke vaikuttaa. Aineiston kehittämishankkeet olivat erilaisia. Toinen hankkeen toimija oli teatteri, joka kehitti toimintaansa rahoituksen avulla ja sillä oli jo valmiita kontakteja näihin aktiivisiin auttajiin. Toisessa kehittämishankkeessa, jossa kehitettiin kylien ja kaupungin yhteistyötä, järjestö oli uusi. Uusi yhdistys muodostettiin useasta pienemmästä yhdistyksestä, joilla oli aktiivisia

toimijoita, näistä osa lähti myös uuden järjestön toimintaan mukaan. He ovat olleet aktiivisesti viemässä järjestöä ja sen toimintaa eteenpäin eivätkä vain osallistuneet tapahtumiin.

Aktiiviset auttajat/talkoolaiset kokevat motiiveikseen tarpeen kehittää sitä toimintaa, mille kentälle järjestön toiminta asettuu. Monet aktiivit kokevat, että hankkeen toimista ja kehittämisestä on hyötyä alueelle. Toisin kuin investointihankkeissa LEADER-järjestelmä ei luo samanlaista porkkanaa osallisuudelle kehittämishankkeissa, vaikka niissä pystytään käyttämään talkootunteja.

Kehittämishankkeissa osallistujien intresseihin saattavat kuitenkin vaikuttaa hankkeen kautta saadut hyödyt. Monet aktiiviset auttajat ovat olleet mukana jo ennestään vastaavassa toiminnassa.

Satunnaiset osallistetut ovat mukana hankkeessa, mutta eivät kuulu ydintoimijoihin. He muodostavat osallistuneista määrällisesti suuren joukon. He ovat jaettavissa kahteen osallistujatyyppiin. Toinen on tullut mukaan hankkeen myötä ja toinen osallistunut toimintaan satunnaisesti tai silloin kun siihen on liittynyt oma intressi. Hankkeen myötä mukaan tulleet ovat olleet jo aiemmin järjestön toiminnassa mukana ja jättäytyneet pois kiireiden takia ja nyt tulleet uudestaan hankkeen myötä mukaan. Tai he ovat olleet toiminnassa mukana mutta eivät aktiivisesti ja nyt hankkeen myötä päättäneet auttaa enemmän. He voivat olla järjestön ulkopuolisia, joilla on yhteys järjestöön, kuten kesämökkiläisiä tai vanhoja paikkakuntalaisia ja järjestön toiminnassa mukana olleiden perheenjäseniä. Heidän merkityksensä hankkeen toteutuksessa on kuitenkin tärkeä, koska pelkkien aktiivisten osallistujien panos ei usein riitä hankkeen loppuun viemiseksi. Investointihankkeissa heidän roolinsa on auttaa talkoissa tai muissa järjestelyissä ja tällöin urakka ei kasva liian suureksi vastuuhenkilöille. He saattavat myös tuoda ammattitaitonsa talkoissa käytettäväksi tarpeen vaatiessa.

”Kaikki osallistu sen oman osaamisensa mukaan, että maanviljelijä, joka on keväisin hommissa pellollaan, saattoi välillä käydä traktorillaan tekemässä jotain tässä” H3

Kehittämishankkeissa satunnaiset osallistetut ovat oman alueensa tai paikkakuntansa asioihin osallistuneita. Kehittämishankkeissa hankkeen tavoitteet on jaettu toteutettaviksi eri osa-alueilla tai paikoilla, jolloin satunnaiset osallistetut ovat mukana vain omaa kiinnostustaan koskevissa tai itselleen läheisissä tapahtumissa. Kylien ja kaupungin välistä yhteistyötä on rakennettu hankkeessa eri kylillä, jolloin satunnaiset osallistetut ovat olleet mukana lähinnä oman kylänsä tapahtumissa tai itseään kiinnostavissa tapahtumissa. Teatterikehittämishankkeen satunnaiset osallistetut ovat olleet muun muassa esitykseen järjestelyihin osallistuneita talkoolaisia, jotka ovat tulleet mukaan hankkeen myötä.

Tämä talkootoiminta ei ole kuitenkaan kuulunut hankkeen toimintaan ja he eivät ole olleet mukana hankkeen toteutuksessa, joten heitä ei voi pitää aktiiveina.

”— Osa ihmisistä haluaa vaikuttaa ja olla mukana ja osa tulee mukaan sitten joskus” H7

Satunnaisten osallistettujen motiivit ovat monimuotoisempia kuin aktiivisilla osallistujilla, osa heistä osallistuu mielenkiinnosta itse toimintaa kohtaan, ja he kokevat hankkeen toiminnat ja tavoitteet tärkeäksi itselleen. Niille osallisille, jotka eivät muuten toiminnassa ole mukana, hanke ja sen tavoitteet voivat olla jotain, mistä he itse tai heidän perheenjäsenensä tulevat hyötymään. Monille hanke oli myös tapa olla taas mukana oman alueensa toiminnassa, vaikka se olisi muuten jäänyt vähemmälle. Kehittämishankkeet saattavat sisältää osallistetuille mielekästä vapaamuotoisempaa toimintaa kuin järjestöjen perinteinen toiminta. Hankkeissa intressinä toimii osallistuminen monipuolisempaan toimintaan. Joskus he lähtevät mukaan motiiveista, joita itse hanke on. Hanke-rahoitus pitää sisällään omia erityispiirteitään, kuten talkootuntien käyttäminen omarahaosuutena, tätä voidaan pitää myös motivoivana tekijänä satunnaisille osallistujille, koska heidän panoksellaan on suurempi arvo kuin normaalisti.

” — Muutaman kerran pidettiin harjannostajaisetkin – että tähän ei kuulu hankkeeseen sillä tavalla – yks semmonen kerta me paisteltiin makkaraa ja kahvia, oli hernekeittoa, mitä nyt keksittiin.” H1

Hankkeen myötä aktiivit ja hallituslaiset saattavat pyytää tai aktivoida muita järjestön jäseniä mukaan hankkeeseen, jolloin he toimivat ulkoisina innostajina muille. Usein hankkeesta tiedottamisen yhteydessä ja järjestön hakiessa hanketta on siitä pyritty kertomaan mahdollisimman monille, millainen hanke tulee olemaan ja millaista apua siinä tarvitaan. Tällä on sekä välineellinen että suora merkitys osallisten motivoinnissa mukaan. LEADER-järjestelmässä on myös tiettyjä motivoivia tekijöitä, joita aktiiviset osallistajat valvovat. Hankkeiden osallistajat ovat vastuussa muun muassa talkootuntien kirjanpidosta, tällä tavalla aktiiviset osallistajat pystyvät investointihankkeissa tarkistamaan, miten muut osallistuvat. Talkootuntien kirjanpidon (Liite 12) lisäksi hankkeiden aikana pitää tehdä muun muassa väliraportteja, jossa ilmaistaan hankkeen eteneminen, johon myös osallisuus liittyy. Aktiiviset osallistajat ovat antaneet palautetta ja kiitosta muille osallisille, jotta toiminta etenee suunnitellussa tahdissa ja sitoutuneisuus pysyy hankkeen läpi.

”—Meiltä on useampi henkilö ollut niissä tapahtumissa, etten vaan minä ole edustamassa. Minä yritän aina, että saadaan houkuteltua muitakin ihmisiä mukaan, että se kosketuspinta ja vaikutuskanava tulisi muillekin tutuksi käytännössä—” H6

Passiiviset osalliset ovat niitä, jotka ovat mukana hankkeen toiminnassa, mutta vain passiivisella tasolla. Heidän roolinsa on usein sama kuin ennen hanketta, joten heidän suhteensa hankkeessa toimimiseen on passiivinen. He kuitenkin kokevat hankkeet tärkeäksi järjestön toiminnan kannalta tai oman vapaaehtoisuutensa kautta. He ovat olleet mukana jo aiemmin järjestön toiminnassa. Passiiviseen rooliin vaikuttavat monesti hankkeen järjestelyt, jotka eivät mahdollista esimerkiksi investointihankkeissa talkootyötä tai kehittämishankkeissa tilanne ei vaadi muutosta tietyiltä sektoreilta. Tällöin osallisten roolit pysyvät samana. Hanke saattaa tuoda muutosta toimintaan, joka vaikuttaa passiivisten osallisten rooleihin, mutta he eivät itse aktiivisesti pyri vaikuttamaan toiminnan muutokseen. Passiiviset osalliset eroavat osallistumattomista siten, että he ovat edelleen mukana toiminnassa tai ovat ilmaisseet halunsa osallistua.

Passiiviset osalliset voidaan jakaa omasta vapaasta tahdosta passiiviseen rooliin jääneisiin eli hankkeesta piittaamattomiin ja olosuhteiden takia passiiviseen rooliin jääneisiin eli hankkeen ulkopuolelle jätettyihin. *Hankkeesta piittaamattomat* haluavat edelleen olla mukana hankkeessa ja voivat myös osallistua sen tuomiin lisätehtäviin, mutta tärkeimpänä kiinnostuksen kohteena toimii edelleen alkuperäinen toiminta. Hankkeesta piittaamattomat saattavat kokea hankkeen tärkeäksi, mutta hanke ei toimi riittävänä motiivina lähteä hankkeen toimintaan mukana. Hankkeesta piittaamattomat eroavat satunnaisesti osallistetuista, koska he ovat jättäytyneet sivummalle hankkeen keskeisistä toiminnoista. He ovat mukana hankkeessa, koska heidän osallisuutensa on osa järjestöä, hanke ei muuta osallisuutta, jolloin passiivisuus kohdistuu hankkeeseen.

”—kun mä vaan teen omaani, ni ei ole vaikuttanu minuun, koska oon ihan vapaaehtoinen” H10

Hankkeen passivoimat ovat olleet halukkaita olemaan mukana hankkeen tuomissa toiminnoissa, hankkeen järjestelyt ovat kuitenkin estäneet osallistumisen. Toisinaan investointi voivat olla esimerkiksi uudet välineet järjestölle. Tällöin osallistuminen ei jää muuta tilaa kuin hankkeen hakemisessa auttaminen. Hankkeen passivoivat kokevat hankkeen tärkeäksi ja osallistumisen tärkeäksi. Investointihankkeissa tällaiset esteet liittyvät usein rakentamiseen, jolloin esimerkiksi osasta talkootunneista pitää luopua. Kehittämishankkeissa ei ilmennyt hankkeen passivoivaa vaikutusta. Järjestöt kuitenkin ilmaisivat, että kaikki hankkeessa mukana olleet pystyvät edelleen osallistumaan ja toiminta on pyritty pitämään avoimena kaikille hankkeen jälkeen.

”—sinne hakemukseen oli laitettu rakenteiden purku, mutta siellä kävikin sillain niinku monissa näissä käy, sieltä löytyy asbestia, ni sehän poisti kaikki talkoopurkutyt—” H8

6.2 Hankkeiden ominaispiirteiden vaikutukset osallisuustyyppisiin

Hankkeeseen osallistuminen vaihtelee sen mukaan, onko kyseessä investointihanke vai kehittämishanke. Investointihankkeissa osallisuus keskittyy rakentamisen ja talkootyön ympärille, kun taas kehittämishankkeissa toiminta pitää sisällään erilaisia aktiviteetteja ja monenlaista eri alueille sijoittuvaa toimintaa.

Investointihankkeissa *aktiiviset osallistujat* muodostavat hankkeiden tärkeimmän joukon, he ovat vastuussa hankkeen onnistumisesta ja toiminnasta. Aktiiviset hallituslaiset ja aktiiviset talkoolaiset/auttajat luovat pohjan toiminnalle omalla aktiivisuudellaan. Nämä roolit ovat kuitenkin raskaista, koska hankkeet ovat rahallisesti ja ajallisesti suuri investointi. Samanaikaisesti heidän pitää olla tietoisia hankkeen etenemisestä ja talkootuntien kirjanpidosta. Aktiivisten osallistujien joukosta löytyy usein hankkeen yhteyshenkilö, joka on yhteydessä LEADER-toimintaryhmään. Yhdessä he katsovat, että toiminta etenee LEADER:in liittyvien sääntöjen mukaan ja ELY-keskus hyväksyy viranomaisena hankkeen maksatukset ja korvaukset. Näille yhteyshenkilöille LEADER-toimintaryhmiltä saatu tuki on tärkeä, koska monet kuvailevat roolinsa rankaksi. Aktiiviset osallistujat kokevat hankkeen ja sen loppuun viennin velvollisuudekseen, koska ovat sitoutuneet siihen jo varhaisessa vaiheessa.

”No mun rooli oli tosi raskas, että mä oon hoitanu kaiken paperityön projektissa – paperityön raportoinnin, talkoolistojen ylläpitäminen, kirjanpidon hoitaminen, kaikki laskutukset ni mä koin tosi rankaksi sen ja välillä olin hyvin väsynyt, koska edellenki en ole saanu tästä palkkaa, että palkkana on tämä kunnia tästä, et tää on valmis—”
H4

Aktiiviset talkoolaiset ovat tärkeässä roolissa investointihankkeissa, koska hankkeen eteneminen on talkoolaisten työpanoksen varassa. Tärkeää on myös heidän osaamisensa, koska mitä enemmän järjestöillä on käytössään talkoolaisten ammattitaitoa, sitä nopeammin hanke etenee ja samalla säästytään kustannuksissa.

Satunnaiset osallistetut ovat usein kuuluneet jo aiemmin järjestöön ja olleet mukana sen toiminnassa. Hankkeen onnistumisen kannalta on tärkeää, että mahdollisimman moni osallistuu, koska ihmiset toimivat tärkeänä resurssina investointihankkeissa. Hankkeen aktiivit ja LEADER-järjestelmän kannustavat mahdollisimman monia osallistumaan toiminnan onnistumisen vuoksi. Investointihankkeiden talkootyöllä pyritään kustantamaan mahdollisimman paljon järjestöjen

omarahoitusosuudesta, jolloin kaikkien osallistuminen on tärkeää hankkeissa heitä ovat *epäsäännölliset talkoolaiset*. *Satunnaiset osallistetut* voivat olla myös sellaisia, jotka osallistuvat pelkästään hankkeen kautta järjestön toimintaa he ovat *hankkeeseen osallistetut*. Tällöin heillä on valmiita kontakteja järjestön toimintaa tai jäseniin, he ovat osa järjestöjen sidosryhmiä.

Investointihankkeissa *passiiviset osalliset* ovat niitä, jotka eivät halustaan huolimatta pysty osallistumaan. Tämä voi johtua siitä, että hankkeeseen tehtävä investointi ei vaadi talkootyötä tai muuta rakentamista tai koska rakentaminen vaatii ammattiosaamista, jota järjestön sisältä ei löydy.

Investointihankkeissa osallistumisen jatkuminen entisellään on osallistumattomuutta. Koska osallistuminen kohdistuu tällöin vain järjestön toimintaa, investointihanke tuo uutta erillistä toimintaa entisen lisäksi. Kehittämishankkeissa sen sijaan entinen toiminta voi olla päällekkäistä hanketoiminnan kanssa.

Kehittämishankkeissa *aktiivisilla osallistujilla* ja aktiivisilla hallituslaisilla on tärkeä rooli, heidän tehtävänsä on organisoida hankkeen toimintaan ja pyrkiä osallistamaan muita. Kehittämishankkeissa aktiivisten osallistujien panosta voidaan korvata talkootyöllä, kun vaadittava kehitystoimi on ilmennyt jo hakemuksessa ja vaatii tiettyjä konkreettisia työkuvia, kuten toteutuksesta vastaamista. Aktiivisten rooli on hallitustoiminnan lisäksi olla mukana kehittämässä erilaisia toimintoja hankkeessa. Osa näistä toiminnoista on mainittu jo hankehakemuksessa, mutta niiden järjestäminen vaatii taakseen *aktiivisia auttajia*. Hanketta hakiessa voi olla vielä epävarmaa, minkälaisia tehtäviä kukin osallistuja tekee.

Satunnaiset osallistetut ovat kehittämishankkeissa epäsäännöllisesti toiminnassa mukana olevia. He voivat olla satunnaisesti mukana järjestämässä toimintaa tai osa järjestettyä tapahtumaa.

Epäsäännölliset auttajat voivat tulla mukaan hankkeeseen myös silloin kun heidän toiminta-alansa osallistuu hankkeen toimintaan. Näin esimerkiksi silloin kuin teatterin uudenlaisen toiminnan kehittämishankkeessa luodaan uusia toimintatapoja eri osa-alueilla tai kun kylien ja kaupungin yhteistyötä lisäävässä kehittämishankkeessa toimintaa kehitetään tietyn kylän alueella. Tällöin osallisuus on välillistä ja heidät on aktivoitu mukaan. Kehittämishankkeen tuoma mahdollisuus saa osallistumaan hankkeen toimintaan. Hankkeen toiminta koetaan tärkeäksi, vaikka muuten järjestön toimintaan ei ole aiemmin osallistuttu.

Passiiviset osallistetut ovat kehittämishankkeissa henkilöitä, joiden toiminta järjestöissä ei muutu, vaikka ollaankin osa kehittämishanketta. Toiminta kuuluu kyllä kehittämisalueeseen, mutta roolin muutoksille ei ole tarvetta.

Investointihankkeissa ja kehittämishankkeissa on samanlaisia motiiveja osallistua hankkeisiin, kuten aktiivisessa osallistumisessa ja passiivisessa osallisuudessa, jolloin motiiveina toimii kiinnostus hanketta ja järjestöä kohtaan. Vastaavasti satunnaisten osallistettuiden motiivit ovat ulkoiset ja monesti LEADER-järjestelmänä ja aktiivit pyrkivät aktivoimaan heitä. Investointihankkeissa osallisuus keskittyy kuitenkin talkootyön ja rakentamisen ympärille, jolloin työnkuvat ovat selkeitä. Kehittämishankkeissa osallisuus on hankalammin hahmotettavaa, koska osallisuus voi olla vain tapahtumaan paikalle saapumista, kunhan tapahtuma on osa hankkeen toimintaa. Passiivisten osallisten motiivit ovat olla mukana hankkeessa ja kehittämässä järjestöä, mutta he ovat passiivisia. He kuitenkin eroavat osallistumattomista, koska hanke ei mahdollista heidän osallistumistaan. Nämä syyt osallistumattomuuden takana ovat usein erilaiset, kun investointihankkeissa investoinnin luonne vaikuttaa osallistumismahdollisuuksiin, jolloin se usein koskee suurinta osaa järjestön toimijoita. Kehittämishankkeissa osallistumattomuus rajautuu niille alueille, joissa kehittämiselle ei ole tarvetta tehdä.

6.3 Osallisuustyypit hankkeissa Siisiäisen teorian näkökulmasta

Aktiivisten osallistujien roolit ovat lähellä Siisiäisen (2010) teorian käsitettä *osallistuminen* intressien lähtiessä toimijoista itsestään ja toiminnan ollessa aktiivista hankkeessa ja seuran toiminnassa muutenkin. Hankkeet ovat saaneet alkunsa järjestön omasta aloitteestaan tai tarpeistaan. *Aktiiviset hallituslaiset* kokevat toimintansa ja hyötynsä hankkeista järjestön kautta, joten heidän toimintaansa ohjaa vahva sitoutuminen järjestöön eikä pelkästään hankkeeseen. Heidän roolejaan kuitenkin ohjaa tietyt määrättyt velvollisuudet, jotka hankkeisiin kuuluvat, kuten hakemusten ja maksatusten tekeminen. Tällöin intressit ovat myös ulkoisia, jolloin toiminta saa myös osallistamisen piirteitä. *Aktiiviset talkoolaiset* ovat aktiivisesti toiminnassa mukana muodostaen toiminnan ydinryhmän investointihankkeiden rakentamiskohteissa. Kehittämishankkeissa *aktiiviset auttajat* ovat järjestämässä toimintaa ja aktiviteetteja hankesuunnitelmassa on mainittu tehtävän. Heidän motiivinsa on hankkeessa ja sen vaikutuksissa järjestölleen. Aktiiviset auttajat haluavat olla mukana tekemässä ja luomassa uutta järjestölleen. Nämä osallistujat ovat ennenkin olleet mukana järjestön toiminnassa eli he ovat jo aiemmin sitoutuneet sen toimintaan.

”Kyllä mä luulen, että tässä tehtiin omalle seuralle, joka koetaan tärkeäksi—” H2

Siisiäisen (2010) mallissa osallistuminen pohjautuu Bourdieun (1977) teorian käsitteeseen *heterodoxa*. Hankkeissa aktiiviset osallistujat ovat tehneet aloitteen järjestön tilanteen muutoksesta ja monesti tämä tarve on ollut jo pitkään olemassa. Heterodoxassa pyritään muuttamaan nykyistä sosiaalista järjestystä, joka on järjestöille heidän huono asemansa alueella. Huonosta asemasta järjestöille kertoo heidän vanhat tilansa, joka tekee toiminnasta vanhan aikaista. Kehittämishankkeissa järjestöt kokevat halua muuttaa sosiaalista järjestystä ja asemaansa alueella, kuten kylien heikkoa vaikutussuhdetta kaupunkiin päin. Toisaalta hankkeissa osallisuus on määritetty valmiiksi jo hankehakemuksessa ja sitäkin ohjaavat tietyt mallit. Järjestöt eivät ole muun muassa vapaita päättämään hakemuksestaan, vaan sillekin on asetettu valmiit kriteerit. Toiminta järjestön sisällä ei kuitenkaan ole ulkopuolelta määritetty. Hakiessaan LEADER- rahoitusta järjestöt tiedostavat olevansa osa järjestelmää, missä heiltä odotetaan tiettyjä tavoitteita ja heidän osallisuutta ja sen kestoa määritetään ulkopuolelta. Tässä mielessä myös *aktiiviset osalliset* ovat osallistetussa asemassa, kun toiminta perustuu yläpuolelta annettuihin sääntöihin. Tämä osallisuuden muoto on osa Bourdieun (1977) *ortodoxan* tilaa.

Satunnaiset osallistetut ovat aktiivisia, mutta heidän motiivinsa tulevat hankkeen ulkopuolelta. Siisiäisen (2010) teoriassa tämä muistuttaa käsitettä *aktivoiva osallistaminen*, jossa ulkopuoliset pyrkivät motivoimaan osallistumista. Hankkeissa *satunnaisille talkoolaisille* ulkoisena motiivina toimii hankkeen tuomat edut ja aktiivisten osallistujien rohkaisu. Hankkeen aktiivit pyrkivät samaan mahdollisimman monen osallistumaan hankkeen toimitaan. Nämä satunnaiset talkoolaiset ovat aktiivisesti mukana toiminnassa, mutta toiminta ei ole heidän vastuullaan. Vaan tämä ryhmä vaihtelee. *Hankkeeseen osallistetut* ovat tulleet toimintaan mukaan vain hankkeen ajaksi. Heidän motiivinaan toimii tällöin järjestöön osallistumisesta riippumattomat motiivit. He voivat kuitenkin olla usein mukana toiminnassa ja talkoissa. Aktiivit osallistujat ovat pyrkineet aktivoimaan heitä ja heillä onkin usein sidoksia, kuten perheenjäseniä järjestöissä, vaikka he eivät muuten ole järjestöjen toiminnassa mukana. Käsite aktivoitu osallistuminen pohjautuu Bourdieun (1977) käsitteeseen *ortodoxa*, jossa osallistuminen on osa sosiaalista järjestystä. Heterodoxan jälkeen pyrkii vallalla ollut osa luomaan uuden sosiaalisen järjestyksen, mikä on heille mahdollisimman suotuisa. Nämä ortodoxassa aktivoidut osallistetut eivät pyri vaikuttamaan sosiaaliseen tilaan, vaikka siihen kuuluvatkin ja osallistuvat. Heidän roolinsa on tehdä, kuten heille on kerrottu, ei luoda uutta toimintaa.

” No siellä oli selkeesti se ydin porukka—mutta pääasiassa oli sitä metsästysseuran ja kylältä kävi ihan, joille oli tiedotettu ja pyydetty sitten mukaan ni he tuli sitten auttamaan ja halus osallistua—” H4

Passiiviset osalliset eivät ole osa hanketta, mutta ovat mukana järjestön toiminnassa, he hyväksyvät järjestön hankkeessa mukana olon. Heillä on motiiveja olla mukana ja he ovat ilmaisseet ne hankkeen hakemusvaiheessa. Hankkeen järjestelyt eivät kuitenkaan mahdollista heille aktiivista toimintaa, mutta heitä ei kuitenkaan ole suljettu järjestön toiminnasta pois. Passiiviset osalliset ovat lähellä Siisiäisen (2010) käsitettä *suostuva osallisuus*. Tällöin osallisuuden motiivit ovat itsestään lähtöisiä, mutta toiminta on passiivista. *Hankkeen passivoimat* eivät osallistu, koska hanke ei mahdollista sitä, tämä on verrattavissa syrjäytymiseen. He jäävät siis toiminnan ulkopuolelle. *Hankkeesta piittaamattomat* jättäytyvät hanketoiminnan ulkopuolelle, mutta heidän toimintansa järjestössä on omalla tavalla osa hanketta se vaan ei muutu hankkeen myötä. Heidän motiivinsa on olla osa hanketta, mutta passivoituvat hankkeen luomaan toimintaan nähden. Bourdieun (1977) käsite *doxa* on Siisiäisen suostuvan osallisuuden sosiaalinen järjestelmä. Tällöin toimijat eivät koe tarvetta muutokselle, he eivät pyri muuttamaan sosiaalista järjestystä. Hankkeisiin osallistuvat kokevat siis järjestön toiminnan riittäväksi myös ilman hanketta.

"Me oltais purettu (talkootyönä) siellä niitä vanhoja perusrakenteita ja tuota mutta me ei pystytty sitä nyten tekemään ne meni niinku ihan ammattimiehille sitten" H8

7. HANKKEIDEN VAIKUTUKSET OSALLISTUNEIHIN JÄRJESTÖIHIN JA YKSILÖIHIN

Tarkastellessa hankkeiden vaikutuksia olen erotellut investointi- ja kehittämishankkeet toisistaan, koska niiden tavoitteet ja lähtötilanteet ovat erilaiset. Tarkastelen kuitenkin vaikuttavuutta järjestöihin ja osallistuviin yksilöihin samoilla kriteereillä ja vertailemalla järjestöjen tilaa ennen ja jälkeen hankkeen sekä arvioimalla yksilöiden ja järjestöjen kokemia hyötyjä ja opittuja taitoja hankkeen aikana ja sen loppumisen jälkeen. Näiden lisäksi arvioin, ovatko osallistuneet voimaantuneet toiminnasta ja onko voimaantumisella vaikutusta järjestöjen toiminnassa myös nykypäivänä.

Taulukko 2. Hankkeen vaikutukset

Vaikuttavuus	Investointihankkeet Karkialampi säätiö Jäniskylän metsästysseura Vilhulan Vire	Kehittämishankkeet Teatteriosuuskunta Estate Pieksamäen kylät ry
Tavoitteet	Onnistuneet	Onnistuneet
Yksilö	Ei suurta vaikutusta Voimaantumista muutosten ollessa suuria.	Sitoutuneissa voimaantumista.
Järjestö	Vaikutukset resursseissa	Vaikutukset koko järjestön toiminnassa

7.1 Investointihankkeiden vaikutukset osallistuneihin

Investointihankkeiden vaikutukset hankkeiden jälkeen ovat näkyvissä investoinnin kautta. Yleishyödyllisyys edellyttää, että investointi on myös muiden alueen asukkaiden käytössä, ja hankkeiden kohdalla tämä oli muun muassa kunnostetun rakennuksen vuokrausta eteenpäin. Vuokrauksen lisääntymisen myötä järjestöissä tarvittiin henkilöitä, jotka vastaavat vuokrauksen järjestämisestä, mikä oli muutos aiempaan. Kunnostuksen jälkeen rakennuksen kustannukset nousivat

ja käyttöaste lisääntyi. Järjestöt eivät saaneet merkittävää taloudellista hyötyä, vaikka vuokraustoiminta toikin heille lisää tuloja. Yhdistyksen juridinen asema on este laajemmalle liiketoiminnalle. Säätiön kohdalla hanke ei tuonut lisää työtä sen edustajille, koska he palkkasivat ulkopuolisen työntekijän. Kustannukset kuitenkin nousivat hankkeen myötä ja täten se toi lisää vastuuta säätiön hallitukselle.

Tarkasteltaessa viittä tekijää *toimintaa, toimintatapoja, resursseja, osallisuutta ja tavoitteita*, suurimmat vaikutukset olivat järjestöjen resursseihin. Resurssit ovat lisääntyneet arvokkaan rakennuksen myötä, mutta hanke on tuonut myös velkaa, joita järjestöjen pitää maksaa takaisin osaksi uudella toiminnalla. Investoinnit mahdollistavat toiminnan jatkuvuuden järjestöissä, kun heillä on tilat myös tulevaisuudessa. Lisäksi tärkeää oli, että investointikohteen käyttöaste parani. Tämä mahdollisti järjestöille erilaista toimintaa ja helpotti vanhoja toimintoja. Resurssit ovat sekä taloudellisia että toiminnallisia.

” — On saatu ajantasaiset tilat, tänne on tullut vuokralaisia, oisko jo varmaan parikymmentä tän vuoden puolella ollu niinku vuokrattuna ja on saatu katettua ne kustannukset mitkä siitä muodostuu ” H3

” — (me) ollaan tällä hetkellä kuntotalon (yksi) isoimmista käyttäjistä niin kyllä se tilojen puolelta on hyödyttänyt, edistänyt ja edesauttanut todella paljon ja kun mä sanon osallistuja määrät urheilukouluihin ja liikuntaryhmiin., ne on voi sanoo tuplaantunu, kyllä sen on osoitus siitä, että olosuhteet on tärkeät ” H8

Investoinnit mahdollistavat toimintaa alueella, kun kunnostettu tila tarjoaa esimerkiksi kokoontumistilat. Urheilutilan kunnostuksessa tila mahdollistaa harrastamisen alueella ja lähistöllä, eli hankkeella on merkitystä myös muille alueen asukkaille kuin yhdistyksen tai säätiön jäsenille vuokraustoiminnan ohella.

” — saatais kylälle tämmönen paikka, johon kokoontua ja johon on kiva järjestää toimintaa ” H4

” Tämän käyttömahdollisuus on parantunut paljon, että tosiaan oli aika (jolloin) mielummin ulkona pidettiin palaveri kun täällä sisällä, kun tämä oli talven jäljiltä tunkkainen, kostea ja kylmä. Olihan täällä lämmitys, mutta just tämä, että tänne voi tulla ja päräyttää kahvit äkkiä ” H1

Taloudellisten resurssien tuomien muutosten lisäksi järjestöt eivät ole kokeneet tarvetta muuttaa toimintatapaan tai tavoitteitaan hankkeiden jälkeen. Hankkeen aikaiset tavoitteet ovat näkyvissä edelleen esimerkiksi vuokraustoiminnassa, mutta niiden tilalle ei ole tullut uusia tavoitteita. Jo hanketta ennen olleet tavoitteet ovat tulleet taas tärkeimmiksi. Järjestöt eivät myöskään ole omaksuneet hankkeesta uusia toimintatapoja eli hallinnolliset toimet järjestöissä on järjestetty samalla tavalla kuin ennen hanketta. Hanke aikana toimintaan oli tullut muutoksia, koska hankkeille pitää nimittää vetäjä ja

yhteyshenkilö. Monet osallistujista nimesivät myös ohjausryhmän, joka oli yhdessä vastuussa hankkeen toteutuksessa. Usein tämä ohjausryhmä oli sama kuin sen hetkinen hallitus.

Hankkeiden jälkeinen osallisuus ei ollut muuttunut ajasta ennen hanketta. Kaikilla oli mahdollisuus osallistua edelleen järjestöjen toimintaan, mutta hankkeen aikana järjestettyä osallistumismahdollisuutta esimerkiksi talkoisiin ei enää ollut, joten jos ei ollut kiinnostunut järjestön alunparin järjestämästä toiminnasta oli hankala lähteä mukaan. Suurin muutos osallistujissa on ollut säätiön toiminnassa, jossa tilat vaikuttivat säätiön tarjoamien palveluiden lisäämiseen. Heidän tilansa käyttäjät olivat selvästi lisääntyneet. Kahdessa muussa investointihankkeessa tilankunnostaminen ei varsinaisesti liittynyt yhdistyksen tarjoamaan toimintaan kuten metsästykseseen tai liikuntapalveluihin, joten osallistuneiden määrät pysyivät samalla tasolla myös hankkeen jälkeen.

”Mä luulen, että tällainen hanke ei vedä metsästykseseen, ne on metsästykseseen liittyvät asiat jotka vetävät metsästyseuran puoleen” H2

Investointihankkeissa sen ohella, että vaikutukset ovat näkyvissä muutoksena järjestön toiminnassa. Vaikutuksia ovat myös yksilöiden ja yhteisöjen oppimat ja hyötymät asiat. Yksilöt kokivat oppineensa jotain uutta rakentamisesta tai hanketoiminnasta. He kuitenkin kertoivat, että rakentamisesta oppiminen ei tuo suurta hyötyä heidän arkeensa. Osallistuminen hankkeeseen ei tuo eroa taitoihin hankkeen ulkopuolella. Hanketoiminnasta oppiminen, jonka lähes kaikki haastateltavat mainitsivat, ei tuo suurta vaikutusta, vaikka osa järjestöistä oli aikomassa tehdä uusia hankkeita. He oppivat hankkeiden osallisuuden tuomista haasteista, esimerkiksi osallisuus ja aktiivisuus ovat tärkeitä tekijöitä hankkeiden onnistumisen kannalta.

” No varmaanki, jos toisenki kerran tällainen hanke pitää tehdä – et mietin ni milläs tavalla tää sitten on. – Opin yleensä, mikä tällainen hanke on ja tietysti meillä on hirmu vahva tällainen talkooperinne [me ollaan rakennettu monia rakennuksia talkoilla] ni tämmöstä on niinku helppo toteuttaa kun on eri alan ihmisiä” H1

Järjestöjen näkökulmasta ne ovat oppineet mahdollisuuden toimia yhdessä, mikä voi luoda uudenlaista toimintaa. Tähän kuitenkin vaaditaan rohkeutta. Monet järjestöt pystyivät välttämään suurta velkaa talkoo-osuudella, ja näin pienentämään taloudellista riskiä. Järjestöt ovat saaneet jonkun verran uusia vaikutusmahdollisuuksia, kun heihin on otettu yhteyttä ja kysytty neuvoa, miten LEADER-hankkeita kannattaa hakea. Toisaalta vaikutusmahdollisuudet laajemmin alueella eivät ole muuttuneet merkittävästi kuin säätiön kohdalla, joka pystyy nyt tarjoamaan palvelua, jota muilla alueen toimijoilla ei ole. Muiden investointihankkeiden palvelut ovat pääsääntöisesti samat kuin ennen hanketta.

”—ehkä tärkein oppi on se, että kun on rohkeutta ja yksimielisyyttä tehdä jotakin ni aika paljon tapahtuu—”H2

Hankkeiden vaikutuksia ovat myös voimaantumisen tunteen kokeminen. Investointihankkeissa voimaantumisen tunnetta oli seuranpirtin kunnostuksen yhteydessä. Tunnetta ovat kokeneet ne, jotka ovat olleet toiminnassa mukana pitkään ja aktiivisesti mukana hankkeen toteutuksessa.

Voimaantuminen oli lähtöisin siitä, että yhdistyksen lähtötilanne oli heikompi kuin kahdella muulla hankkeeseen osallistuneella. Lisäksi he kokivat vastoinkäymisiä hankkeen edetessä. Myös kuntotalon kunnostuksen alkua jouduttiin lykkäämään, kun rakennussuunnitelmia piti muuttaa, mutta se ei vaikuttanut laajemmin osallistuneisiin toimijoihin.

Siitosen (1999) teorian mukaisesti päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot, vaikuttavat voimaantumisen tunteen kokemiseen. Järjestöt ja hankkeisiin osallistuvat jakavat yhteiset hankekohtaiset päämäärät toiminnalleen, jolloin voimaantuminen voisi olla mahdollista kaikille osallistuville. Kykyuskomukset liittyvät minäkuvaan ja käsityksiin omista vahvuuksista.

Investointihankkeissa osallisuus on ollut varsin vapaata, ja kaikki ovat saaneet osallistua siihen mitä ovat halunneet tehdä. Säätiön kohdalla osallistuminen oli kuitenkin rajoitettua, kun rakentaminen tapahtui ulkopuolisilta ostettuna palveluna, jolloin talkootoimintaa ei päässyt syntymään. Kahdessa muussa hankkeessa osallistujat kuitenkin saivat tehdä itselle mieluisia töitä. Lisäksi kaikkien panosta arvostettiin, mikä liittyy kontekstiuskomuksiin. Tällöin osallistuvat kokevat ilmapiirin avoimeksi ja kannustavaksi. Hankkeissa tämä tuli esille juuri siinä, että kaikki pääsivät osallistumaan ja ilmapiiriä pyrittiin pitämään yllä myös satunnaisilla vapaamuotosilla yhteistoiminnoilla, joka ei varsinaisesti liittynyt hankkeeseen. Järjestöt saattoivat muun muassa pitää harjannostajaisia tai järjestää saunailan rakentamisen jälkeen. Monilla järjestöillä on siis mahdollisuudet kokea voimaantumista näiden kolmen vaiheen näkökulmasta. Erotuksena tulee kuitenkin emootiot ja lähtötilanne. Emootioiden kautta osallistuvat arvioivat, onko heillä mahdollisuuksia selvittää hankkeesta. Toisessa yhdistyksessä oli kokemusta talkoilla rakentamisesta, ja niissä oli jo onnistuttu. Tällöin osallistuvat uskoivat, että he selvittävät hankkeen aikataulussa ja näin kävikin. Toisessa yhdistyksessä hanke koki useita vastoinkäymisiä ja muun muassa ulkopuolista kritiikkiä hankkeen aikana. He kuitenkin saivat hankkeen päätökseen, vaikka saattoivat kyseenalaistaa onnistumistaan hankkeen aikana. He kokivat siis vahvaa emotionaalista onnistumisen tunnetta ja täten voimaantumisen tunnetta.

”—kyllähän se [hanke] nostaa aina toiminnan imagoo ja niitten henkilöiden imagoo tai itsetuntoo, jotka on täältä lähtöisin” H3

Voimaantumisen tunnetta kokivat aktiiviset osallistujat, erityisesti *aktiiviset hallituslaiset*, jotka olivat vastuussa hankkeen vetämisestä. He kokivat sitä onnistumisen kautta, kun vastoinkäymisiä kokenut hanke saatiin päätökseen, samalla he pääsivät näyttämään epäilijöille onnistuneensa. Voimaantumista on koettu yhdistyksen kautta toiminnan imagon paranemisena ja yksilönä itsetunnon nousuna.

Voimaantuminen ei kuitenkaan ole johtanut laajempiin vaikutuksiin, vaan voimaantumisen tunne on tunnekokemukseksi. Voimaantuminen ei ole johtanut muutoksiin toiminnassa. Yhdistyksen toiminta on pysynyt samanlaisena, eivätkä yksilöt ole muuttaneet toimintaansa. Järjestöistä voimaantumista kokenut yhdistys oli ainut, jolle tämä hanke oli ensimmäinen, muut aineiston investointihankkeet olivat olleet mukana aiemminkin LEADER-hankkeissa.

7.2 Kehittämishankkeiden vaikutukset osallistuneihin

Kehittämishankkeissa hankkeiden vaikutukset näkyvät järjestöjen eri toiminnanalueilla.

Kehittämishankkeiden nimen mukaisesti merkittävä muutos ja vaikutus on tapahtunut alueilla, joihin kehittämisellä on pyritty. Kehittämishankkeiden aikaan saamat muutokset järjestöissä ovat merkittäviä, muutokset ovat kuitenkin riippuvaisia osallisuudesta. Toisessa kehittämishankkeessa oli mukana useita eri yhdistyksiä ja hankkeen vetäjänä toimi uusi hanketta varten perustettu yhdistys. Tällöin vaikutukset olivat merkittäviä niille ”ala”yhdistyksille, jotka osallistuivat aktiivisesti hankkeeseen. Vaikuttavuuden näkökulmasta *resurssit, osallisuus, toimintatavat, tavoitteet ja toiminta* olivat muuttuneet kummassakin järjestössä hankkeen myötä. Järjestöjen resurssit ovat kokeneet muutoksia, osuuskunta on päässyt hankkeen avulla maksamaan palkkaa jäsenilleen. Hankkeen olleessa onnistunut, tuotti teatteri tekijöilleen myös taloudellista hyötyä. Kylien aseman parantamiseen tähtäävässä hankkeessa resurssit eivät ole muuttuneet merkittävästi, koska toiminta perustuu osallistumiseen ja talkoisiin. Mukana olleet muut kyläyhdistykset ovat hyötynet, koska ne ovat saaneet uusia palveluita hankkeen kautta.

”Meille on hirveen iso haaste rakentaa omarahoitusosuutta, että käytännössä meillä on talkootyö lisääntynyt, nää kyläläiset tekee isomman talkoo-osuuden ja on sitoutunut enemmän siihen yhteiseen päämäärään—” H7

” [Hanke] on vaikuttanut sillä tavalla, että se on aktivoittanu toimintaa määrätietoisesti, ja sitten myöskin tarkaksi kaikessa toiminnassa ja hankkimisissa ja päätöksenteossa olla tarkkoja ja toimitaan sääntöjen mukaisesti ja esimerkiksi jo ens vuotta mietittiin niin tehtävänjaot on hirmu tärkeet, että yhden painolastiksi ei tule likaa, että jaetaan sitä vastuuta” H11

Kehittämishankkeissa resurssien muutokset ovat olleet varsin pienet, mutta vaikutuksia ovat näkyneet muilla alueilla. Järjestöt ovat saaneet lisää uusia osallistujia. Osallistujat ovat lisääntyneet sekä järjestöjen toiminnassa että järjestöjen organisoimissa tapahtumassa. Kummatkin järjestöt ovat saaneet lisää vapaaehtoisia. Osuuskunnan teatteriesitys on nousseet kehittämistoiminnan avulla tärkeäksi tapahtumaksi alueella ja siihen tulee katsojia ympäri Suomea.

”—kun kevät tulee ni puhelimet soi, että voisko tulla taas[kesäksi töihin tai vapaaehtoiseksi] —” H11

Järjestöt ovat hankkeen loppumisen jälkeen kehittäneet tai jatkaneet toimintatapojensa kehittämistä. Toiminnan laajentuessa on toiminnan organisoiminen tärkeää. Tähän hankkeet ovat reagoineet kehittämällä uusia toimintatapoja muun muassa hallitustyöskentelyssä ja ottamalla käyttöön digitaalisia tapoja verkostoitua. Järjestöille tärkeintä oli toimintatapojen jatkuva kehittäminen. Samalla tavalla tavoitteiden päivittäminen ja eteenpäin vieni on tärkeää näille järjestöille. Hankkeessa ilmaistujen tavoitteiden lisäksi järjestöt ovat kehittäneet uusia tavoitteita myös hankkeen loppumisen jälkeen. Uuden kehittäminen näkyy uudenlaisen toiminnan kehittämisenä. Järjestöjen perustoiminta teatterin tuottajana tai kylien ja kaupungin yhteistyötä lisäävänä yhdistyksenä on toki sama, mutta toimintamuodot vaihtelevat ajasta ennen hanketta. Toiminnan kasvaessa mahdollisuudet erilaisiin toimintamuotoihin lisääntyvät.

”—Hankkeen aikana rakennettiin yksi vanha kunnan suuruinen kyläyhdistys, tehtiin kyläsuunnitelmia kymmenkunta, aktivoitiin kyliä vaikuttamaan omaan asumiseen ja elämiseen.—meillä on toiminta keskittynyt oman toiminnan eteenpäin viemiseen, että niitten uusien alkujen eteenpäin viemiseen—” H7

” Kyllä kehitystyö on koko ajan käynnissä, yritetään tehdä paremmin ja paremmin asioita ja kiinnitetään niin ku huomiota niihin epäkohtiin, joita me käydään läpi—” H11

Vaikutuksia on järjestöissä ja yksilöissä, kun he ovat oppineet uutta ja hyötäneet hankkeista eri tavoin. Yksilöt ovat oppineet muun muassa johtamisesta, yhteistyöstä ja suunnittelusta. Näiden taitojen lisäksi haastateltavat ovat maininneet oppineensa hanketoiminnasta. Näitä asioita ovat oppineet aktiiviset osallistujat, jotka olivat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Yksilöt kokevat lisäksi hyötäneensä hankkeesta muun muassa ammattitaidon vahvistumisella ja lisääntyneinä vaikutusmahdollisuuksina. Näitä hyötyjä kokivat lähinnä *aktiiviset osallistujat*. Sen sijaan *satunnaiset osallistetut* tai *passiiviset osalliset* eivät kokeneet merkittävää hyötyä tai kokeneensa oppineensa uutta hanketoimintaa lukuun ottamatta.

” Aika montaa asiaa, mä oon siis oppinu hrveen paljon ihmisten kanssa yhteistyöstä ja ihmisten johtamisesta ja myöskin tollasesta hankehallinnosta siinä sivussa ku sitä joutuu kuitenkin seuraamaan omalla tavalla niin läheltä tommosessa tehtävässä, ku mä nyt oon ku ei oo mitään aikasempaa sillä tavalla taustaa ni tää on ollu tosi opettavaista aikaa, et hirveen monta erilaista asiaa tässä on oppinu ja näkökulmia ihan toisenlaisia saanu.” H7

Järjestöt ovat hyötäneet hankkeista lisääntyneillä vaikutusmahdollisuuksilla sekä kunnan että yritysten suuntaan. Kummastakin hankkeisiin osallistuneesta toimijasta on tullut merkittäviä toimijoita alueillaan. Järjestöt ovat pystyneet verkostoitumaan laajasti. Maaseutujen palveluiden ollessa mittasuhteiltaan varsin pieniä yritysyhteistyö ja uuden toiminnan alueelle luominen tuo vaikutusmahdollisuuksia. Järjestön näkökulmasta opittiin, miten tärkeää yhteistyö ja yhdessä tekeminen ovat.

”[Järjestö on hyötynyt] sillä tavalla, että se on nyt oikeesti se tiedon välittäjä kaupungin ja kylien välillä” H6

Kehittämishankkeet ovat vaikuttaneet osallistuneisiin järjestöihin ja osallistuneisiin yksilöihin voimaannuttuvasti, koska hankkeella he ovat saaneet lisää vaikuttamisen paikkoja ympäristössään. He ovat pystyneet vaikuttamaan alueen päätöksentekoon ja olemaan aktiivisesti mukana yhteiskunnan osana. (vrt. Lang & Hindsworth, 2009) Kehittämishankkeissa muutokset ovat jatkuneet myös hankkeen loppumisen jälkeen, kokemukset eivät tällöin ole rajoittuneet vain hankkeiden ajaksi. Kehittämishankkeissa voimaantumisen tunnetta kokivat järjestöt ja aktiiviset osallistujat. Ennen hanketta kylien ja kaupungin yhteistyötä ei haastateltujen mukaan ollut lähes olleenkaan. Lähtötilanne oli osallistuville heikko ja hankkeelle oli alueella suuri tarve. Teatterinkehittämishankkeessa osuuskunta oli tuottanut useita näytelmiä jo ennen hanketta, mutta hankkeen avustuksella tuotetut esitykset olivat osa uudenlaista konseptia, jota alueella ei aiemmin oltu järjestetty.

Siitosen (1999) mukaan voimaantuminen on prosessi, johon kuuluu *päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset* ja *emootiot*. Järjestöjen hanke on prosessi, jonka päämäärissä pyritään uuteen tulevaisuuden tilaan. Jo hankkeen hakuvaiheessa tulee esille, että järjestöllä on tarve hankkeen kautta muuttaa ja luoda uutta. Ne, jotka ovat mukana hankkeessa ja osallistuvat siihen, jakavat tämän saman ajatuksen päämäärästä ja se on myös kirjoitettu hankesuunnitelmaan. Kykyuskomuksissa kyse on taas yksilön omasta minäkuvasta ja itseluottamuksesta, joka ilmenee hankkeessa juuri vastuun kantona ja laajana osallistumisena moniin hankkeen aikana järjestettyihin toimintoihin. Kontekstiuskomukset ovat osallistujien kokemuksia ilmapiiristä ja yhteistoiminnasta. Hankkeissa on tärkeää, että ilmapiiri on avoin ja yhteistyötä tehdään useampien osallistujien kanssa, jotta hanke voi onnistua. Hankkeissa kaikilla paikallisilla oli mahdollisuus osallistua, ja vaikka tietyissä toimitissa vaadittiin, esimerkiksi

ammattitaitoa, oli hankkeissa paljon toimia, johon kuka tahansa pystyi osallistumaan. Hankkeiden ollessa kestoltaan parin kolmen vuoden mittaisia hankkeen aikana koetut onnistumiset ylläpitivät hankkeen ilmapiiriä. Kummassakin hankkeessa päämäärien, kykyuskomusten ja kontekstiuskomusten valossa voimaantumisen kokemus on mahdollinen.

Emootioilla on hankkeissa ja voimaantumisprosessissa oleellinen osa, koska niiden kautta arvioidaan päämääriä sekä niiden saavuttamista ja onnistumisen kokemusta. Hankkeissa yksilöt, jotka osallistuvat hankkeen samoihin toimintoihin eivät välttämättä kuitenkaan koe voimaantumista, koska heidän emootionsa hanketta kohtaa ovat erilaiset. Hankkeessa voimaantumista kokeneet olivatkin aktiivisia osallistujia ja näkivät hankkeen tuomat muutokset läheltä. Hankkeen aikana koetut päämäärät saattavat kuitenkin vaihdella. Esimerkiksi kylien ja kaupungin yhteistyötä edistävä hanke sisältää niin monta eri toimijaa, että kaikki eivät koe samanlaisia onnistumisen tunteita. Osa kylistä oli aktiivisemmin mukana kuin toiset. Tällöin vaikka koko hanke koettiin onnistuneeksi, päällimmäisenä tunteena voi olla, että oma järjestö ei ollut tarpeeksi aktiivinen, jolloin voimaantumisen tunnetta ei koeta.

”Mä oon hyötynyt siitä suurella henkisellä pääomalla, jota ei voi koskaan mitata rahassa eikä millään työtodistuksella vaan se on ihan tällästä kylmän viilestä filistä ku jotkut asiat lähtee eteenpäin ja näkee, että joku syttyy, että hän voi vaikuttaa, niitä kokemuksia on hurjan paljon” H7

Kehittämishankkeissa voimaantumisen tunne on hankkeen loppumisenkin jälkeen vienyt toimintaa eteenpäin. Tunnetta on koettu myös järjestön toiminnan kautta. Järjestöt ovat halunneet kehittää toimintaansa hankkeiden jälkeenkin ja pysyneet tärkeinä vaikuttajina alueillaan. Yksilöissä voimaantuminen on näkynyt haluna jatkaa toiminnassa ja pyrkimyksenä viedä uusia asioita eteenpäin. Voimaantumisen vaikutukset ilmenevät lähinnä motiivina jatkaa jo aloitettua kehittämistyötä. Teatteriosuuskunta olisi toivonut, että hanke olisi jatkunut pidempään. He eivät ole hakeneet vielä uutta hanketta, vaan ovat kehittäneet toimintaansa toistaiseksi omilla resursseillaan. Kylien ja kaupungin yhteistyötä parantava yhdistys on hakenut uutta hanketta jatkaakseen toimintaansa. He tarvitsevat LEADER-rahoitusta jatkaakseen työntekijänsä palkkausta ja kehitystyön jatkamista.

8. LEADER-JÄRJESTELMÄN VAIKUTUS HANKKEISIIN OSALLISTUNEIHIN JA HANKKEIDEN ONNISTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Projektiyhteiskunnan näkökulmasta hankkeita voidaan pitää onnistuneina, kun ne on toteutettu suunnitellusti ja tavoitteiden mukaisesti. LEADER-hankkeissa tavoitteet on esitetty jo hankehakemuksessa, joten niiden tulee olla realistisia, kun päätöksiä tuesta annetaan. (Liite 5&10) Näkemykset järjestöjen tarpeista ja syistä hakea LEADER-rahoitusta perustuvat haastatteluihin. Tässä kappaleessa vertailen hakemusten toimenpiteitä ja hakemuksissa esitettyjä tavoitteita yhdessä LEADER:in asettamisen kriteerien kanssa. Hankkeiden vaikutusta voidaan tarkistella tavoitteiden ja toimenpiteiden näkökulman lisäksi arvioimalla, onko toimenpiteet toteutettu suunnitellussa ajassa, jota analysoin luvussa 8.2.

8.1 LEADER-järjestelmän vaikutus hankkeiden tavoitteisiin

Kaikki kuusi hanketta on toteutettu toimenpidelinjalla kolme, joka tähtää *maaseutualueiden elämänlaadun ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseen*. Kaikissa kolmessa investointihankkeessa toimenpiteenä on ollut 321: *elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut*. (Liite 5) Hankkeiden toimenpiteiden tulisi tuottaa laajempia vaikutuksia, eikä hankkeen vaikutusten tulisi jäädä pelkästään osallistuneisiin järjestöihin. Näitä vaikutuksia arvioidaan kaudella 2007–2013 toimintaryhmän lausunnoilla, joille on valmis pohja (Liite 4&9) Hankkeiden hakemusten ja hyväksymisen yhteydessä investointihankkeilla katsottiin olevan vaikutusta muun muassa paikalliseen aktiivisuuteen, erityisesti, jos toiminnassa oli mukana talkootoimintaa, ja sen lisäävän maaseudun houkuttelevuutta asuinympäristönä. Lisäksi hanke tuottaa maaseudulle sopivia palveluja.

Investointien edellyttäessä viiden vuoden julkista käyttöä hankkeiden päättymisen jälkeen (Hanketoimijan käsikirja, 2010), vaikka investoinnilla ei tähdättäisikään järjestöissä laajempaan käyttöön, pitää investoinnin olla muillekin avoin, ja jo hakemuksissa tulee ilmaista, miten ja ketkä sitä voivat käyttää. Investoinnit tuovat mahdollisuuksia maaseudulle, jota muut paikalliset toimijat eivät ole aiemmin järjestäneet. Samalla investoinnit lisäävät palveluja maaseudulla, mikä voi lisätä sen houkuttelevuutta asuinympäristönä. Näiden kriteerien takia järjestöjen tulee jo hakemuksia tehdessä

ottaa huomioon tavoitteiden ja toiminnan mahdollisimman laajat vaikutukset. Investointihankkeiden hakemuksissa tavoitteina oli muun muassa uudenlainen yhteistyö paikallisten toimijoiden ja väestön kanssa. Esimerkiksi kuntotalon remontin yhteydessä tavoitteena oli mahdollistaa liikuntapaikka nuorille ja erityisesti omalle yleisurheiluseuralle. Metsästysmajan kunnostamisen yhteydessä tavoitteena oli muun muassa yhteistyö retkeilijöiden kanssa. Haastattelujen perusteella metsästysmajan kunnostuksen tärkein tavoite oli kuitenkin mahdollistaa seuralle uudenaikaiset tilat. Samalla tämä tuo LEADER-hankkeisiin osallistuneille järjestöille erityisaseman muihin samankaltaisiin järjestöihin, kun heidän hankkeidensa tavoitteiden ja vaikutusten tulee olla kauaskantoisia. Nämä tavoitteet edellyttävät uusia toimia, joita muilta samankaltaista toimintaa ylläpitäviltä järjestöiltä ei odoteta.

Kehittämishankkeet on toteutettu toimenpiteenä 321 ja 322: *maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen*. (Liite 10) Hankkeiden hakemusten ja puoltamisen yhteydessä hankkeilla arvioitiin olevan vaikutusta paikalliseen aktiivisuuteen, niiden kummankin edistävän maaseudun ja kunnan yhteistyötä sekä tekevän maaseudusta houkuttelevan ympäristön. Kehittämishankkeilla ei ole samanlaisia velvoitteita kuin investointihankkeilla. Ne kuitenkin ovat yleishyödyllisiä, joten vaikutusten tulee olla mahdollisimman laajat ja niiden tulee koskea mahdollisimman monia ei-toimijoita.

Kehittämishankkeissa järjestöt pyrkivät luomaan itselleen mahdollisimman suotuisat puitteet siten, että niillä on vaikutusta myös alueen muihin toimijoihin. Tanssilavateatteri mahdollisti toiminnallaan muun muassa harrastustoimintaa ja kesätyötä paikallisille nuorille ja yhteistyötä paikallisten yritysten ja kunnan kanssa. Nämä edellä mainitut koko aluetta koskevat laajemmat vaikutukset on ilmaistu jo hankehakemuksessa. Vaikka tärkein tavoite on ollut kehittää toimiva teatterikokonaisuus. Nämä toimet mahdollistavat paikallisten aktiivisuuden. Kulttuurinelämyksen tuominen kaupungista maaseudulle lisää maaseudun houkuttelevuutta. Kylien ja kaupungin yhteistyöhön tähtäävän hankkeen yhdistys oli perustettu hanketta varten. Yhdistyksen tavoitteina oli kylien äänen kuuluvuuden paraneminen. Hankehakemuksessa ilmaistujen tavoitteiden, kuten palvelujen tuottaminen kylillä ja elinkeinojen lisääminen maaseudulla sekä kylien aktivoiminen, vaikutukset tähtäävät hankekriteerien mukaisesti paikalliseen aktiivisuuteen ja maaseudun houkuttelevuuden lisäämiseen. Kehittämishankkeissa järjestöjen rooli alueilla kasvaa, kun niistä tulee palveluiden tuottajia ja ne tuovat päätöksenteon lähemmäs paikallisia ihmisiä. Investointi- ja kehittämishankkeiden järjestöjen tulee siis huomioida laajemmin LEADER:in tukemat vaikutukset jo hankehakemuksissaan.

Hankkeisiin osallistuneet kokivat LEADER:in ja toimintatyöryhmän merkitykset hankkeille oleelliseksi mahdollistajaksi, koska ilman sitä kautta saatua taloudellista tukea olisi hankkeet jääneet tekemättä. Järjestelmä koetaan muutenkin positiivisena maaseudun kehityksen kannalta. Hankkeiden vaikutukset koettiin merkittävämmiksi kuin muissa hankkeissa, koska hankkeen tavoitteet olivat konkreettisemmat kuin muissa järjestettävissä hankemalleissa. Toimintatyöryhmän panos koettiin hankkeissa tärkeäksi tueksi ja kannustimeksi. Monet kokivat päätöksen tuovan hyväksyntää heidän toiminnalleen.

” —Mulla on semmonen tuntemus että ne oli tosi ylpeitä siitä mitä me saatiin aikaseks ja varsinki se että me sitten päästiin jaloillemme ja viemään asioita eteenpäin tän hankkeen jälkeen ” H11

”Se vähän riippuu siitä tarpeesta, siis tiedän esimerkiksi näissä neuvonta järjestöissä, jotka ovat hankerahotteisia, et sillä henkilöstö on siellä sen takia, että ne tekee niitä hankkeita siinä vähän niinku ikään kuin tehdään sitä hanketta sen takia, ett se henkilö pysyy töissä ja hanke jatku ja niin pois päin. Hyvä hanke on tietenkin sellanen et se on niinku se mitä tehdään ja sillä on tietty alku ja tietty loppu—” H2

LEADER-hankkeissa tulokset ja osallistuminen nousevat merkittävään rooliin. Järjestöjen kannalta on kannattavaa osallistua LEADER-hankkeisiin, koska talkootyö mahdollistaa pienemmän taloudellisen riskin. Se vaatii sitoutuneet osallistujat, jotta hanke viedään loppuun asti. Talkootyöt vaativat taakseen sitoutuneet ja osaavat tekijät, jotka tulee löytää järjestöjen sisältä tai sidosryhmistä. Hankehakemuksen läpimeno ja järjestön hakemisen kannalta on tärkeää, että järjestön sisältä löytyy tekijöitä, jotka ovat motivoituneita ja osaavia.

” Ilman sitä rahaa siitä hankkeesta ei olis tullut yhtään mitään, me tällä paikkakunnalla, jos me oltais pääkaupunki seudulla ni se on eri asia, tommosen määrän rahaa ois voinu yrityselämästä kerätä suitsait—” H9

8.2 Hankkeiden onnistumisen takeena hyvä suunnitelma ja oikeat ihmiset

LEADER-toimintaryhmät tekevät arvioita hankkeista ennen kuin niistä tehdään hallituksen päätös. Nämä arvioinnit perustuvat LEADER-järjestelmän antamaan malliin kaudella 2007–2013. Arvioinnissa arvioidaan hyvän hankkeen kriteereiden ohella muun muassa kustannusarvioita ja toimintamenetelmiä. (Liite 2,6,9 &11) Näin varmistetaan, että hankkeella on mahdollisuudet onnistua. Kaikissa hankkeissa tavoitteita oli useita. Osassa hankkeista niitä ei oltu saavutettu hankkeen loppumiseen mennessä. Hankkeet kuitenkin itsessään koettiin onnistuneiksi. Hankkeet koettiin onnistuneiksi, kun hanke saatiin toteutettua tärkeimpien tavoitteiden osalta, kuten rakentamisen investointihankkeissa tai

kehittämishankkeissa onnistuttiin luomaan yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Haastateltavat kertoivat suunnitelmallisuuden ja budjetissa pysymisen olleen tärkeitä kriteereitä onnistumiselle. Hankesuunnitelmat koettiin realistisiksi, niiden pohjalta voitiin lähteä toteuttamaan hanketta. Tärkeäksi koettiin myös aikataulussa pysyminen. Onnistumisen takaajaksi koettiin myös oikeat ihmiset, yhteistyö ja verkostoituminen. Nämä myös yksi kriteeri, jolla hankehakemuksia arvioidaan. (Liite 4,6, 9&11) Monissa hankkeissa hyödynnettiin paikallista osaamista rakentamisen muodossa tai yhteistyössä. Yhteistyötä tehtiin sidosryhmien kanssa, kun pienempien järjestöjen sisältä ei löytynyt tarpeeksi tekijöitä. Investointihankkeissa paikallisella talkooavulla oli merkittävä vaikutus budjettiin, kun erikoistyötä ei tarvinnut, ostaa vaan se löytyy oman järjestön kautta. Kehittämishankkeissa paikallisella yhteistyöllä on merkitys toiminnan eteenpäin viennille ja pysyvyydelle, jotta kehitys on näkyvissä myös hankkeen jälkeen. Hankkeeseen osallistumisen ollessa vapaaehtoista, on tärkeää, että ihmiset sitoutuvat loppuun asti ja tekevät töitä. Erityisen suuri rooli onnistumisen kannalta on yhteyshenkilöillä, jotka pitävät hankkeen järjestyksessä. Investointihankkeissa suureen rooliin nousivat myös suunnittelijat eli ne, jotka vastaavat investoinnin arvioinnista ja rakennussuunnitelmista.

”Me oltiin oikeeseen aikaan liikkeellä, oikeita asioita tekemässä, oikeitten ihmisten kanssa ja me saatiin siihen vielä viimeselle jatkovuodelle oikee ihmisen töihin eli meillä vaan natsas se, meidän tavoitteet oli sellasia, jotka kaiken kaikkiaan muuallakin ja se johti sitten helppoihin kohtaamisiin. ” H7

”No minun mielestä siinä onnistu kaikki hyvin, koska ei siinä mikään epäonnistunu, että hankkeen tiimoilta me pysyttiin hyvin budjetissa siinä ja se meni aikataulussa—ja käytännössä nyt työn jälki ja laatu on juuri sellasta ku me kaivattiin—” H8

Hankkeissa oli tekijöitä, jotka eivät onnistuneet aluksi hyvin, mutta osallistujat sanoivat, että ne saatiin korjattua. Nämä tekijät liittyivät hankkeiden hallintointiin tai työn organisointiin. Monet järjestöt tekivät näin suuria projekteja ensimmäistä kertaa, joten niiden piti oppia oikea työtapo projektien edetessä. Monilla järjestöillä oli aiempaa kokemusta esimerkiksi talkoista, mutta niiden mittakaava oli ollut paljon pienempi verrattuna pari vuotta kestävään hankkeeseen ja niissä talkoilla toteutettuihin toimiin.

”No joo ehkä se työnjohto puoli ei välttämättä aina niinku ollu sillain, että olis saatu niinku ne asiat kohdilleen ja pieniä sellasia tietokatkoksia ajottain joittenkin materiaalien sopivuuden suhteen ja muuta, mutta se oli sellasia normaalia rakentamisessa tulevaa ongelmaa, korjaantu ne pikkuhiljaa ku sitten opittiin se toimintatapa—” H3

Hankkeista kaksi onnistuttiin toteuttamaan hakemuksessa ilmoitetussa ajassa. Näistä toinen oli investointihanke ja toinen kehittämishanke, lisäksi yrityshanke toteutettiin suunnitellussa ajassa.

Kolmelle muulle hankkeelle tuli viivästyksiä, mutta ne kaikki saivat lisäaikaa. Kahdessa näistä hankkeen viivästyminen johtuivat yllättävistä takaiskuista, jonka takia hanketta ei saatu vietyä eteenpäin halutulla tavalla. Toisessa investointihankkeessa rakentamiseen liittyviä suunnitelmia jouduttiin vaihtamaan, mutta itse rakennusprosessi sujui suunnitellussa ajassa. Kehittämishankkeessa viivästystä toi hankkeen kautta palkatun työntekijän sairausloma, joka vaikutti toimintaan, ja kaikkia toimenpiteitä ja tavoitteita ei saatu toteutettua suunniteltuun hankkeen loppumisajankohtaan mennessä. Tavoitteet saatiin kuitenkin pääsääntöisesti toteutetuksi vuoden lisäajan turvin. Kolmannessa investointihankkeessa hankkeelle jouduttiin hakemaan lisäaikaan pariinkin otteeseen. Hanketta ei päästy aloittamaan sen hyväksymisen jälkeen heti, vaan he joutuivat odottamaan rahoitusta, koska heillä ei ollut taloudellisia resursseja aloittaa rahaa vaativia rakennus- ja purkutöitä. Tällöin välttyään suuremmalta rahalliselta riskiltä, koska töitä ei tarvinnut aloittaa omalla rahalla. Hanke joutui kuitenkin tämän jälkeenkin hakemaan lisäaikaa. Hankkeessa rakentaminen ei ollut edennyt hakemuksessa oletetulla tavalla. Näiden hankkeiden kohdalla, joissa haettiin lisäaikaa, merkittävimmiksi syiksi koettiin samat tekijät kuin onnistumisessa eli oikeat ihmiset ja hyvät suunnitelmat. Oikeanlaisten ihmisten ohella on tärkeää, että kaikki sitoutuvat hankkeeseen loppuun saakka, erityisesti kun hanke on useamman vuoden mittainen.

Veej'-jakaja puolsi päätöksiä lisäajasta ja lisätuista näille järjestöille. LEADER-järjestelmänä valvoo tarkasti aikatauluissa ja budjeteissa pysymistä. Hakeakseen lisäaikaa tai lisätukea järjestöt joutuvat tekemään vapaamuotoisen hakemuksen muutoksista. Muutoshakemuksia ei kuitenkaan voida hyväksyä, ellei hankkeen sisältö vastaa hakemuksessa ilmaistuja tavoitteita. (Liite 6&11)

9. YHTEENVETO

Tutkimukseni sijoittuu niin kansalaisyhteiskunnan kuin projektiyhteiskunnan kentällä sekä maaseutukehittämisen kentälle. Kansalaisyhteiskunta ja maaseudun kehittäminen ovat kokeneet muutoksia toiminnassaan viime vuosikymmenien aikana, joista juuri hankkeiden lisääntyminen kansainvälistymisen johdosta on yksi. Tutkimukseni tarkoitus on ollut selvittää, millaista osallisuus LEADER-hankkeissa on kansalaisjärjestöjen näkökulmasta ja millaisia vaikutuksia osallisuudella hankkeissa on näihin järjestöihin ja yksilöihin. Lisäksi halusin selvittää, onko osallisuuden projektoitumisella eli tapahtumisella yhä enemmän hankkeiden kautta, laajempaa vaikutusta kansalaisyhteiskuntaan osallistuneiden järjestöjen lisäksi.

9.1 Tulokset

Osallisuus hankkeissa vaihtelee roolien mukaan. Olen nostanut hankkeista kuusi osallisuustyyppiä. Nämä tyypit ovat *aktiiviset hallituslaiset ja aktiiviset talkoolaiset*, jotka muodostavat yhdessä *aktiivisten osallistujien* ryhmän. Tämän ryhmän osallisuus on lähimpänä Siisiäisen (2010) käsitettä osallistuminen, intressien lähtiessä heistä itsestään ja heidän ollessa aktiivisia. Tämä ryhmä muodostaa hankkeissa tärkeimmän ja aktiivisimman ryhmän, mikä vastaa hankkeen toteutuksesta ja toiminnasta. Aktiivisten osallistujien ohella hankkeisiin osallistuu *satunnaiset osallistetut*, tähän ryhmään kuuluu *hankkeisiin osallistetut ja epäsäännölliset talkoolaiset*. Tämän ryhmän edustajat ovat aktiivisia osallistujia, mutta heidän motiivinsa tulevat järjestön ulkopuolelta. Siisiäisen (2010) teorian näkökulmasta tämä ryhmä on lähellä aktivoituja osallistettuja. Hankkeissa he ovat mukana toiminnassa, mutta heidät on pitänyt houkutella mukaan hankkeeseen. *Hankkeeseen osallistetut* eivät aiemmin ole olleet mukana järjestön toiminnassa, toisin kuin *satunnaiset talkoolaiset*, mutta he eivät muodosta hankkeen ydin toimijajoukkoa. Näiden neljän tyyppin lisäksi hankkeisiin osallistuvat *passiiviset osalliset*, tähän ryhmään kuuluu *hankkeen ulkopuolelle jätetyt ja hankkeesta piittaamattomat*. Passiiviset osalliset eivät ole mukana hankkeessa aktiivisesti, mutta he pitävät hanketta tärkeänä järjestönsä kannalta. Siisiäisen (2010) käsite suostuva osallisuus on lähimpänä passiivisia osallisia. Tyyppien erot vaihtelevat sen mukaan, minkä takia he ovat jääneet hankkeen ulkopuolelle. Hankkeen ulkopuolelle jätetyt eivät ole voineet osallistua hankkeeseen, koska siinä ei ole ollut heille tehtävää

hankkeen toteutustavan takia. Hankkeesta piittaamattomien toiminta järjestössä ei ole muuttunut hankkeesta huolimatta, jolloin piittaamattomuus kohdistuu hankkeeseen ei järjestön toimintaan.

Osallisuus hankkeissa kohdistuu kahteen suuntaan, joista toinen on järjestön ympärille muodostunut kenttä ja toinen on kenttä, missä järjestöt ovat osa LEADERiä ja maaseudunkehittämistä. Kenttä, jossa hankkeet ovat osa järjestön ympärille muodostunutta sosiaalista todellisuutta, kamppailu järjestön tilasta käydään hankkeen kautta. Siisiäisen (2010) käsite osallisuudesta perustuu Bourdieun (1977) tilaan heterodoxasta, jolloin aletaan kyseenalaistamaan doxa, eli vallitsevaan sosiaalista todellisuutta, jota voidaan pitää hankkeiden edeltävänä aikana. Aktiivit osallistujat haluavat muuttaa järjestön tilaa, joka toteutetaan hankkeen kautta. Hankkeen jälkeen palataan kuitenkin takaisin passiivisempaan tilaan, joka mukailee Bourdieun ortodoxaa eli mukautettuun tilaan doxasta. Hankkeen loppumisen jälkeen toiminta palaa uusien resurssien kanssa takaisin vanhaan järjestykseen eli järjestön alkuperäiseen toimintaan. Hankkeen aikana *aktiiviset osallistujat* pyrkivät aktivoimaan muita järjestönsä toimijoita ja tukemaan heitä muutoksessa. Osassa järjestöistä päätettiin toteuttaa uusi hanke heti vanhan perään, jolloin heterodoxasta ei siirrytä ortodoxaan vaan tilalle tulee uusi heterodoxan tila.

Hankkeet ja LEADER-toiminta ovat maaseudunkehittämiskenttää. Kentällä halutaan muuttaa maaseutua ja LEADER-toimintatapa on yksi keinoista. Hankkeet eivät kuitenkaan ole osa heterodoxan tilaa, koska halu muutokseen tulee ylempää ja hankkeet ovat keino, jolla tätä muutosta tehdään hallitusti. Järjestelmä määrittää miten ja mihin hankkeet voivat osallistua. Tällöin järjestöjen osallisuus on Siisiäisen (2010) käsitteen mukaisesti aktivoitua osallistumista, koska osallisuus tapahtuu järjestelmän myötävaikutuksella. Tämä näkyy muun muassa siinä, että hankkeiden tavoitteet ja toimenpiteet tulee olla tiettyjen kriteereiden mukaisia, jotka vaikuttavat hankkeiden toimintaa ja osallisuuteen.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että hankkeiden osallisuutta ei pysty pelkistämään vain yhteen tyyppiin, vaan toimijoiden roolit ja motiivit vaihtelevat hankkeiden aikana. Tämä johtuu roolien ja motiivien vaihtelusta järjestön todellisuuden ja hanketodellisuuden välillä. Siisiäisen (2010) teoria osallisuudesta, joka perustuu Bourdieun (1977) doxa-käsitteeseen ei siis ota tarpeeksi hyvin huomioon, vaikka Siisiäinen ongelman tiedostaakin, että osallisuus vaihtelee sosiaalisen todellisuuden mukaan. Bourdieun sosiaalinen järjestys -teoria ei huomio tarpeeksi hyvin, että sosiaaliset järjestykset ovat usein rinnakkaisia ja päällekkäisiä, jolloin saattaa seurata tilanne, kuten hankkeissa, missä osallisuus ja sosiaaliseen järjestykseen kuulumisen ovat keskenään ristiriidassa näissä sosiaalisissa järjestyksissä.

Hankkeiden vaikutukset eroavat merkittävästi riippuen siitä millaisesta hanketyypistä on kyse. Tähän vaikuttavana tekijänä on erilainen tarve. Investointihankkeessa vaikutukset konkretisoituvat nopeasti, vaikka merkitykset näkyisivät myös useampien vuosien päästä. Investoinneilla on vaikutusta järjestön tai toimijan resursseihin, mutta muut vaikutuksen osa-alueet jäävät pieniksi. Hankkeiden tarkoitus ei olekaan vaikuttaa järjestön toimintaan siten, että se muuttaisi sitä merkittävästi vaan toimintaa ohjaa hankkeen loppumisenkin jälkeen järjestön perimmäinen idea. Kehittämishankkeissa vaikutukset näkyvät sen sijaan kaikilla osa-alueilla, mutta investointihankkeissa merkittäviksi koetut resurssit olivat sen sijaan osa-alueista vähiten merkityksellinen muutos aikaan ennen hanketta. Kehittämishankkeiden tavoitteina on lähtökohtaisesti tuoda muutosta toimintaan. Kehittämishankkeissa vaikutukset koettiin myös paljon laajemmin yksilön ja järjestön näkökulmasta, jota voi kuvata voimaantumisella. Toki investointihankkeissa oli voimaantumisen kokemuksia, mutta ne eivät johtaneet muutoksiin toiminnassa. Osittain syyt minkä takia kehittämishankkeissa koetaan voimaantumista, mutta investointihankkeissa ei, liittyvät järjestön lähtötilanteeseen. Investointihankkeiden järjestöt ovat monesti jo vakaalla pohjalla ja niiden toiminta ei ole riippuvainen hankkeella tehtävästä investoinnista.

Investointihankkeissa vaikutukset jäivät pääsääntöisesti järjestöjen sisäisiksi, vaikka investoinneilta edellytetään ulkopuolista käyttöä. Investoinneilla on toki vaikutusta ympäristöön, koska se antaa mahdollisuuksia myös muille hyödyntää tilaa, mutta vaikutukset eivät ole yhtä näkyviä kuin kehittämishankkeissa. Kehittämishankkeissa vaikutukset ovat näkyvissä laajemmin alueella, kun järjestöt pystyivät tekemään hankkeen myötä yhteistyötä myös kuntaan päin sekä paikallisten yritysten kanssa.

Hankkeiden vaikutusten ollessa erilaisia. Hankkeissa yhtäläisyyksiä vaikutuksista löytyy onnistumiskriteerien kautta. Sekä investointi, että kehittämishankkeissa onnistumisen kriteerit ovat samat. Hankkeiden vaikutukset ovat pitkälti kiinni koko hankkeen onnistumisesta ja näihin tekijöihin kuten hyvään ja toteuttamiskelpoiseen suunnitelmaan pyritään kiinnittämään huomiota hankehakemusta tehdessä ja sitä toimintaryhmissä arvioidessa. Hankkeiden tavoitteet ja toimenpiteet ovat samalla tavalla LEADER- järjestelmän määrittämiä, koska tavoitteiden ja toimenpiteiden pitää olla vaikutuksiltaan laajemmin aluetta kattavia, eikä pelkästään järjestöihin vaikuttavia. LEADER- järjestelmä ja toimintaryhmät valvovat, että hankkeet tulevat toteutetuksi hakemuksissa ilmaistuilla tavalla.

LEADER-järjestelmä edellyttää laajempia tavoitteita hankkeilta kuin järjestöjen tavoitteet tai tarpeet muutokselle todellisuudessa ovat. Hankerahoituspäätöksiä tehtäessä hankehakemuksia arvioidaan sekä vaikutusten, että onnistumismahdollisuuksien mukaan. Nämä edellyttävät osallistuvilta hankkeilta tiettyjä resursseja, kuten työnjohtoa tai talkoolaisia. Nämä kriteerit sulkevat rahoituksen ulkopuolelle ne hankkeet, joilla ei arvioiden mukaan ole mahdollisuuksia toteuttaa investointeja tai kehittämistä kustannustehokkaasti. Hankkeiden tavoitteiden arvioinnin ja toimintalinjojen kautta LEADER-järjestelmä ja maaseuturahasto pyrkivät takaamaan hankkeiden mahdollisimman laajat vaikutukset maaseudun elinvoimaisuuteen ja säilymiseen.

9.2 Pohdinta

Tutkimukseni perusteella vaikuttaa, että hankkeiden myötä järjestöjen asema maaseudulla kasvaa ja korvaa kunnan tuottamia palveluja, kun esimerkiksi investoinneilta edellytetään julkista käyttöä. Järjestöt tuovat maaseudulle myös palveluita, mitä yritysten ei ole kannattanut tuoda mahdollisten kustannusten ja vähäisen kysynnän takia. Hankkeiden jälkeen järjestöt tekevät perinteisen toimintansa ohella uudenlaisia alueelle suuntautuvia toimia, jota yleishyödyllisyys edellyttää hankkeissa. Hankkeiden kautta kunnat pystyvät osallistamaan järjestöjä toimintaan, joihin ne muuten eivät välttämättä itse lähtisi mukaan. Projektoitumisen vaarana on, että hankkeisiin osallistuneiden järjestöjen tulee omata vahvat resurssit jo ennen hanketta, jolloin vain vahvat järjestöt pystyvät osallistumaan LEADER-hankkeisiin. Tämä saattaa johtaa järjestöjen eriarvoistumiseen. Järjestöjen oppiessa, että toimintaa kannattaa rahoittaa hankkeiden kautta, saattaa myös järjestöt yhä enemmän muokata toimintaansa hankerahoituksen kannalta suotaviksi, jolloin kansalaisyhteiskunta on vaarassa kaventua, kun toiminta ja sen tarve eivät ole ruohonjuuritasolta nousevia. Näitä mahdollisia vaikutuksia tulisi kuitenkin tutkia lisää.

Hankkeiden kautta osallistujia pystytään hallinnoimaan etäältä ja näin on myös LEADER-järjestelmässä. LEADER-järjestelmä on lähempänä järjestöjä toimintatyöryhmien kautta, mutta myös heidän tukensa toimii osallistavana. Hankkeissa osallisuuteen vaikuttaa jo hankehakemukset ja niissä määritellyt toimet. Poliitikkojen ja hallinnon tulisi kuitenkin muistaa, että osallisuuden pitää lähteä järjestöistä itsestään, jotta hankkeiden vaikutukset olisivat mahdollisimman laajat ja järjestelmä säilyisi. Osallisuuden lähtiessä toimijoista itsestään sitoutuneisuus vahvistuu ja se toimii takeena hankkeen loppuun viemiselle. Kansalaisyhteiskunnan säilymisen kannalta on tärkeää, että järjestelmä säilyi

avoimena. On kuitenkin mahdollista, että järjestöt eivät tiedä tarpeeksi järjestelmän rajoitteista hakiessaan rahoitusta. He eivät välttämättä näe, milloin heitä kontrolloidaan ja yhdenmukaistetaan, kun tärkeintä on taloudellinen hyöty. Vaikka järjestöt näkisivätkin, milloin heitä hallinnoidaan, he hyväksyvät sen osana ehtoja saadakseen rahoituksen.

Tulosteni perusteella järjestöt eivät voimaantumisen kautta itsenäistyneet, vaikka kehittämishankkeissa voimaantumista koettiin. Monet järjestöt olivat valmiita hakemaan tai jo hakeneet uutta hankerahoitusta. Vaikuttaa siltä, että LEADER-järjestelmä kontrolloi järjestöjä ja ylläpitää avun tarvetta, sen sijaan, että sitä ei enää tarvita. Järjestelmän etuna on rahallinen tuki, mikä on nykypäivänä järjestöjen toiminnan kannalta ehto. Järjestöt eivät halua luopua tästä.

Tutkimukseni perusteella LEADER-järjestelmän ja Euroopan Unionin hallinnoima maaseudun kehittäminen on Suomessa vakaalla pohjalla. LEADER järjestelmä Suomessa on pystynyt luomaan uusia mahdollisuuksia ja kehitystä, joka ilmenee myös omista tuloksistani. Järjestöt haluavat osallistua hankkeisiin ja järjestelmää kohtaan ei haastateltavilla ollut kritiikkiä, tai mitään mikä estäisi uudet hakemukset. Syyt olla hakematta uusia hakemuksia johtuivat järjestöt resurssien riittämättömyydestä. Toki Suomessa suunnitteilla olevat rakennemuutokset vaikuttavat myös LEADER:in tulevaisuuteen. Muutokset vaikuttavat erityisesti kuntiin ja siihen miten paljon kunnille jää velvoitteita ja rahoitusta. Kunnilla on tärkeä asema LEADER-järjestelmässä.

9.3 Jatkotutkimus- ja parannusehdotuksia

Aineiston tulisi olla laajempi, jotta vaikutuksia koko kansalaisyhteiskuntaan voitaisiin tutkia monipuolisemmin. Lisäksi aineistoon pitäisi ottaa myös ne hankkeet, joiden rahoitusta ei puollettu tai jotka jäivät muuten kesken. Tällöin hankkeita voitaisiin verrata keskenään ja tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat onnistuneisiin hankkeisiin, ja onko hankkeilla vaikutusta järjestöihin. Tutkimusta ruohonjuuritason osallisuudesta ja hankkeiden vaikutuksista voisi toteuttaa myös seurantatutkimuksena eli seuraamalla hankkeita alusta asti. Osallisuutta tulisi havainnoida muutaman kerran hankkeen aikana ja haastatelluita tulisi järjestää eri vaiheissa hanketta ja sen jälkeen. Täten pystyttäisiin muodostamaan kattavampi kuva, millaista osallisuus on eri toimijoiden näkökulmasta. Samalla voidaan arvioida hankkeen tuomia muutoksia toimintaa paremmin.

Tutkimuksessani käsittelin vain kahta hanketyyppiä. Jatkotutkimuksissa tulisi haastatella muiden hanketyyppien järjestön edustajia ja on mahdollista, että tällöin löytyy löytämäni kuuden osallistujatyypin ohella uusia tyyppejä. Tyypittelyni ei myöskään kata ei-osallistuvia, joiden syiden ja motiivien selvittäminen olisi LEADER-hankkeiden ja järjestöjen näkökulmasta tärkeää tutkimustietoa. Tutkittaessa projektoitumisen vaikutusta kansalaisjärjestöihin tulisi mukaan ottaa muitakin järjestelmiä kuin LEADER. Mikä järjestelmänä pitää sisällään erityispiirteitä, kuten talkoot omarahoituksena, mitä ei ole muissa järjestelmissä. Tämä tutkimus keskittyi vain maaseudun kehittämiseen, mutta on olemassa monia muitakin aloja, joissa rahoitus saadaan hankekohtaisesti. Tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko kansalaisyhteiskuntaa, vaan omat tutkimukset koskevat Etelä-Savon alueen vaikutuksia. Tutkittaessa koko LEADER-järjestelmän vaikutuksia kansalaisyhteiskuntaa mukaan tulisi ottaa eri toimijoita, joko Suomesta tai muista EU-maista. Tutkimusteni tulosten kannalta on tärkeä muistaa, että ne koskevat kautta 2007–2013 ja osa kriteereistä on muuttunut nykyiselle toimintakaudelle. Vastaavanlainen tutkimus tulisi tehdä tämän kauden hankkeille ja niiden tuloksia voisi verrata keskenään.

Aineistooni ja tuloksiin on saattanut vaikuttaa yhteistyö LEADER-toimintaryhmä Veej’jakajan kanssa. On mahdollista, että haasteltavat eivät halunneet kritisoida järjestelmän huonoja puolia, kun tulokset tulevat myös heidän rahoittajansa käyttöön. Monet järjestöt olivat hakeneet tai aikoivat hakea uutta rahoitusta. Toinen tutkimuksen validiteettiin vaikuttava tekijä on haastattelut. Aineiston haastateltavat olivat korkeammissa asemissa järjestöissä, kun alun perin oli tarkoitus haastatella. Aineisto pohjautuu laajalti niiden ihmisten näkökulmiin, jotka hanketta vetivät. Omaan työhön on tosinaan hankala suhtautua kriittisesti. Nämä hallituksessa mukana olleet kuitenkin pystyivät vastaamaan laajemmin kysymyksiin järjestönsä tilasta. Tutkimukseni olisi kaivannut muutamia lisähaastateltavia, mutta tällä kertaa resurssit eivät omalta osalta riittäneet siihen.

Haastateltavat eivät kritisoineet LEADER-järjestelmää tai toimintaryhmää vaan monet kriteerit järjestelmästä otettiin annettuna. Järjestelmän näkökulmasta osallisuus tapahtuu ortodoxassa. Vaikka haastatteluissa kysyttiin näkemyksiä LEADERistä, kysymyksiä tulisi olla enemmän, jotta sitä voitaisiin tutkia omana teemanaan. Samalla tutkimukseen pitäisi lisätä osallistumattomat ja heidän motiivinsa, jotta kaikista järjestön toimijoista saataisiin tutkimustuloksia, mihin omalla aineistollani en pystynyt. Tutkimuksellani pystyin selvittämään osallistuneiden ja osallistettujen motiiveja ja toimintaa hankkeissa.

Lähteet

Kirjallisuus

- Alasuutari, Pertti & Lampinen, Marjaana, 2006. OECD ja suomalainen projektiyhteiskunnan synty. Kirjassa Rantala, Kati & Sulkunen, Pekka (toim.) 2006. Projektiyhteiskunnan käänköpuolia. Gaudeamus. Helsinki, 56–70
- Bourdieu, Pierre, 1977. Outline of a Theory of Practice. Cambridge University Press. Cambridge
- Cleaver, Frances. Institutions, Agency and the Limitations of Participatory Approaches to Development. Kirjassa Cooke, Bill & Kothari, Uma, (toim.), 2001. Participation the new tyranny? Zed books. London, 36–55
- Dahler-Larsen, Peter, 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Hyvät käytännöt. Stakes. Helsinki
- Eskola, Jari & Suoranta. Juha, 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere
- Francis, Paul. Participatory Development at the World Bank: the Primacy of Process. Kirjassa Cooke, Bill & Kothari, Uma, (toim.), 2001. Participation the new tyranny? Zed books. London, 72–88
- Friedmann, John, 1992. Empowerment: the politics of alternative development. Blackwell. Cambridge
- Henttinen, Annastiina, 2009. Maaseutu politiikan tantereena. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 1988-2008. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Helsinki
- Hirsivuori, Sirkka & Hurme, Helena, 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.
- Huttunen, Otto, Kairamo, Helena & Mattila, Markus, 2013. LEADER-TOIMINNAN VAIKUTUKSET JA VAIKUTTAVUUS POKO RY:N TOIMINTA-ALUEELLA 2007–2013, STRATEGISET PAINOPISTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET POKO RY:N TOIMIKAUDELLE 2014–2020. Maanmittauskorkeakoulu. Espoo
- Hyyryläinen, Esa, 2000. Sopimuksellisuus hallintoperiaatteena – Käsitteellisiä lähtökohtia julkisen toiminnan järjestämisen kannalta. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 28, 4/2000 299–311
- Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino. Tampere
- Hyyryläinen, Torsti. Kylätoiminnan perinne sosiaalisena pääomana. Kirjassa Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino. Tampere, 109–120
- Hyyryläinen, Torsti, 2007. Toimintaryhmätyö paikallisen kehittämisen metodina. Maaseudun uusi aika 3/2007 20–36
- Hyyryläinen, Torsti, 1994. Toiminnan aika: tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Line Sixtyfour. Tampere
- Häikiö, Liisa, 2000. Osallisuus kylässä. Herrojen herkkua vai jokapäiväistä leipää. Tampereen yliopisto, Asumisen ja ympäristön tutkimuksen yksikkö. Tampere

- Isosuo, Tuula. Toimintaryhmätyön vahvistuminen. Kirjassa Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino. Tampere, 61–78
- Israel, Barbara A., Checkoway, Barry, Schulz, Amy & Zimmerman, Marc, 1994. Health Education and Community Empowerment: Conceptualizing and Measuring Perceptions of Individual, Organizational, and Community Control. Health education quarterly 21 2/1994 149-170
- Järjestöbarometri, 2016. Järjestöjen tulevaisuus. Soste Suomen sosiaali ja terveystyö ry. Helsinki
- Karhio, Kirsi. Paikallisen kumppanuuden pitkä tie. Kirjassa Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino. Tampere, 78–107
- Konsala, Heikki, 2013. Elinkeinojen kehittäminen LEADER-toimintatavalla. Ruralia-instituutti. Helsinki
- Kuhmonen, Hanna-Mari, 2008 (toim.) OECD: n arvio Suomen maaseutupolitiikasta: tiivistelmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Vammalan kirjapaino oy. Vammala
- Kurki, Hannu, Marjala, Saeeda, Tolvanen, Ari & Rista, Eeva, 2010. Ruohonjuuresta ruohonkärjeksi. Helsingin kulttuurikeskus. Helsinki
- Lang, Trevor & Hindswort, Milfred, 2009. Community participation and empowerment. Nova. New York
- Layder, Derek, 2006. Understanding social theory. Sage. London
- Maaseutuverkosto, 2010. Hanketoimijan käsikirja.
- Malinen, Pentti. Yhdentävän maaseutupolitiikan eurooppalainen tausta. Kirjassa Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino. Tampere, 22–45
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, 2007. Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki
- Meriluoto, Taina, Marila-Penttinen, Leena & Lehtinen Essi. (toim.), 2015. Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki
- Mosse, Davis. “People’Knowledge” Participation and Patronage: Operations and Representations in Rural Development. Kirjassa Cooke, Bill & Kothari, Uma, (toim.), 2001. Participation the new tyranny? Zed books. London, 16–35
- Munck af Rosenschöld, Johan & Löyhkö, Johanna. LEADER and Local Democracy: A comparison between Finland and the United Kingdom. Kirjassa Granberg, Leo, Andersson, Kjell & Kovách, Imre, (toim.), 2015. Evaluating the European Approach to Rural Development: Grass-roots Experiences of the LEADER Programme. Ashgate. Farnham, 15–32
- Mustakangas, Ella, Kiviniemi, Markku & Vihinen, Hilikka, 2004. Kunta maaseudunkehittämisessä – maaseutu kunnan kehittämisessä. Maa- ja elintarviketalous 57. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Helsinki

- Möttönen, Sakari & Jorma Niemelä, 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. PS-kustannus. Jyväskylä
- Niittymäki, Jaana, 2010. Kun yksi plus yksi on enemmän kuin kaksi. Tutkimus sosiaalisesta pääomasta LEADER-hankkeissa Pohjois-Satakunnassa. Tampereen yliopisto. Tampere
- Nousiainen, Marko, 2011. Hallinta, osallistuminen ja toimijuus – tulkintoja suomalaisen LEADER-toiminnan poliittisuuksista. Ruralia-instituutti. Helsinki
- Nousiainen, Marko. A Political Perspective on LEADER on Finland- Democracy and the Problem of “Troublemakers” Kirjassa Granberg, Leo, Andersson, Kjell & Kovách, Imre, (toim.), 2015. Evaluating the European Approach to Rural Development: Grass-roots Experiences of the LEADER Programme. Ashgate. Farnham, 95–110
- Palviainen, Simo. Sopimuksellisuus ja sopimusperustainen maaseudun kehittäminen. Kirjassa Eisto, Ilkka, Palviainen, Simo, Pohjonen, Soile & Vihinen, Hilikka (toim.), 2006. Sopimuksellisuus maaseutupolitiikassa. Maa- ja elintarviketalous 80. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, 21–52
- Pihlaja, Ritva, 2010. Kolmas sektori maaseutukunnissa. Ruralia-instituutti. Helsinki
- Puistovirta, Niina, 2012. Maaseudun LEADER-yritysrahoitus. Kokemuksia Keski-Suomen LEADER-ryhmien ja PoKo ry:n alueen yrittäjiltä.
- Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti, 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Kirjassa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tampere, 9–38
- Ruusuvuori, Johanna, 2010. Litteroijan muistilista. Kirjassa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tampere, 424–431
- Räsänen, Juhani, 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy. Suomen työvalmennusakatemia. Järvenpää
- Saalasto, Päivi & Ylander, Sirkka, 2003. Seutuportaali – kokemuksia EU-rahoitteisista hankkeista. Turun ammattikorkeakoulu. Turku
- Saukkonen, Pasi, 2013. Kolmas sektori – vanha ja uusi. Kansalaisyhteiskunta-lehti 4/2013 6–31
- Sihvola, Sanna, (toim.), 2013. Toimintaa ja tuloksia maaseudun paikallisyhteisissä. Paikalliset toimintaryhmät Suomessa 1996–2012. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja. Tampere
- Siisiäinen, Martti, 2010. Osallistumisen ongelma. Kansalaisyhteiskunta-lehti 1/2010 8–40
- Siitonen, Juha, 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Oulu
- Sulkunen, Pekka, 2006. Projektityhteiskunta ja uusi yhteiskuntasopimus. Kirjassa Rantala, Kati & Sulkunen, Pekka (toim.) 2006. Projektityhteiskunnan kääntöpuolia. Gaudeamus. Helsinki, 17–38
- Suopajarvi, Leena. 2013. Opas projektiarviointiin. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan julkaisuja. Rovaniemi
- Vedung, Evert, 2004. Arviointiaallon muodot ja suunnat. Yhteiskuntapolitiikka 69 3/2004 242–250

Viinämäki, Olli-Pekka, Hyyryläinen, Esa, Vainio Arttu & Metsälä, Riia, 2013. Euroopan unionin Leader-toimintatavan hallinnoinnin haasteet ja kehittämisen vaihtoehdot: vertailevia havaintoja seitsemästä EU-maasta. Vaasan yliopisto. Vaasa

Warpenius, Katariina, 2006. Näkymätön näyttö- vaikutusarvioinnin pulmat paikallisprojekteissa. Kirjassa Rantala, Kati & Sulkunen, Pekka (toim.)2006. Projektiyhteiskunnan käänköpuolia. Gaudeamus. Helsinki, 143–160

Verkkolähteet

WWW. Leadersuomi.fi. Luettu 29.11.2015

Aineisto

Veej’jakajan hanke 17/103-2011/25. Kuntotalon liikunta-areena. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2. 2016)

Veej’jakajan hanke 26/103-2011/25. Vilhulan seurapirtin laajennus ja peruskorjaus. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2.2016)

Veej’jakajan hanke 21/103-2013/25. Majaremontti. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2.2016)

Veej’jakajan hanke 28/103-2011/25. Pieksamäen kyläkumppanuus-hanke. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2.2016)

Veej’jakajan hanke 8/103-2011. Tanssilavateatterin kehittäminen. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2.2016)

Veej’jakajan hanke 10/103-2010. Tuotannon monipuolistaminen ja retkitoiminnan kehittämistä tukevat investoinnit. Dokumenttien sijainti Veej’jakaja toimintaryhmän toimisto, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli. (23.2.2016)

Veej’jakaja ry:n kehittämisohjelma 2007–2013 (2.3.2016)

Liitteet

Liite 1

Haastattelurunko

Taustakysymykset ja yhdistyksen (yrityksen) lähtötilanne

1. Nimi ja ikä
2. Ammatti
3. Asema/rooli yhdistyksessä
4. Kauan olet ollut yhdistyksen toiminnassa mukana?
5. Milloin yhdistys on perustettu
6. **Oliko hankkeella merkitystä yhdistyksen toiminnalle?**
7. **Millaista toimintaa yhdistyksessä on ollut ennen hanketta?**
8. Kuinka monimuotoista toiminta on ollut?
9. Millaisia tavoitteita yhdistyksellä on ollut toiminnalleen?
10. Millaisia voimavaroja yhdistyksellä oli käytössään ennen hanketta?
11. **Keitä toiminnassa on ollut mukana ennen hanketta?**
12. Onko toiminnassa ollut vapaaehtoisia vai pelkästään hallituslaisia?
13. Onko osallistuneet olleet pitkään mukana vai onko osallistujat vaihdelleet suuresti?
14. Millaisessa toiminnassa he ovat olleet mukana?

Kysymyksiä hankkeeseen

1. **Miten hanke sai alkunsa?**
2. **Mikä hankkeessa onnistui hyvin?**
3. **Mikä hankkeessa ei onnistunut niin hyvin?**
4. Korjasitteko epäonnistumiset hankkeen jälkeen?
5. **Miten kuvailisit omia kokemuksiasi hankkeeseen osallistumisesta?**
6. Mitä kautta ja miksi lähdit mukaan hankkeeseen?
7. Mistä ja milloin sait kuulla hankkeesta ensimmäisen kerran?
8. Millainen rooli sinulla oli hankkeessa?
9. Millaisessa toiminnassa olit hankkeen kautta mukana?
10. Saitko vaikuttaa omaan roolisi ja osallistumiseen hankkeessa?
11. Koitko oman toiminnan arvokkaaksi?
12. **Keitä paikallisia hankkeeseen osallistui?**
13. Millaisia rooleja heillä oli?
14. Miten kuvailisit heidän intressejään osallistujina?
15. Saivatko he itse vaikuttaa osallistumiseensa?
16. Kokivatko muut osallistujat heidän toimintansa arvokkaaksi?
17. **Miten paljon hankkeessa hyödynnettiin paikallista osaamista yhdistyksen sisältä?**

Osallisuus hankkeen loppumisen jälkeen

1. **Millaisia muutoksia hanke toi teidän yhdistykseenne ja sen toimintaan?**
2. Tuliko hankkeen jälkeen lisää vapaaehtoisia toimintaan mukaan?
3. Tuliko hallitukseen uusia toimijoita?
4. Onko yhdistyksenne omaksunut uusia toimintatapoja hankkeen loppumisen jälkeen?
5. Onko yhdistyksellänne tullut uusia tavoitteita hankkeen loppumisen jälkeen?
6. Ovatko yhdistyksenne voimavarat lisääntyneet hankkeen jälkeen?

Kysymyksiä voimaantumisesta

1. **Mitä olet oppinut hankkeen myötä?**
2. **Koetko, että hyödyit hankkeessa mukana olosta?**
3. Oletko oppinut uusia taitoja hankkeen myötä?
4. Oletko pystynyt vaikuttamaan enemmän ympäristöösi hankkeen jälkeen?
5. Onko vaikutusmahdollisuutesi yhdistyksen sisällä muuttuneet?
6. **Mitä yhdistyksenne on oppinut hankkeen myötä?**
7. **Miten yhdistyksenne hyötyi hankkeesta?**
8. Onko yhdistyksenne pystynyt vaikuttamaan alueensa asioihin hankkeen jälkeen?
9. Onko yhdistyksenne luonut uusia verkostoja hankkeen jälkeen?
10. **Onko yhdistykseen kehittänyt toimintaansa myös hankkeen jälkeen?**

Kysymyksiä vaikuttavuudesta

1. **Onko hankkeen aikana toteutetut tavoitteet edelleen näkyvissä?** Käsiteltävä hanke kohtaisesti!
2. Onko teidän yhdistyksen toimintavalmiudet lisääntyneet hankkeen jälkeen?
3. Onko hankkeen aikana opittuja taitoa ja tietoa ylläpidetty?
4. Ovatko kaikki päässeet osallistumaan yhdistyksen toimintaan myös hankkeen jälkeen?

Liite 2

Investointihankkeiden hanketukihakemus

HANKETUKIHAKEMUS

Yleishyödyllinen investointihanke

Manner-Suomen maaseudun
kehittämishjelma 2007-2013

1(5)

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa Investoi maaseutualueisiin

- Uusi hakemus
 Korjaus/täydennys edelliseen hakemukseen
 Muutos saatuun rahoituspäätökseen

Lno 2306D

Kirjausmerkinnät, ELY-keskus täyttää

Vastaanottomerkinnät: leima, saapumisvpm., käsiteljä, Dnro	Hankkeen numero
	☐ siirto/päätös pvm
	Tallentaja

Kirjausmerkinnät, paikallinen toimintaryhmä täyttää

Saapumisvpm.	Dnro	Toimintaryhmä	Vastaanottaja
--------------	------	---------------	---------------

Tukea haetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta Leader -toimintaryhmän rahoituskäytöstä

1. HAKIJA

Nimi	Y-tunnus/henkilötunnus/yhdistyksen Rno		
	Hakijan verotuskunta		
Jakeluosoite	Postinumero ja -toimipaikka		
Puhelin	Matkapuhelin	Sähköposti ja www-sivut	
Yhteyshenkilön nimi ja asema organisaatiossa		Yhteyshenkilön puhelinnumero/sähköposti	
Kirjanpitäjän/kirjanpito toimiston yhteystiedot			
Kirjanpidon säilytyspaikka/osoite tiedot			
Hankkeen vastuhenkilö ja asema organisaatiossa (nämä tiedot ovat julkisia yhteystietoja)			
Jakeluosoite		Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	Matkapuhelin	Telefax	Sähköposti

Tuen siirtäminen

Hakija esittää tukea siirrettäväksi toiselle toteuttajalle hankkeen toteuttamiseksi
Hankesuunnitelmassa yksilöidään siirron saajat. Hakemuksen liitteenä ovat tuen siirtoa koskevat sopimukset.

kyllä ei

2. HANKE

Hankkeen nimi		Hankkeen toimiala	
Ohjelman toimintalinja		Ohjelman toimenpide	
Hankkeen toteutusaika	/ .20	-	/ .20
Hakija esittää hankkeelle ohjausryhmää (esitys liitteenä)		☐ kyllä	☐ ei

3. HANKEKUVAUKSEN TIIVISTELMÄ (laajempi hankesuunnitelma liitteenä)

Hankkeen kuvaus, josta tulee käydä ilmi hankkeen kohderyhmä, hyödynsaajat, tavoitteet, yksilöidyt toimenpiteet, tulokset ja vaikutukset. Tämä tiivistelmä julkaistaan internetissä.

4. HAKIJALLE AIEMMIN MYÖNNETTY JA MAKSETTU TUKI

Hakijalle on myönnetty EU-osarahoitteista tukea vuonna 2000 tai sen jälkeen.
Jos vastaus on kyllä, ilmoita tuen/tukien rahoittaja/rahoittajat tässä.

 kyllä ei

 TE-keskus Lääninhallitus Ympäristökeskus Muu, mikä?
5. HANKEEN TOTEUTTAMISALUE

Hanke on luonteeltaan	☐ paikallinen	☐ alueellinen	☐ alueiden välinen	☐ valtakunnallinen	☐ kansainvälinen
Toteuttamisalue	Hakemushetkellä		31.12.2005		
☐ Yksi kunta	_____		_____		
☐ Useampi kunta	_____		_____		
☐ Seutukunta	_____		_____		
☐ Useampi seutukunta	_____		_____		
☐ ELY-keskusalue	_____		_____		
☐ Useampi ELY-keskusalue	_____		_____		
☐ Yhden tai useamman toimintaryhmän alue	_____		_____		
☐ Kansainvälinen, nimeä maat	_____		_____		
Liityntä muihin ohjelman hankkeisiin tai muihin ohjelmiin (teemaohjelmiin, hankekokonaisuuksiin tai yksittäisiin hankkeisiin)					
☐ Muun viranomaisen osarahottama		☐ ELY-keskuksen elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastualueen osarahottama			
Hankenumbero ja hankkeen nimi					
_____					

6. YLEISHYÖDYLLISEN INVESTOINTIHANKKEEN KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA

Luvut ilmoitetaan euroina

Kustannusarvio tehdään ilman arvonlisäveroa. Mikäli hakija ei kuitenkaan saa palautusta, niin arvonlisävero voidaan sisällyttää kustannusarvion lukuihin. (Verottajalta saatu todistus liitteenä)

Arvonlisäveroa sisältyy hankkeen kustannusarvioon

kyllä ei

Investoinnit, jotka eivät liity yritystoimintaan (Yritystuet on haettava eri lomakkeella)

Investointien toteutusaikataulu	20	- 20	
KONEET JA LAITTEET, KALUSTO, AINEETTOMAT OIKEUDET			
Kustannusarvio			Viranomaisen merkintöjä
Koneet ja laitteet, kalusto, aineettomat oikeudet yhteensä			
- josta vastikkeetta hankkeen hyväksi tehdyn työn arvo			
Rahoitussuunnitelma			
A. ELY-keskukselta haettava rahoitus (EU+ valtio)			
B. Muu julkinen rahoitus			
- kunnat			
- muu julkinen			
C. Julkinen rahoitus (A+B)			
D. Yksityinen rahoitus			
- rahallinen osuus			
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ			
Yhteensä (A+B+D)			

RAKENTAMINEN			Viranomaisen merkintöjä
Kustannusarvio			
- josta vastikkeetta hankkeen hyväksi tehdyn työn arvo			
Rahoitussuunnitelma			
A. ELY-keskukselta haettava rahoitus (EU+ valtio)			
B. Muu julkinen rahoitus			
- kunnat			
- muu			
C. Julkinen rahoitus (A+B)			
D. Yksityinen rahoitus			
- rahallinen osuus			
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ			
Yhteensä (A+B+D)			
Hankkeeseen myönnetty			
☒ Rakennuslupa	☐ Ympäristölupa	☐ Muu viranomaislupa, mikä?	☐ Hanke ei tarvitse viranomaislupaa

RAKENNUKSEN HANKINTA OSTAMALLA			Viranomaisen merkintöjä
Kustannusarvio			
Kustannusarvio			
Rahoitussuunnitelma			
A. ELY-keskukselta haettava rahoitus (EU+ valtio)			
B. Muu julkinen rahoitus			
- kunnat			
- muu			
C. Julkinen rahoitus (A+B)			
D. Yksityinen rahoitus			
Yhteensä (A+B+D)			

7. MUU JULKINEN RAHOITUS

Haetaanko hankkeeseen muuta julkista rahoitusta	☐ kyllä	☐ ei
Erittely muusta julkisesta rahoituksesta (rahoittaja, tukimuoto, määrä ja hakupäivämäärä)		
Onko hanke saanut muuta julkista rahoitusta	☐ kyllä	☐ ei
Erittely saadusta julkisesta rahoituksesta (rahoittaja, tukimuoto, määrä ja päätöspäivämäärä)		

8. ARVIO TUEN VAIKUTUKSISTA

☐ parantaa asuin ympäristön viihtyisyyttä	☐ edistää tietoyhteiskunnan kehittymistä
☐ parantaa kohdealueen vetovoimaisuutta	☐ lisää sosiaalista pääomaa

9. HAKIJAN VAKUUTUS JA SUOSTUMUS

<p>Hakija vakuuttaa tässä hakemuksessa ja sen liitteissä antamansa tiedot oikeiksi. Hakija on tutustunut hakuohjeisiin ja tuntee hakemuksessa tarkoitetun hankkeen aloittamiseen liittyvät riskit. Hakija suostuu toimittamaan hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset ja suostuu tämän hakemuksen kohteena olevan toiminnan osalta suoritettavaan katselmukseen.</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja niiden valtuuttamat henkilöt ovat oikeutettuja tämän hakemuksen ratkaisemista, tuen maksamista, valvontaa ja seurantaa varten saamaan hakijaa koskevat tarpeelliset tiedot sekä suorittamaan valvontaa tuen saajan luona siten kuin maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa tai sen nojalla säädetään.</p> <p>Rahoituspäätöksen valmistelemista ja valvontaa varten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tarvita tietoja eri viranomaisilta ja julkisilta rahoittajilta (esim. Finnvera). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi liike- ja ammattisalaisuuksia koskevien salassapitosäännösten estämättä olla yhteydessä näihin viranomaisiin ja julkisiin rahoittajiin sekä rahoitussuunnitelmassa mainittuihin muihin rahoittajiin hankkiakseen hakijaan ja tähän hankkeeseen liittyviä tietoja. Hakija suostuu siihen, että hakemuksessa julkisiksi merkityt asiat voidaan julkistaa.</p>	
Paikka ja aika	Hakijan allekirjoitus ja nimenselvitys (nimenkirjoitusoikeuden omaava henkilö)

LIITTEET**1. Kaikkiin yhteisöllistä investointitukea koskeviin hakemuksiin**

- a. Hankesuunnitelma, jossa kuvataan hankkeen kohderyhmät, tavoitteet, eritelty sisältö, yksilöity toteutustapa ja -aika, hankkeen toteuttamisen henkilö- ja muut voimavarat, hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot ja niiden toteutus- ja rahoitusvastuut ja mahdolliset sopimusjärjestelyt, hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä suunnitelma hankkeen etenemisen ja sen tulosten tiedottamisesta ja raportoinnista.
- b. Selvitys hakijan taloudellisesta tilanteesta, esim. tilinpäätösasiakirjat (ei koske kuntia, kuntayhtymiä ja valtion organisaatioita)
- c. Yhdistysrekisteriote tai säätiörekisteriote ja yhteisön säännöt sekä selvitys nimenkirjoitusoikeudesta, jos hakija ei ole edellä mainittu yhteisö
- d. Jäljennös siitä yhteisön kokouspöytäkirjasta, jossa hankkeesta ja sitä koskevasta tukihakemuksesta on päätetty
- e. Hakija voi tehdä esityksen ohjausryhmän jäseniksi. Ohjausryhmä valitaan pääsääntöisesti, jos hankkeen kustannukset ovat yli 20 000 euroa. Ohjausryhmän jäsenten kirjalliset suostumukset on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ennen päätöksen antamista.

2. Investointiin liittyvät suunnitelmat ja selvitykset

- A. Rakentaminen
  - a. pääpiirustukset
  - b. rakenne-, LVI- sähkö- ym. erikoissuunnitelmat, joilla on erityistä merkitystä arvioitaessa hankkeen hyväksyttäviä kustannuksia
  - c. rakennusselostus
  - d. rakennusselostukseen perustuva kustannusarvio tai -laskelma
Rakentamista koskevan suunnitelman yksityiskohtaisuus ja laajuus on oltava asianmukaisessa suhteessa hankkeen laajuuteen ja kokonaisuuksiin.
  - e. Jäljennökset viranomaisluvista
  - f. palovakuutustodistus (voidaan toimittaa myös ensimmäisen maksuhakemuksen yhteydessä)
- B. Koneet ja laitteet
Käytetyn koneen tai laitteen hankinnasta seuraavat selvitykset:
  - a. tarpeellisuus investoinnin kannalta
  - b. jäljellä oleva käyttöikä
  - c. kustannus- ja käyttöhyöty verrattuna vastaavaan uuteen
- C. Mahdolliset selvitykset kustannusten kohtuullisuudesta
- D. Rakennuksen hankinta ostamalla
  - a. Kiinteistön tai sen osan hankinnan osalta luonnoskauppakirja tai muu saantokirjaluonnos tai maakaaren (540/1995) 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettu luovutuskirjan esisopimus
  - b. Kiinteistön hankinnan osalta selvitys siitä, että hankittavan rakennuksen rakentamiseen, laajentamiseen tai peruskorjaukseen ja maapohjan hankintaan ei ole viimeisen 10 vuoden aikana saatu julkista rahoitusta
  - c. Asiantuntijan arvio hankitulla kiinteistöllä olevien rakennusten käyvästä arvosta ja maan arvosta siihen tarkoitukseen käytettynä, johon tuen hakija aikoo sitä käyttää
- E. Vastikkeetta tehtävä työ
  - a. Arvio työn määrästä ja laadusta, lomake 2306L

Lisäksi tarvitaan seuraavat selvitykset, jos tuettava toimenpide toteutetaan muun kuin tuensaajan omistamalla tai hallitseamalla alueella taikka vastaavassa rakennuksessa taikka muussa kohteessa:

- a. Alueen omistajan ja tarvittaessa haltijan suostumus toimenpiteeseen ja siihen, että tuettu kohde on alueen asukkaiden ja alueella toimijoiden käytettävissä investointihankkeen luonteen mukaisesti tarkoituksenmukaisen ajan, kuitenkin vähintään maaseudun kehittämislain 24 §:n 2 momentissa tarkoitetun ajan
- b. Selvitys käyttöoikeuden säilymisestä joko vuokraoikeuden tai muun erityisen oikeuden rekisteröinnillä, perustamalla rasite tai muulla vastaavalla tavalla

3. Hakemuksiin, joissa tukea siirretään muulle toteuttajalle

- a. Tuen saajan ja muun toteuttajan välinen sopimus, josta ilmenee osapuolet, sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden sisältö ja osapuolten rooli hankkeen toteutuksessa. Sopimuksen on sisällettävä osapuolten toteuttamien toimenpiteiden kustannukset ja siirron saajille siirrettävän tuen määrä. Lisäksi sopimuksessa on sovittava, kuinka osapuolet noudattavat hankintalainsäädäntöä, kirjanpitovelvollisuutta sekä tiedonanto- ja avustamisvelvollisuutta. Sovittava myös, että tuen saaja voi antaa tarkastavalle viranomaiselle kumpaakin osapuolta koskevat tiedot tuettujen toimintojen osalta.

4. Muut liitteet

- Jäljennökset tarvittavista luvista
- Seurantatietolomake 2306Dind
- Kustannusten jakoperusteet 2306K

2306D

9.9.2010

Liite 3

Investointihankkeiden maksutukihakemus

MAKSUHAKEMUS
YLEISHYÖDYLLINEN INVESTOINTIHANKE
Manner-Suomen maaseudun
kehittämissuunnitelma 2007–2013

EUROOPAN YHTEISÖ
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

- Uusi maksuhakemus
 Korjaus/täydennys edelliseen maksuhakemukseen

Lno 2316D

KIRJAUSMERKINNÄT

ELY-keskuksen nimi		Toimintaryhmän nimi	
Saapunut, pvm	Diaarinumero	Saapunut, pvm	Diaarinumero
Vastaanottajan nimi		Vastaanottajan nimi	

1. HAKIJA

1.1 Hakijan nimi	1.2 Y-tunnus / yhdistyksen rekisterinumero
1.3 Lähiosoite	1.4 Postinumero ja -toimipaikka
1.5 Pankkitilin numero IBAN ja pankin BIC-koodi	
1.6 Maksuhakemuksesta lisätietoja antava henkilö ja yhteystiedot (puhelin ja sähköposti)	
1.7 Yleishyödyllisen investointihankkeen kirjanpidosta vastaava yritys ja henkilö sekä yhteystiedot (puhelin ja sähköposti)	
1.8 Kirjanpidon säilytyspaikan osoite	
1.9 Saako hakija tuettavasta toimenpiteestä maksamansa arvonlisäveron vähennyksinä tai palautuksina takaisin	
☐ kyllä ☐ ei Maksuhakemuksessa esitettävien kustannuksiin ei saa sisällyttää arvonlisäveron osuutta, jos tuen hakija saa kustannuksiin liittyvän arvonlisäveron vähennyksensä tai palautuksensa.	

2. TUETTU YLEISHYÖDYLLINEN INVESTOINTIHANKE

2.1 Hankkeen nimi	2.2 Hankenumero
2.3 Yleishyödyllisen investointihankkeen toteutuskunta	2.4 www-sivut

3. YLEISHYÖDYLLISEN INVESTOINTIHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Onko yleishyödyllinen investointihanke toteutettu tukipäätöksen ja hyväksytyt suunnitelman mukaisesti	☐ Kyllä ☐ Ei, selvitys eroavaisuuksista kohdassa 3.4 tai erillisenä liitteenä
3.2 Onko tuen myöntämisen jälkeen tuen saajan taloudellisissa yms. hankkeen toteutukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtunut muutoksia	☐ Ei ☐ Kyllä, selvitys muutoksista kohdassa 3.4 tai erillisenä liitteenä

3.3 Kuvaus yleishyödyllisen investointihankkeen toteuttamisesta
3.4 Lisätietoja (mm. muutokset hankkeen toteutuksessa, muutokset tuen saajan taloudellisissa olosuhteissa, hankkeen keskeytymisen syy tai muita hankkeen toteutukseen liittyviä lisätietoja)

4. KONEET JA LAITTEET

4.1 Koneiden ja laitteiden hankinta on ☐ käynnissä ☐ loppunut ☐ keskeytynyt		
4.2 Maksuhakemus ajalta ____/____/20____ - ____/____/20____		4.3 Hakemus koskee ☐ maksuerää ☐ loppumaksua
4.4 Onko hankittu käytettyjä koneita tai laitteita ☐ kyllä ☐ ei		
Käytetyn koneen hankinnasta annetaan erillinen selvitys koneen tai laitteen käyvästä arvosta, jäljellä olevasta käyttöajasta ja teknisistä ominaisuuksista, jos selvitystä ei ole toimitettu tukihakemuksen liitteenä.		
KONEIDEN JA LAITTEIDEN HANKINNOISTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET		
	Hakija täyttää	Viranomainen täyttää
4.5 Kone- ja laitehankinnoista aiheutuneet kustannukset	<input type="text"/>	
4.6 Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ	<input type="text"/>	
4.7 Kokonaiskustannukset	<input type="text"/>	
4.8 Hankkeen tulot (vähennetään)	<input type="text"/>	
4.9 HYVÄKSYTTÄVÄT KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	<input type="text"/>	
KONEISIIN JA LAITTEISIIN HAETTAVA TUKI JA TOTEUTUNUT RAHOITUS		
	Hakija täyttää	Viranomainen täyttää
4.10 ELY-keskukselta haettava tuki	<input type="text"/>	EU
		Valtio
4.11 Kuntaraha	<input type="text"/>	
4.12 Muu valtion rahoitus	<input type="text"/>	
4.13 Muu julkinen rahoitus	<input type="text"/>	
4.14 Yksityinen rahoitus, rahallinen osuus	<input type="text"/>	
4.15 Yksityinen rahoitus, vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ	<input type="text"/>	
4.16 Hankkeen tulot (lisätään)	<input type="text"/>	
4.17 KOKONAISRAHOITUS	<input type="text"/>	

5. AINEETTOMAT OIKEUDET

5.1 Aineettomien oikeuksien hankinta on ☐ käynnissä ☐ loppunut ☐ keskeytynyt		
5.2 Maksuhakemus ajalta ____/____/20____ - ____/____/20____		5.3 Hakemus koskee ☐ maksuerää ☐ loppumaksua
AINEETTOMIEN OIKEUKSIEN HANKINNOISTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET		
	Hakija täyttää	Viranomainen täyttää
5.4 Aineettomien oikeuksien hankinnoista aiheutuneet kustannukset	<input type="text"/>	
5.5 Hankkeen tulot (vähennetään)	<input type="text"/>	
5.6 HYVÄKSYTTÄVÄT KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	<input type="text"/>	

AINEETTOMIIN OIKEUKSIIN HAETTAVA TUKI JA TOTEUTUNUT RAHOITUS		
	Hakija täyttää	Viranomaisen täyttää
5.7 ELY-keskukselta haettava tuki	<input type="text"/>	EU Valtio
5.8 Kuntaraha	<input type="text"/>	
5.9 Muu valtion rahoitus	<input type="text"/>	
5.10 Muu julkinen rahoitus	<input type="text"/>	
5.11 Yksityinen rahoitus	<input type="text"/>	
5.12 Hankkeen tulot (lisätään)	<input type="text"/>	
5.13 KOKONAISRAHOITUS	<input type="text"/>	

6. RAKENTAMINEN

6.1 Rakentaminen on ☐ käynnissä ☐ loppunut ☐ keskeytynyt	
6.2 Maksuhakemus ajalta <input type="text"/> / <input type="text"/> 20 <input type="text"/> - <input type="text"/> / <input type="text"/> 20 <input type="text"/>	6.3 Hakemus koskee ☐ maksuerää ☐ loppumaksua

RAKENTAMISESTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET

	Hakija täyttää	Viranomaisen täyttää
6.4 Rakentamisesta aiheutuneet kustannukset	<input type="text"/>	
6.5 Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ	<input type="text"/>	
6.6 Kokonaiskustannukset	<input type="text"/>	
6.7 Hankkeen tulot (vähennetään)	<input type="text"/>	
6.8 HYVÄKSYTTÄVÄT KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	<input type="text"/>	

RAKENTAMISEEN HAETTAVA TUKI JA TOTEUTUNUT RAHOITUS

	Hakija täyttää	Viranomaisen täyttää
6.9 ELY- keskukselta haettava tuki	<input type="text"/>	EU Valtio
6.10 Kuntaraha	<input type="text"/>	
6.11 Muu valtion rahoitus	<input type="text"/>	
6.12 Muu julkinen rahoitus	<input type="text"/>	
6.13 Yksityinen rahoitus, rahallinen osuus	<input type="text"/>	
6.14 Yksityinen rahoitus, vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ	<input type="text"/>	
6.15 Hankkeen tulot (lisätään)	<input type="text"/>	

6.16 KOKONAISRAHOITUS	<input type="text"/>	
-----------------------	----------------------	--

D. Yksityinen rahoitus		
- rahallinen osuus		
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ		
Yhteensä (A + B + D)		

RAKENTAMINEN

	Haettu	Puollettu
Kustannusarvio		
- josta vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävän työn arvo		

Rahoitussuunnitelma	Haettu	Puollettu
A. TE-keskukselta haettava rahoitus (EU + valtio)		
B. Muu julkinen rahoitus		
- kunnat		
- muu valtion rahoitus		
- muu julkinen		
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A + B)		
D. Yksityinen rahoitus		
- rahallinen osuus		
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ		
Yhteensä (A + B + D)		

RAKENNUKSEN HANKINTA

	Haettu	Puollettu
Kustannusarvio		
Rahoitussuunnitelma		
A. TE-keskukselta haettava rahoitus (EU + valtio)		
B. Muu julkinen rahoitus		
- kunnat		
- muu valtion rahoitus		
- muu julkinen		
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A + B)		
D. Yksityinen rahoitus		
Yhteensä (A + B + D)		

Liite 4 Toimintaryhmän lausunto

1 (8)

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO YLEISHYÖDYLLISESTÄ INVESTOINTIHANKKEESTA

Hakija		
Hankkeen nimi		
Hakemus tullut vireille toimintaryhmässä		
Hankkeen toteutusaika		
Ohjelman toimenpide	(linjalla 4)	(linjalla 3)
Toimintaryhmän antama diaarinumero		

Toimintaryhmä (*nimi*) ry on hallituksen kokouksessa pp.kk.20xx päättänyt puoltaa / olla puoltamatta -nimistä hanketta.

Hanke täyttää seuraavat toimintaryhmän paikallisessa suunnitelmassa asettamat kriteerit. (Vastaavasti, jos toimintaryhmä ei puolla hankkeen rahoitusta, tulee se lausunnossa perustella.)

Tähän toimintaryhmän määrittelemät valintakriteerit

Muut perustelut:

Miten hanke erityisesti tukee toimintaryhmän ohjelman toteutumista. Perustelut mikäli hakemusta ei puolleta haetun mukaisesti.

HYVÄKSYTTÄVÄ KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA

Arvonlisävero sisältyy ei sisälly kustannusarvioon

KONEET JA LAITTEET, KALUSTO, AINEETTOMAT OIKEUDET

Kustannusarvio	Haettu	Puollettu
Koneet ja laitteet, kalusto, aineettomat oikeudet yhteensä		
- josta vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävän työn arvo		

Rahoitussuunnitelma	Haettu	Puollettu
A. TE-keskukselta haettava rahoitus (EU + valtio)		
B. Muu julkinen rahoitus		
- kunnat		
- muu valtion rahoitus		
- muu julkinen		
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A + B)		

25.6.2009

Paikka	Päiväys
--------	---------

Yhdistyksen nimenkirjoittaja	Allekirjoitus
Yhdistyksen nimenkirjoittaja	

Liite 1 Tarkistuslista
Liite 2 Liiteluettelo

LIITE 1

TARKISTUSLISTA YLEISHYÖDYLLISEN INVESTOINTIHANKEHAKEMUKSEN KÄSITTELYÄ JA TOIMINTARYHMÄN LAUSUNNON VALMISTELUA VARTEN

Tarkistuslista koskee lomakkeen 2306D ja sen liitteiden mukaisten hankehakemusten käsittelyä.

Tarkistuslistaa käytetään jokaisen hankehakemuksen käsittelyn yhteydessä. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "ei koske hanketta" silloin, kun velvoite ei koske hakemusta, hakijaa tai hanketta. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "kyllä", kun kyseinen asia on tarkistettu hakemuksesta ja/tai sen liitteistä ja asia on kunnossa. Rasti merkitään "ei" -kohtaan, kun kyseinen asia ei ole kunnossa. Kaikki "ei"-vastaukset perustellaan ja muut tarkentavat lisäselvitykset kuvataan kohdassa "Huomautettavaa". "Pyydetty seuraavat lisäselvitykset/liitteet" -kohtaan merkitään pyydetty asiakirjat ja jynnön päivämäärä sekä asiakirjan saapumisen päivämäärä.

Tarkistuslista allekirjoitetaan käsittelyprosessin mukaisesti.

Hakijan nimi:	Vireille tulopäivä:
----------------------	----------------------------

1. KOKO TUKIHAKEMUSTA KOSKEVA OSIO

1.1 Tukihakemuksen vastaanottaminen toimintaryhmässä

	Kyllä	Ei
1. Hakemus on toimitettu toimivaltaiselle toimintaryhmälle.	☐	☐
2. Hakemukseen on tehty vastaanottomerkintä ja se on merkitty diaariin.	☐	☐
3. Hakemuksen asiakastietojen ja vastaanottomerkintöjen yhteneväisyys diaaritietoihin on tarkastettu.	☐	☐

1.2 Tukihakemuksen tekninen tarkistus

	Kyllä	Ei
4. Hakemus on tehty oikealle lomakkeelle.	☐	☐
5. Hakemus on asianmukaisesti täytetty.	☐	☐
6. Hakemus on allekirjoitettu.	☐	☐

Huomautettavaa:

LIITE 1

TARKISTUSLISTA YLEISHYÖDYLLISEN INVESTOINTIHANKEHAKEMUKSEN KÄSITTELYÄ JA TOIMINTARYHMÄN LAUSUNNON VALMISTELUA VARTEN

Tarkistuslista koskee lomakkeen 2306D ja sen liitteiden mukaisten hankehakemusten käsittelyä.

Tarkistuslistaa käytetään jokaisen hankehakemuksen käsittelyn yhteydessä. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "ei koske hanketta" silloin, kun velvoite ei koske hakemusta, hakijaa tai hanketta. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "kyllä", kun kyseinen asia on tarkistettu hakemuksesta ja/tai sen liitteistä ja asia on kunnossa. Rasti merkitään "ei" -kohtaan, kun kyseinen asia ei ole kunnossa. Kaikki "ei"-vastaukset perustellaan ja muut tarkentavat lisäselvitykset kuvataan kohdassa "Huomautettavaa". "Pyydetyt seuraavat lisäselvitykset/liitteet" -kohtaan merkitään pyydetyt asiakirjat ja pyynnön päivämäärä sekä asiakirjan saapumisen päivämäärä.

Tarkistuslista allekirjoitetaan käsittelyprosessin mukaisesti.

Hakijan nimi:	Vireille tulopäivä:
----------------------	----------------------------

1. KOKO TUKIHAKEMUSTA KOSKEVA OSIO

1.1 Tukihakemuksen vastaanottaminen toimintaryhmässä

	Kyllä	Ei
1. Hakemus on toimitettu toimivaltaiselle toimintaryhmälle.	☐	☐
2. Hakemukseen on tehty vastaanottomerkintä ja se on merkitty diaariin.	☐	☐
3. Hakemuksen asiakastietojen ja vastaanottomerkintöjen yhteneväisyys diaariin on tarkastettu.	☐	☐

1.2 Tukihakemuksen tekninen tarkistus

	Kyllä	Ei
4. Hakemus on tehty oikealle lomakkeelle.	☐	☐
5. Hakemus on asianmukaisesti täytetty.	☐	☐
6. Hakemus on allekirjoitettu.	☐	☐

Huomautettavaa:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta
7. Hakemus on tarkastettu silmämääräisesti ja esiintyneiden puutteiden vuoksi on ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin pyytämällä tarvittavat lisäselvitykset hakijalta.	☐	☐	☐
8. Hakemuksen liitteeksi tarvittavat lausunnot ja puuttuneet selvitykset/liitteet on toimitettu (ks. Liite 2 liiteluettelo).	☐	☐	☐
9. On varmistettu, että hakijalle on tarvittaessa kirjallisesti varattu tilaisuus täydentää hakemusta esim. toimenpiteiden ja toteutusajan suhteen.	☐	☐	☐
Huomautettavaa:			
Pyydetty seuraavat lisäselvitykset/liitteet:			
Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus		

1.3 Toimintaryhmän lausunnon valmistelu

	Kyllä	Ei
10. Hanke on paikallisen suunnitelman mukainen ja täyttää paikallisessa suunnitelmassa asetetut kriteerit.	☐	☐
Huomautettavaa:		
Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus	

LIITE 2 LIITELUETTELO

Yleishyödyllisen investointihakemuksen liitteet

Liiteluetteloa käytetään tarkistuslistan apuna. Liiteluetteloon merkitään rasti kohtaan "ei koske hanketta" silloin, kun velvoite ei koske hakemusta, hakijaa tai hanketta. Rasti merkitään "kyllä" -kohtaan, kun vaadittava liite on hakemuksen liitteenä ja vastaavasti "ei" -kohtaan, kun vaadittava liite ei ole hakemuksen liitteenä. Lisäselvitysten pyyntö- ja toimituspäivämäärät nimikirjainmerkintöineen merkitään niille varattuihin sarakkeisiin. Kohdassa "Huomautettavaa" kuvataan muita liitteiden kannalta tarpeellisia tietoja.

1. Kaikkiin yhteisöllistä investointitukea koskeviin hakemuksiin:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Hankesuunnitelma, jossa kuvataan hankkeen kohderyhmät, tavoitteet, eritelty sisältö, yksilöity toteutustapa ja -aika, hankkeen toteuttamisen henkilö- ja muut voimavarat, hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot ja niiden toteutus- ja rahoitusvastuut ja mahdolliset sopimusjärjestelyt, hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä suunnitelma hankkeen etenemisen ja sen tulosten tiedottamisesta ja raportoinnista.	☐	☐	☐		
b) Selvitys hakijan taloudellisesta tilanteesta, esim. kassavirtalaskelma tai likviditeettilaskelma (ei koske kuntia, kuntayhtymiä ja valtion organisaatioita).	☐	☐	☐		
c) Verottajalta saatu tai muu riittävä selvitys hankkeen arvonlisäverovelvollisuudesta on pakollinen, jos hakija on arvonlisäverovelvollinen ja kustannukset sisältävät alv:n. Valtiolta tai sen laitoksilta ei tarvita kyseistä selvitystä.	☐	☐	☐		
d) Yhdistysrekisteriote tai säätiörekisteriote ja yhteisön säännöt.	☐	☐	☐		
e) Selvitys nimenkirjoitusoikeudesta, jos hakija ei ole d) kohdassa tarkoitettu yhteisö.	☐	☐	☐		
f) Jäljennös siitä yhteisön kokouspöytäkirjasta, jossa hankkeesta ja sitä koskevasta tukihakemuksesta on päätetty.	☐	☐	☐		
g) Hakija voi tehdä esityksen ohjausryhmän jäseniksi. Ohjausryhmä jätetään pääsääntöisesti valitsematta, jos hankkeen kustannukset ovat enintään 20 000 euroa. Ohjausryhmän jäsenten kirjalliset suostumukset on toimitettava työ- ja elinkeinokeskukseen ennen päätöksen antamista.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

2. Investointiin liittyvät suunnitelmat ja selvitykset:

	Kyllä	Ei	Ei kos- ke han- ketta	Pyydetty lisä- selvityksiä pvm	Lisäselvityk- set toimitettu pvm
a) Rakennusinvestoinnin osalta suunnitelma, jossa on:					
1) pääpiirustukset	☐	☐	☐		
2) rakenne-, LVI-, sähkö- ja muut vastaavat erikoissuunnitelmat, jos niillä on erityistä merkitystä arvioitaessa hankkeen hyväksyttävää kustannuksia	☐	☐	☐		
3) rakennusselostus	☐	☐	☐		
4) rakennusselostukseen perustuva kustannusarvio tai -laskelma.	☐	☐	☐		
b) Muun työn suorittamisen osalta riittävän ammattitaidon omaavan suunnittelijan laatima suunnitelma ja kustannusarvio.	☐	☐	☐		
c) Irtaimiston hankinnan osalta hintatason selvitys esim. tavarantoimittajan tarjous vähintään kolmelta taholta .	☐	☐	☐		
d) Käytetyn koneen tai laitteen hankinnan osalta selvitys käytetyn koneen tai laitteen hankinnan hyödyllisyydestä tai välttämättömyydestä investoinnin kannalta sekä edullisuudesta kustannuksista saatavaan hyötyyn nähden verrattuna vastaavan uuden laitteen hankintaan.	☐	☐	☐		
e) Kiinteistön tai sen osan hankinnan osalta luonnoskaup- pakirja tai muu saantokirjaluonnos tai maakaaren (540/1995) 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettu luovutuskirjan esisopimus.	☐	☐	☐		
f) Kiinteistön hankinnan osalta selvitys siitä, että hankittavan rakennuksen rakentamiseen, laajentamiseen tai peruskorjaukseen ja maapohjan hankintaan ei ole viimeisen 10 vuoden aikana saatu julkista rahoitusta.	☐	☐	☐		
g) Asiantuntijan arvio hankittavalla kiinteistöllä olevien rakennusten käyvästä arvosta ja maan arvosta siihen tarkoitukseen käytettynä, johon tuen hakija aikoo sitä käyttää.	☐	☐	☐		
h) Arvio vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävän työn laadusta ja määrästä, liitelomake 2306L.	☐	☐	☐		
i) Palovakuutusodistus, jos kyse on rakentamisinvestoinneista. Todistus voidaan toimittaa myös ensimmäisen maksamishakemuksen liitteenä.	☐	☐	☐		
Lisäksi tarvitaan seuraavat selvitykset, jos tuettava toimenpide toteutetaan muun kuin tuen saajan omistamalla tai hallitsemalla alueella taikka vastaavassa rakennuksessa taikka muussa kohteessa:					
j) Alueen omistajan ja tarvittaessa haltijan suostumus toimenpiteeseen ja siihen, että tuettu kohde on alueen asukkaiden ja alueella toimijoiden käytettävissä investointihankkeen luonteen mukaisesti tarkoituksenmukaisen ajan, kuitenkin vähintään maaseudun kehittämissäin 24 §:n 2 momentissa tarkoitettun ajan.	☐	☐	☐		

jj) Selvitys käyttöoikeuden säilymisestä joko vuokraoikeuden tai muun erityisen oikeuden rekisteröinnillä, perustamalla rasite tai muulla vastaavalla tavalla.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

3. Hakemuksiin, joissa tukea siirretään muulle toteuttajalle:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Tuen saajan ja muun toteuttajan välinen sopimus, josta ilmenee osapuolet, sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden sisältö ja osapuolten rooli hankkeen toteutuksessa. Sopimuksen on sisällettävä osapuolten toteuttamien toimenpiteiden kustannukset ja siirron saajille siirrettävän tuen määrä. Lisäksi sopimuksessa on sovittava, kuinka osapuolet noudattavat hankintalainsäädäntöä, kirjanpitovelvollisuutta sekä tiedonanto- ja avustamisvelvollisuutta. Sovittava myös, että tuen saaja voi antaa tarkastavalle viranomaiselle kumppaakin osapuolta koskevat tiedot tuettujen toimintojen osalta.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

4. Muut liitteet:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Jäljennökset tarvittavista luvista.	☐	☐	☐		
b) Seurantatietolomake 2306Dind.	☐	☐	☐		
c) Kustannusten jakoperusteet, liitelomake 2306K.					
d) Luettelo hakijan vuonna 2000 tai sen jälkeen saamista tuista liitelomake 2306T tai vastaava.					
Huomautettavaa:					

Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus
-------------------------	--------------------------

Liite 5 Hankkeiden tavoitteet ja tulokset investointihankkeissa

1(3)

HANKKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET YLEISHYÖDYLLINEN INVESTOINTIHANKE

2306Dind

Kirjausmerkinnät, ELY-keskus täyttää

Vastaanottomerkinnot: leima, saapumispvm., käsittelijä, Dnro

Kirjausmerkinnät, paikallinen toimintaryhmä täyttää

Saapumispvm.	Dnro
Toimintaryhmä	Vastaanottaja

Tukipäätöksen Dnro	Hankkeen nimi
--------------------	---------------

Hankkeen määrälliset tavoitteet ja tulokset

Indikaattori	Tavoitetaso henkilöä/kappaletta	Toteuma hankkeen alusta raportointihetkeen mennessä henkilöä/kappaletta ☐ 31.12.20__ ☐ Loppuraportin yhteydessä
Parantuneista palveluista hyötynyt maaseutuväestö (toimenpide 321, 322, 323)		
Palvelujen lukumäärä (toimenpide 321)		
Säilytetyt palvelut		
Uudet palvelut		
Kylien lukumäärä, joissa hankkeen investointeja toteutetaan (toimenpide 322)		
Uusien asukkaiden lukumäärä (toimenpide 322)		

Onko hankkeen aikana kehitetty uusia matkailutuotteita? (toimenpide 313)

kyllä   ei

Mitä uusia matkailutuotteita on kehitetty?

Onko kehitetty kansainväliselle markkinoille suunnattuja matkailutuotteita? (toimenpide 313)

kyllä   ei

Mitä uusia kansainvälisille markkinoille suunniteltuja matkailutuotteita on kehitetty?

Paikka ja aika	Hakijan allekirjoitus ja nimenselvitys
----------------	--

2306Dind

25.2.2010

2(3)
LIITE**HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET**

Vaikutuksen kohde	+/0/-E	Sanallinen selitys
1. Vaikutukset päästöihin		
- vesien tilaan		
- maaperään		
- ilmaan		
2. Vaikutukset kulutukseen, tuotantoon ja energiatalouteen		
- jätteiden määrän vähentämiseen		
- hyötykäyttöön ja kierrätykseen		
- energian säästämiseen		
- energiatehokkuuteen		
- paikallisten uusiutuvien raaka-ainesten ja palvelujen käyttöön		
3. Vaikutukset luonnonolosuhteisiin ja yhdyskuntiin		
- maisemaan		
- kulttuuriympäristöön		
- luontoalueiden yhtenäisyyteen		
- olemassa olevan infran hyväksikäyttöön		
- uhanalaisiin ja harvinaisiin lajeihin		
- Natura 2000 ohjelman kohteisiin		
4. Vaikutukset ihmisiin		
- elinoloihin ja viihtyvyyteen		
- terveyteen		
- turvallisuuteen		
5. Vaikutukset liikenteeseen		
- henkilöautoliikenteen kasvun hillitsemiseen		
- kuljetustarpeen vähentämiseen		
- logistiikan tehostamiseen		
- joukkoliikenteen tai kevyen liikenteen osuuteen		
6. Vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen		
- ympäristötekniikkaan		
- ympäristöosaamiseen ja tietoisuuteen		
7. Vaikutukset kansainväliseen yhteistyöhön		
- lähialueiden ympäristöpäästöihin		

Kaikista hankkeista arvioidaan ovatko ne:

-ympäristölle haitallisia asteikolla:

- = (vähäinen haittavaikutus)

0 = neutraaleja

- onko niillä positiivisia vaikutuksia asteikolla:

+ = (vähäinen myönteinen vaikutus),

++ = (merkittävä myönteinen vaikutus)

E = ei koske haettavaa hanketta

Hankkeesta aiheutuvat vaikutukset merkitään symbolein sarakkeeseen +/0/-E

YLEISHYÖDYLLISEN INVESTOINTIHANKKEEN SEURANTATIETOLOMAKKEEN TÄYTTÄMINEN

Lomakkeeseen täytetään tukipäätöksen diaarinumero (Dnro) ja hankkeen nimi. Tuen hakuvaiheessa tukihakemuksen diaarinumerokohtaa ei täytetä.

Tuen **hakuvaiheessa** täytetään tavoitetaso –sarakkeeseen hankkeen tavoitetaso (henkilöä tai kappaletta).

Haettaessa tukea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskukselta) indikaattorilomake toimitetaan tukihakemuksen liitteenä ELY-keskukselle, joka vahvistaa tavoitteet hankepäätöksessä. Haettaessa tukea paikallisen Leader-toimintaryhmän rahoituskiintiöstä indikaattorilomake toimitetaan tukihakemuksen liitteenä paikalliselle Leader-toimintaryhmälle. Ryhmä toimittaa tarkistamansa tukihakemuksen ja sen liitteen ELY-keskukselle. ELY-keskus vahvistaa hankkeen tavoitteet hankepäätöksessä.

Useampivuotisissa hankkeissa hankkeen **toteuma** ilmoitetaan Indikaattorilomakkeella kerran vuodessa. Alle vuoden kestävässä hankkeissa toteuma ilmoitetaan hankkeen päättyessä. Kaikki indikaattoritiedot ilmoitetaan kumulatiivisesti, eli kirjataan kaikki raportointihankkeen mennessä syntyneet tulokset.

Edellisen vuoden joulukuun lopun toteumatiedoilla (toteuma 31.12.20__) täytetty indikaattorilomake palautetaan ELY-keskukseen tammikuun loppuun mennessä. Paikallisen Leader-toimintaryhmän rahoituskiintiöstä rahoitetun hankkeen toteuttaja palauttaa indikaattorilomakkeen toimintaryhmälle tammikuun loppuun mennessä. Toimintaryhmä toimittaa tarkistamansa indikaattorilomakkeen ELY-keskukseen. **Viimeinen toteumatieto** hankkeesta annetaan loppuraportin yhteydessä. Hanketuksen vaikuttavuuden seurantatietoja on annettava lisäksi 2 vuoden kuluessa tuen viimeisen erän maksamisesta sitä erikseen pyydettyä.

Yleishyödylliset investointihankkeet ilmoittavat vain ne tulokset, jotka syntyvät suoraan hankkeen toiminnasta. Jos hankkeessa mukana olevalla yrityksellä on omia kehittämis-/investointihankkeita, niiden tulokset ilmoitetaan yritystuen indikaattorilomakkeella.

Parantuneista palveluista hyötynyt maaseutuväestön lukumäärä (henkilöä) täytetään, kun on kyse toimenpiteistä 321, 322 tai 323. Maaseutuväestöä ovat kaikki kaupunkien ulkopuolella asuvat henkilöt (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma Liite 1).

Hankkeen ansiosta **säilyneiden palveluiden ja syntyneiden uusien palvelujen lukumäärä** täytetään, jos kyseessä toimenpide 321 (elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut). Palveluita ovat esim. ateriapalvelut, hoivapalvelut, siivouspalvelut ja vapaa-ajan palvelut.

Kylien lukumäärä, joissa hankkeen toimia toteutetaan, täytetään toimenpiteessä 322 (kylien kunnostus ja kehittäminen). Kylällä tarkoitetaan rekisteröidyn kyläyhdistyksen tai -toimikunnan aluetta ja sen asukkaita tai rajatun maantieteellisen alueen asukkaista koostuvaa yhteisöä, joka on sijaintinsa ja toimintansa perusteella muodostunut omaksi kokonaisuudeksi. Kylät ovat asukasmäärältään ja alueeltaan hyvin erikokoisia, mutta pienempiä kuin kunnat.

Hankkeen ansiosta alueelle muuttaneiden uusien asukkaiden lukumäärä täytetään toimenpiteessä 322. Arviointi tehdään esim. vertaamalla tilastotietoja hankkeen toteutusajalta.

Uusia matkailutuotteita koskevia tietoja arvioidaan toimenpiteessä 313.

Hankkeen ympäristövaikutukset

Hankkeen ympäristövaikutuksista on hakijan annettava arvio. Jos hankkeella on ympäristövaikutuksia, on hakijan täytettävä erillinen selvitys (sivun 2 liitelomake) tuen hakemuslomakkeen ja hankkeen loppuraportin liitteenä.

Liite 6 Esimerkit aineistosta

KYYA 114/2011/AG OR 12/12/2011/PT

1 (8)

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO YLEISHYÖDYLLISESTÄ INVESTOINTIHANKKEESTA

Hakija	[REDACTED]	
Hankkeen nimi	[REDACTED]	
Hakemus tullut vireille toimintaryhmässä	6.10.2011	
Hankkeen toteutusaika	2.1.2012 – 30.9.2014	
Ohjelman toimenpide	413 (linjalla 4)	321 (linjalla 3)
Toimintaryhmän antama diaarinumero	[REDACTED]	

Veej'jakaja ry:n hallitus päätti kokouksessaan 20.10.2011 puoltaa hankkeelle tukea hakemuksen mukaan yhteensä 65 000 euroa, kuitenkin enintään 50 % toteutuneisiin tukikelpoisiin kustannuksiin.

hanke on Manner-Suomen maaseutuohjelman 2007 - 2013 ja Veej'jakajan kehittämissuunnitelman mukainen (A)	kyllä
hankkeessa ei tehdä päällekkäistä työtä muiden hankkeiden kanssa (A)	kyllä
hankkeen toteuttajalla on oltava edellytykset hankkeen menestykselliseen läpiviemiseen (A)	kyllä
hankkeen toimintatavat ja -menetelmät sekä resurssit ovat kehittämissuunnitelmaan nähden oikein valitut (A)	kyllä
hanke on toteutustavaltaan taloudellinen ja kustannustehokas (A)	kyllä
hankkeen kustannusarvio on realistinen ja kustannusjaottelu riittävän tarkka (A)	kyllä
hanke edistää yhteistyötä ja verkostoitumista (A)	kyllä
hanke on kestävä kehityksen mukainen (A)	kyllä

Hyvän hankkeen kriteerit

hankkeen vaikutuksesta alueelle syntyy uusia työpaikkoja ja/tai hanke varmentaa nykyisten työpaikkojen säilymistä (B)	ei
hanke synnyttää ja kehittää maaseudun oloihin soveltuvia palveluja (B)	kyllä
hanke luo uutta tai edistää uuden teknologian käyttöönottoa tai innovaatioiden syntymistä ja hyödyntämistä (B)	kyllä
hanke tuottaa alueelle pitkäaikaista lisäarvoa – hankkeella on vaikuttavuutta myös päätymisensä jälkeen (B)	kyllä
hankkeen hyöty kohdistuu Veej'jakajan alueen ihmisiin (B)	kyllä
hanke tukee paikallisia erityispiirteitä (B)	kyllä

hanke edistää paikallista aktiivisuutta (B)	kyllä
hanke edistää paikallista yhteistyötä (esim. yhteistyösopimukset)	kyllä
hanke lisää yhteisöllisyyttä esim. taikootoilla (B)	kyllä
hanke aktivoi maaseudun asukkaita kehittämistoimintaan (B)	kyllä
hanke lisää maaseudun houkuttelevuutta asuin ja -työympäristönä ja/tai edistää mahdollisuuksia etätyöhön (B)	kyllä
hankkeen toimenpiteet kohdistuvat erityisesti paikallisiin maaseudun tarpeisiin (B)	kyllä
hanke edistää maaseudun ja kaupunkien välistä vuorovaikutusta (B)	kyllä
hanke edistää maaseudun paikallisten toimijoiden kansainvälistymistä (B)	ei
hanke on tasa-arvoa edistävä (B)	kyllä
hanke toteutetaan harvaan asutulla tai ydinmaaseudulla (B)	ei
hankkeessa toteutetaan erityisesti nuorille suunnattuja toimenpiteitä (B)	ei
Hankkeessa hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria (B)	kyllä

MUUTOSHAKEMUS

25.4.2013

Karkialampi Säätiö
Neulastie 15
50600 Mikkeli

Etelä-Savon ELY -keskus

PL 164

50100 MIKKELI

MUUTOSHAKEMUS RAHOITUSPÄÄTÖKSEEN

Hanke	Kuntotalon Liikunta-Areena
Hankkeen numero	14683
Päätösnumero	26913
Dnro	1327/3570-2011

Karkialampi Säätiö hakee muutosta alkuperäiseen ELY -Keskukseen tekemään rahoituspäätökseen yksityisen vastikkeettoman työn osaan, jonka suuruus rahoituspäätöksessä on 4500 euroa. Hankkeen toteutuksessa emme voineet tehdä yksityistä vastikkeetonta työtä ja näin ollen haemme rahoituspäätöksen muuttamista yksityisen vastikkeettoman työn osalta nollassi euroksi (0 €). Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 396 495,33 euroa, johon haemme alkuperäisen tukipäätöksen mukaista tukisummaa 116 851,16 euroa.

Perustelut

Hanke toteutettiin kokonaisurakkana. Kokonaisurakka ratkaisuun päätyminen aiheutui urakka-aikataulun kriittisyydestä, koska hanke piti olla valmis vuoden 2013 loppuun mennessä ja toisaalta siitä että Kuntotalo on rakennettu 60-luvun lopulla ja tuolloin usein eristerakenteissa käytettiin asbestia ja Säätiö ei halunnut ottaa tästä riskiä vaan esimerkiksi purkutyöt sisällytettiin kokonaisurakkaan. Liite 1. Kuvat purettavasta katosta ja seinästä. Tästä aiheutui se, ettemme pystyneet suunnitteluvaiheessa laskemaamme talkootyötä, arvoltaan 4500 euroa, toteuttamaan, vaan nämä ajatellut olemassa olevien rakenteiden, kuistinkatto- ja seinäeristeiden purkutyöt sisällytettiin kokonaisurakkaan.

Mikkelissä 25.4.2014

Karkialampi Säätiö

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO HANKKEEN MUUTOSHAKEMUKSEEN

Hakija	Karkialampi-säätiö
Hankkeen nimi	Kuntotalon liikunta-areena
Hankkeen numero	14683
Hankkeen diaarinumero (ELY-keskus)	1327/3570-2011
Hankkeen diaarinumero (toimintaryhmä)	17/103-2011/25
Muutoshakemus tullut vireille toimintaryhmässä	25.4.2014
Hankkeelle myönnetty toteutusaika	6.6.2011 - 31.12.2013
Toimintalinja ja toimenpidenumero	4, 413/321

LAUSUNTO HANKKEEN MUUTOSHAKEMUKSEEN

Päätöksellä myönnetty kustannusarvio ja rahoitus:

- rakentaminen 467 031 euroa, josta vastikkeettoman työn arvo 4 500 euroa
- tuki yhteensä 116 851,16 euroa, yksityinen rahallinen osuus 350 179,84 euroa.

Muutoksella haettu kustannusarvio ja rahoitus:

- rakentaminen 396 495,33 euroa, josta vastikkeettoman työn arvo 0 euroa
- tuki yhteensä 116 851,16 euroa, yksityinen rahallinen osuus 279 644,17 euroa.

Veej'jakaja ry puoltaa hankkeen kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman muutosta haetun mukaan siten, että ne vastaavat toteumaa ja vastikkeettoman työn osuus poistetaan hakijan muutoshakemuksessa esittämällä perusteilla.

Muutos on hakijan kannalta tarpeellinen ja perusteltu ja hankerahoituksen käyttämisen kannalta järkevä. Hankkeen sisältö on alkuperäisen päätöksen mukainen.

Paikka	Päiväys
Mikkeli	29.4.2014

Yhdistyksen nimenkirjoittaja	Allekirjoitus

Liite 7 Kehittämishankkeen hanketukihakemus

HANKETUKIHAKEMUS

Yleishyödyllinen kehittämishanke
Manner-Suomen maaseudun
kehittämishankkeiden ohjelma 2007-2013

1(4)

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa Investoi maaseutualueisiin

- Uusi hakemus
 Korjaus/täydennys edelliseen hakemukseen
 Muutos saatuun rahoituspäätökseen

Lno 2306A

Kirjausmerkinnät, ELY-keskus täyttää

Vastaanottomerkinnät: leima, saapumispv., käsittelijä, Dnro	Hankkeen numero
	☐ siirto/päätös pvm
	Talientaja

Kirjausmerkinnät, paikallinen toimintaryhmä täyttää

Saapumispv.	Dnro	Toimintaryhmä	Vastaanottaja
-------------	------	---------------	---------------

Tukea haetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta Leader -toimintaryhmän rahoituskiintiöstä

1. HAKIJA

Nimi	Y-tunnus/henkilötunnus/yhdistyksen Rno		
	Hakijan verotuskunta		
Jakeluosoite	Postinumero ja -toimipaikka		
Puhelin	Matkapuhelin	Sähköposti ja www-sivut	
Yhteyshenkilön nimi ja asema organisaatiossa		Yhteyshenkilön puhelinnumero/sähköposti	
Kirjanpitäjän/kirjanpito-osaston yhteystiedot			
Kirjanpidon sailytyspaikka/osotebedot			
Hankkeen vastuhenkilö ja asema organisaatiossa (nämä tiedot ovat julkisia yhteystietoja)			
Jakeluosoite		Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	Matkapuhelin	Telefax	Sähköposti

Tuen siirtäminen

Hakija esittää tukea siirrettäväksi toiselle toteuttajalle hankkeen toteuttamiseksi

kyllä ei

Hankesuunnitelmassa yksilöidään siirron saajat. Hakemuksen liitteenä ovat tuen siirtoa koskevat sopimukset.

2. HANKE

Hankkeen nimi	Hankkeen toimiala
Ohjelman toimintalinja	Ohjelman toimenpide
Hankkeen toteutusaika	/ .20 - / .20
Hakija esittää hankkeelle ohjausryhmää (esitys liitteenä)	☐ kyllä ☐ ei

3. HANKEKUVAUKSEN TIIVISTELMÄ (laajempi hankesuunnitelma liitteenä)

Hankkeen kuvaus, josta tulee käydä ilmi hankkeen kohderyhmä, hyödynsaajat, tavoitteet, yksilöidyt toimenpiteet, tulokset ja vaikutukset. Tämä tiivistelmä julkaistaan internetissä.

4. HAKIJALLE AIEMMIN MYÖNNETTY JA MAKSETTU TUKI

Hakijalle on myönnetty EU-osarahoitteista tukea vuonna 2000 tai sen jälkeen.
Jos vastaus on kyllä, ilmoita tuen/tukien rahoittaja/rahoittajat tässä.

kyllä ei

TE-keskus Läninhallitus Ympäristökeskus Muu, mikä?

5. HANKEEN TOTEUTTAMISALUE

Hanke on luonteeltaan paikallinen alueellinen alueiden välinen valtakunnallinen kansainvälinen

Toteuttamisalue Hakemushetkellä 31.12.2005

Yksi kunta
 Useampi kunta
 Seutukunta
 Useampi seutukunta
 ELY-keskusalue
 Useampi ELY-keskusalue
 Yhden tai useamman toimintaryhmän alue
 Kansainvälinen, nimeä maat

Liityntä muihin ohjelman hankkeisiin tai muihin ohjelmiin (teemaohjelmiin, hankekokonaisuuksiin tai yksittäisiin hankkeisiin)

Muun viranomaisen osarahoittama ELY-keskuksen elinkeino, työvoima, osaaminen ja kulttuuri vastuualueen osarahoittama

Hankenumbero ja hankkeen nimi

6. YLEISHYÖDYLLISEN KEHITTÄMISHANKEEN KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA

Luvut ilmoitetaan euroina

Kustannusarvio tehdään ilman arvonsäveroä. Mikäli hakija ei kuitenkaan saa palautusta, niin arvonsävero voidaan sisällyttää kustannusarvion lukuun.
(Verottajalta saatu todistus liitteenä)

kyllä ei

Arvonsäveroä sisältyy hankkeen kustannusarvioon

Kustannusarvio toteutusajalta	Yhteensä	Viranomaisen merkintöjä
Palkkauskulut ja palkkiot		
Ostopalvelut		
Vuokrat		
Kotimaan matkakulut		
Ulkomaan matkakulut		
Muut kustannukset		
Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ		
Yleiskustannukset (max. 10 % hankkeen kok.kust.arv.)		
Kokonaiskustannukset yhteensä		
Hankkeen tulot (vähenetään)		
Kustannusarvio yhteensä (ilman tuloja)		

Rahoitussuunnitelma	Yhteensä	Viranomaisen merkintöjä	Toimintaryhmä täyttää
A. ELY-keskukselta haettava rahoitus (EU+valtio)			
B. Muu julkinen rahoitus (erittely kohta 7)			
- kunnat			
- muu julkinen			
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A+B)			
D. Yksityinen rahoitus			
- rahallinen osuus			
- vastikkeetta tehtävä työ			
Yhteensä (C+D)			
E. Hankkeen tulot (lisätään)			
Kokonaisrahoitus (A+B+D+E)			

7. MUU JULKINEN RAHOITUS

Haetaanko hankkeeseen muuta julkista rahoitusta	☐ kyllä ☐ ei
Erittely muusta julkisesta rahoituksesta (rahoittaja, tukimuoto, määrä ja hakupäivämäärä)	
Onko hanke saanut muuta julkista rahoitusta	☐ kyllä ☐ ei
Erittely saadusta julkisesta rahoituksesta (rahoittaja, tukimuoto, määrä ja päätöspäivämäärä)	

8. ARVIO TUETTAVAN HANKEEN VAIKUTUKSISTA

☐ edistää kohdealueen toiminnan kansainvälistymistä	☐ parantaa asuin ympäristön viihtyisyyttä
☐ edistää kohdealueen asukasmaaran kasvua	☐ edistää tietoyhteiskunnan kehittymistä
☐ lisää yhteistyöverkostojen määrää ja toimintaa kohdealueella	☐ lisää sosiaalista pääomaa

9. HAKIJAN VAKUUTUS JA SUOSTUMUS

Hakija vakuuttaa tässä hakemuksessa ja sen liitteissä antamansa tiedot oikeiksi. Hakija on tutustunut hakuohjeisiin ja tuntee hakemuksessa tarkoitetun hankkeen aloittamiseen liittyvät riskit. Hakija suostuu toimittamaan hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset ja suostuu tämän hakemuksen kohteena olevan toiminnan osalta suoritettavaan katselmukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja niiden valtuuttamat henkilöt ovat oikeutettuja tämän hakemuksen ratkaisemista, tuen maksamista, valvontaa ja seurantaa varten saamaan hakijaa koskevat tarpeelliset tiedot sekä suorittamaan valvontaa tuen saajan luona siten kuin maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa tai sen nojalla säädetään.

Rahoituspäätöksen valmistelusta ja valvontaa varten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tarvita tietoja eri viranomaisilta ja julkisilta rahoittajilta (esim. Finnvera). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi liike- ja ammattisalaisuuksia koskevien salassapitosäännösten estämättä olla yhteydessä näihin viranomaisiin ja julkisiin rahoittajiin sekä rahoitussuunnitelmassa mainittuihin muihin rahoittajiin hankkiakseen hakijaan ja tähän hankkeeseen liittyviä tietoja. Hakija suostuu siihen, että hakemuksessa erikseen julkisiksi merkityt asiat voidaan julkistaa.

Paikka ja aika	Hakijan allekirjoitus ja nimeselvennys (nimenkirjoitusoikeuden omaava henkilö)

LIITTEET**1. Kaikkiin yleishyödyllisiin kehittämishankkehakemuksiin**

- a. Hankesuunnitelma, jossa kuvataan hankkeen kohderyhmät, tavoitteet, eritelty sisältö, yksilöity toteutustapa ja -aika, hankkeen toteuttamisen henkilö- ja muut voimavarat, hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot ja niiden toteutus- ja rahoitusvastuut ja mahdolliset sopimusjärjestelyt, hankkeen kustannusarvio ja rahoitus-suunnitelma sekä suunnitelma hankkeen etenemisen ja sen tulosten tiedottamisesta ja raportoinnista.
- b. Selvitys hakijan taloudellisesta tilanteesta, esim. tilinpäätösasiakirjat (ei koske kuntia, kuntayhtymiä ja valtion organisaatioita)
- c. Yhdistysrekisteriote tai säätiörekisteriote ja yhteisön säännöt sekä selvitys nimenkirjoitusoikeudesta, jos hakija ei ole edellä mainittu yhteisö.
- d. Jäljennös siitä yhteisön kokouspöytäkirjasta, jossa hankkeesta ja sitä koskevasta tukihakemuksesta on päätetty
- e. Hakija voi tehdä esityksen ohjausryhmän jäseniksi. Ohjausryhmä valitaan pääsääntöisesti, jos hankkeen kustannukset ovat yli 20 000 euroa. Ohjausryhmän jäsenten kirjalliset suostumukset on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ennen päätöksen antamista.

2. Hakemuksiin, joissa tukea siirretään muulle toteuttajalle

- a. Tuen saajan ja muun toteuttajan välinen sopimus, josta ilmenee osapuolet, sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden sisältö ja osapuolten rooli hankkeen toteutuksessa. Sopimuksen on sisällettävä osapuolten toteuttamien toimenpiteiden kustannukset ja siirron saajille siirrettävän tuen määrä. Lisäksi sopimuksessa on sovittava, kuinka osapuolet noudattavat hankintalainsäädäntöä, kirjanpitovelvollisuutta sekä tiedonanto- ja avustamisvelvollisuutta. Sovittava myös, että tuen saaja voi antaa tarkastavalle viranomaiselle kumpaakin osapuolta koskevat tiedot tuettujen toimintojen osalta.

3. Muut liitteet

- Seurantatietolomake 2306Aind
- Kustannusten jakoperusteet 2306K
- Arvio vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävän työn laadusta ja määrästä 2306L

Liite 8 Kehittämishankkeiden maksuhakemus

1(3)

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

**MAKSUHAKEMUS
YLEISHYÖDYLLINEN KEHITTÄMISHANKE
Manner-Suomen maaseudun
kehittämisohjelma 2007–2013**

EUROOPAN YHTEISÖ
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa Investoi maaseutualueisiin

- Uusi maksuhakemus
 Korjaus/täydennys edelliseen maksuhakemukseen

Lno 2316A

KIRJAUSMERKINNÄT

ELY-keskuksen nimi		Toimintaryhmän nimi	
Saapunut, pvm	Diaarinumero	Saapunut, pvm	Diaarinumero
Vastaanottajan nimi		Vastaanottajan nimi	

1. HAKIJA

1.1 Hakijan nimi	1.2 Y-tunnus / yhdistyksen rekisterinumero
1.3 Lähiosoite	1.4 Postinumero ja -toimipaikka
1.5 Pankkitilin numero IBAN ja pankin BIC-koodi	
1.6 Maksuhakemuksesta lisätietoja antava henkilö ja yhteystiedot (puhelin ja sähköposti)	
1.7 Kehittämishankkeen kirjanpidosta vastaava yritys ja henkilö sekä yhteystiedot (puhelin ja sähköposti)	
1.8 Kirjanpidon säilytyspaikan osoite	
1.9 Saako hakija tuettavasta toimenpiteestä maksamansa arvonlisäveron vähennyksinä tai palautuksina takaisin ☐ kyllä ☐ ei Maksuhakemuksessa esitettävien kustannuksien ei saa sisällyttää arvonlisäveron osuutta, jos luen hakija saa kustannuksien liittyvän arvonlisäveron vähennyksenä tai palautuksena.	

2. TUETTU YLEISHYÖDYLLINEN KEHITTÄMISHANKE

2.1 Hankkeen nimi	2.2 Hankenumero
2.3 Yleishyödyllisen kehittämishankkeen toteutuskunta	2.4 www-sivut

3. YLEISHYÖDYLLISEN KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Onko yleishyödyllinen kehittämishanke toteutettu tukipäätöksen ja hyväksytyin suunnitelman mukaisesti	☐ Kyllä	☐ Ei, selvitys eroavaisuuksista kohdassa 3.4 tai erillisenä liitteenä
3.2 Onko tuen myöntämisen jälkeen tuen saajan taloudellisissa yms. hankkeen toteutukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtunut muutoksia	☐ Ei	☐ Kyllä, selvitys muutoksista kohdassa 3.4 tai erillisenä liitteenä
3.3 Kuvaa yleishyödyllisen kehittämishankkeen toteuttamisesta		
3.4 Lisätietoja (mm. muutokset hankkeen toteutuksessa, muutokset tuen saajan taloudellisissa olosuhteissa, hankkeen keskeytymisen syy tai muuta hankkeen toteutukseen liittyviä lisätietoja)		

Lno 2316A

17.01.2011

4. YLEISHYÖDYLLINEN KEHITTÄMISHANKE

4.1 Toteutuksen edistyminen ☐ käynnissä ☐ loppunut ☐ keskeytynyt
4.2 Maksuhakemus ajalta ___ / ___ 20___ - ___ / ___ 20___
4.3 Hakemukelta ☐ ennakko ☐ maksuerä ☐ loppumaksu ☐ lomarahan, -palkan tai -korvauksen perusteella haettava maksuerä
4.4 Loppumaksun jälkeen maksettavan lomarahan perusteella haetaan maksua myöhemmin ☐ kyllä ☐ ei <i>Koskee hankkeita, joiden tukihakemus on tullut vireille 5.10.2008 mennessä</i>
4.5 Arvio ajankohdasta, jolloin lomarahan maksua haetaan ___/20___ <i>Koskee hankkeita, joiden tukihakemus on tullut vireille 5.10.2008 mennessä</i>
4.6 Loppumaksun jälkeen maksettavan lomarahan, -palkan tai -korvauksen perusteella haetaan maksua myöhemmin ☐ kyllä ☐ ei <i>Koskee hankkeita, joiden tukihakemus on tullut vireille 6.10.2008 tai sen jälkeen</i>
4.7 Arvio ajankohdasta, jolloin lomarahan, -palkan tai -korvauksen maksua haetaan ___/20___ <i>Koskee hankkeita, joiden tukihakemus on tullut vireille 6.10.2008 tai sen jälkeen</i>

KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMISESTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET

	Hakija täyttää	Viranomaisen täyttää
4.5 Palkat		
4.9 Palkkiot		
4.10 Ostopalvelut		
4.11 Vuokrat		
4.12 Kotimaan matkakulut		
4.13 Ulkomaan matkakulut		
4.14 Muut kustannukset		
4.15 Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ		
4.16 Yleiskustannukset ¹		
4.17 Kokonaiskustannukset yhteensä		
4.18 Hankkeen tulot (vähennetään)		
4.19 HYVÄKSYTTÄVÄT KUSTANNUKSET YHTEENSÄ		

¹ Koskee hankkeita, joiden tukihakemus on tullut vireille 2.6.2010 tai sen jälkeen.

KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMISEKSI HAETTAVA TUKI JA TOTEUTUNUT RAHOITUS		
	Hakija täyttää	Viranomais täyttää
4.20 ELY- keskukselta haettava tuki		EU
		Valtio
4.21 Kuntaraha		
4.22 Muu valtion rahoitus		
4.23 Muu julkinen rahoitus		
4.24 Yksityinen rahoitus, rahallinen osuus		
4.25 Yksityinen rahoitus, vastikkeetta hankkeen hyväksi tehty työ		
4.26 Hankkeen tulot (lisätään)		
4.27 KOKONAISRAHOITUS		

5. ALLEKIRJOITUS JA VAKUUTUS

☐ Vakuutan, että olen täällä lomakkeella ilmoittanut hankkeen toteuttamiseen haetun ja saadun rahoituksen. Rahoituksella tarkoitetaan muuta julkista tukea tai muuta julkista rahoitusta yhteisön tai kansallista varoista.			
☐ Olen saanut maksuhakemuksessa esitettyihin kustannuksiin muuta julkista tukea tai muuta tukea sisältävää julkista rahoitusta alla olevan erittelyn mukaisesti:			
Rahoittaja	Tukimuoto	Tuen määrä, euroa	Maksupäivä
<p>Olen tutustunut tukipäätöksen ehtoihin, ja olen tietoinen siitä, että tukikelpottomien kustannusten sisällyttäminen maksuhakemukseen saattaa aiheuttaa vähennyksiä tukikelpoisten kustannusten perusteella maksettavan tuen määrään.</p> <p>Vakuutan, että maksuhakemuksessa antamani tiedot ovat oikeita.</p>			
Palkka ja aika	Hakijan allekirjoitus ja nimeselvitys		

Liite 9 Toimintaryhmän lausunto kehittämishanke

1 (6)

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO YLEISHYÖDYLLISESTÄ KEHITTÄMISHANKKEESTA

Hakija		
Hankkeen nimi		
Hakemus tullut vireille toimintaryhmässä		
Hankkeen toteutusaika		
Ohjelman toimenpide	(linjalla 4)	(linjalla 3)
Toimintaryhmän antama diaarinumero		

Toimintaryhmä (*nimi*) ry on hallituksen kokouksessa pp.kk.20xx päättänyt puoltaa / olla puoltamatta -nimistä hanketta.

Hanke täyttää seuraavat toimintaryhmän paikallisessa suunnitelmassa asettamat kriteerit. (Vastavasti, jos toimintaryhmä ei puolla hankkeen rahoitusta, tulee se lausunnossa perustella.)

Tähän toimintaryhmän määrittelemät valintakriteerit

Muut perustelut:

Miten hanke erityisesti tukee toimintaryhmän ohjelman toteutumista. Perustelut mikäli hakemusta ei puolleta haetun mukaisesti.

HYVÄKSYTTÄVÄ KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA

Arvonlisävero sisältyy ei sisälly kustannusarvioon

Kustannusarvio

	Haettu	Puollettu
Palkkauskulut ja palkkiot		
Ostopalvelut		
Vuokrat		
Kotimaan matkakulut		
Ulkomaan matkakulut		
Muut kustannukset		
Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ		
Kokonaiskustannukset yhteensä		
Hankkeen tulot (vähennetään)		
Kustannusarvio yhteensä (ilman tuloja)		

25.6.2009

Rahoitussuunnitelma

	Haettu	Puollettu
A. TE-keskukselta haettava rahoitus (EU + valtio)		
B. Muu julkinen rahoitus		
- kunnat		
- muu valtion rahoitus		
- muu julkinen		
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A + B)		
D. Yksityinen rahoitus		
- rahallinen osuus		
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ		
Yhteensä (C + D)		
E. Hankkeen tulot (lisätään)		
Kokonaisrahoitus (C + D + E)		

Paikka	Päiväys
--------	---------

Yhdistyksen nimenkirjoittaja	Allekirjoitus
Yhdistyksen nimenkirjoittaja	Allekirjoitus

Liite 1 Tarkistuslista
Liite 2 Liiteluettelo

LIITE 1

TARKISTUSLISTA YLEISHYÖDYLLISEN KEHITTÄMISHANKEHAKEMUKSEN KÄSITTELYÄ JA TOIMINTARYHMÄN LAUSUNNON VALMISTELUA VARTEN

Tarkistuslista koskee lomakkeen 2306A ja sen liitteiden mukaisten hankehakemusten käsittelyä.

Tarkistuslistaa käytetään jokaisen hankehakemuksen käsittelyn yhteydessä. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "ei koske toimenpidettä" silloin, kun velvoite ei koske hakemusta, hakijaa tai hanketta. Tarkistuslistaan merkitään rasti kohtaan "kyllä", kun kyseinen asia on tarkistettu hakemuksesta ja/tai sen liitteistä ja asia on kunnossa. Rasti merkitään "ei" -kohtaan, kun kyseinen asia ei ole kunnossa. Kaikki "ei"-vastaukset perustellaan ja muut tarkentavat lisäselvitykset kuvataan kohdassa "Huomautettavaa". "Pyydetty seuraavat lisäselvitykset/liitteet" -kohtaan merkitään pyydetty asiakirjat ja pyynnön päivämäärä sekä asiakirjan saapumisen päivämäärä.

Tarkistuslista allekirjoitetaan käsittelyprosessin mukaisesti.

Hakijan nimi:

Vireille tulopäivä:

1. KOKO TUKIHAKEMUSTA KOSKEVA OSIO

1.1 Tukihakemuksen vastaanottaminen toimintaryhmässä

	Kyllä	Ei
1. Hakemus on toimitettu toimivaltaiselle toimintaryhmälle.	☐	☐
2. Hakemukseen on tehty vastaanottomerkintä ja se on merkitty diaariin.	☐	☐
3. Hakemuksen asiakastietojen ja vastaanottomerkintöjen yhteneväisyys diaaritietoihin on tarkastettu.	☐	☐

1.2 Tukihakemuksen tekninen tarkistus

	Kyllä	Ei
4. Hakemus on tehty oikealle lomakkeelle.	☐	☐
5. Hakemus on asianmukaisesti täytetty.	☐	☐
6. Hakemus on allekirjoitettu.	☐	☐
Huomautettavaa:		

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta
7. Hakemus on tarkastettu silmämääräisesti ja esiintyneiden puutteiden vuoksi on ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin pyytämällä tarvittavat lisäselvitykset hakijalta.	☐	☐	☐
8. Hakemuksen liitteeksi tarvittavat lausunnot ja puuttuneet selvitykset/liitteet on toimitettu (ks. Liite 2 liiteluettelo).	☐	☐	☐
9. On varmistettu, että hakijalle on tarvittaessa kirjallisesti varattu tilaisuus täydentää hakemusta esim. toimenpiteiden ja toteutusajan suhteen.	☐	☐	☐
Huomautettavaa:			
Pyydetty seuraavat lisäselvitykset/liitteet:			
Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus		

1.3 Toimintaryhmän lausunnon valmistelu

	Kyllä	Ei
10. Hanke on paikallisen suunnitelman mukainen ja täyttää paikallisessa suunnitelmassa asetetut kriteerit.	☐	☐
Huomautettavaa:		
Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus	

LIITE 2 LIITELUETTELO

Yleishyödyllisen kehittämishankkehakemuksen liitteet

Liiteluetteloa käytetään tarkistuslistan apuna. Liiteluetteloon merkitään rasti kohtaan "ei koske hanketta" silloin, kun velvoite ei koske hakemusta, hakijaa tai hanketta. Rasti merkitään "kyllä" -kohtaan, kun vaadittava liite on hakemuksen liitteenä ja vastaavasti "ei" -kohtaan, kun vaadittava liite ei ole hakemuksen liitteenä. Lisäselvitysten pyyntö- ja toimituspäivämäärät nimikirjainmerkintöineen merkitään niille varattuihin sarakkeisiin. Kohdassa "Huomautettavaa" kuvataan muita liitteiden kannalta tarpeellisia tietoja.

1. Kaikkiin yleishyödyllisiin kehittämishankkehakemuksiin:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Hankesuunnitelma, jossa kuvataan hankkeen kohderyhmät, tavoitteet, eritelty sisältö, yksilöity toteutustapa ja -aika, hankkeen toteuttamisen henkilö- ja muut voimavarat, hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot ja niiden toteutus- ja rahoitusvastuut ja mahdolliset sopimusjärjestelyt, hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä suunnitelma hankkeen etenemisen ja sen tulosten tiedottamisesta ja raportoinnista.	☐	☐	☐		
b) Selvitys hakijan taloudellisesta tilanteesta, esim. kassavirtalaskelma tai likviditeetilaskelma (ei koske kuntia, kuntayhtymiä ja valtion organisaatioita).	☐	☐	☐		
c) Verottajalta saatu tai muu riittävä selvitys hankkeen arvonlisäverovelvollisuudesta on pakollinen, jos hakija on arvonlisäverovelvollinen ja kustannukset sisältävät alv:n. Valtiolta tai sen laitoksilta ei tarvita kyseistä selvitystä.	☐	☐	☐		
d) Yhdistysrekisteriote tai säätiörekisteriote ja yhteisön säännöt.	☐	☐	☐		
e) Selvitys nimenkirjoitusoikeudesta, jos hakija ei ole d) kohdassa tarkoitettu yhteisö	☐	☐	☐		
f) Jäljennös siitä yhteisön kokouspöytäkirjasta, jossa hankkeesta ja sitä koskevasta tukihakemuksesta on päätetty.	☐	☐	☐		
g) Hakija voi tehdä esityksen ohjausryhmän jäseniksi. Ohjausryhmä jätetään pääsääntöisesti valitsematta, jos hankkeen kustannukset ovat enintään 20 000 euroa. Ohjausryhmän jäsenten kirjalliset suostumukset on toimitettava työ- ja elinkeinokeskukseen ennen päätöksen antamista.	☐	☐	☐		
h) Arvio vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävän työn laadusta ja määrästä, liitelomake 2306L.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

2. Hakemuksiin, joissa tukea siirretään muulle toteuttajalle:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Tuen saajan ja muun toteuttajan välinen sopimus, josta ilmenee osapuolet, sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden sisältö ja osapuolten rooli hankkeen toteutuksessa. Sopimuksen on sisällettävä osapuolten toteuttamien toimenpiteiden kustannukset ja siirron saajille siirrettävän tuen määrä. Lisäksi sopimuksessa on sovittava kuinka osapuolet noudattavat hankintalainsäädäntöä, kirjanpitovelvollisuutta sekä tiedonanto- ja avustamisvelvollisuutta. Sovittava myös, että tuen saaja voi antaa tarkastavalle viranomaiselle kumpaakin osapuolta koskevat tiedot tuettujen toimintojen osalta.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

3. Muut liitteet:

	Kyllä	Ei	Ei koske hanketta	Pyydetty lisäselvityksiä pvm	Lisäselvitykset toimitettu pvm
a) Seurantatietolomake 2306Aind.	☐	☐	☐		
b) Kustannusten jakoperusteet, liitelomake 2306K.	☐	☐	☐		
c) Luettelo hakijan vuonna 2000 tai sen jälkeen saamista tuista, liitelomake 2306T tai vastaava.	☐	☐	☐		
Huomautettavaa:					

Tarkistuksen suorittaja	Päiväys ja allekirjoitus
-------------------------	--------------------------

Liite 10 Hankkeiden tavoitteet ja tulokset kehittämishankkeissa

1(4)

HANKKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET
YLEISHYÖDYLLINEN KEHITTÄMISHANKE

2306Aind

Kirjausmerkinnät, ELY-keskus täyttää

Vastaanottomerkinnät: leima, saapumisvmm., käsittelijä, Dnro

Kirjausmerkinnät, paikallinen toimintaryhmä täyttää

Saapumisvmm.	Dnro
Toimintaryhmä	Vastaanottaja

Tukipäätöksen Dnro	Hankkeen nimi
Hankkeen toteuttaja	

Hankkeen määrälliset tavoitteet ja tulokset

Indikaattori	Tavoitetaso, henkilöä/kappaletta	Toteuma hankkeen alusta raportointihetkeen mennessä henkilöä/kappaletta ☐ 31.12.20__ ☐ Loppuraportin yhteydessä
Parantuneista palveluista hyötynyt maaseutuväestö (toimenpide 321, 322 ja 323)		
Palvelujen lukumäärä (toimenpide 321)		
Säilytetyt palvelut		
Uudet palvelut		
Kylien lukumäärä, joissa hanketta toteutetaan (toimenpide 322)		
Uusien asukkaiden lukumäärä (toimenpide 322)		
Laaditut/päivitetyt kylien kehittämissuunnitelmat (toimenpide 322)		
Laaditut/päivitetyt ympäristön hoito/suojelu/maisemasuunnitelmat (toimenpide 323)		

Mitä palveluita on säilynyt? (toimenpide 321)
Mitä palveluita on syntynyt? (toimenpide 321)

2(4)

Hankkeessa työskentelevien määrä (valtion talousarviosta toimintamenoja saavat valtion laitokset ja virastot) (toimenpide 111, 321, 322, 323) htv
Hankkeessa työskentelevien määrä (muut kuin valtion laitokset ja virastot) (Toimenpide 111, 321, 322, 323) htv

Paikka ja aika	Hakijan allekirjoitus ja nimenselvitys
----------------	--

HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Vaikutuksen kohde	+/0/-/E	Sanallinen selitys
1. Vaikutukset päästöihin		
- vesien tilaan		
- maaperään		
- ilmaan		
2. Vaikutukset kulutukseen, tuotantoon ja energiatalouteen		
- jätteiden määrän vähentämiseen		
- hyötykäyttöön ja kierrätykseen		
- energian säästöön		
- energiatehokkuuteen		
- paikallisten uusiutuvien raaka-ainoiden ja palvelujen käyttöön		
3. Vaikutukset luonnonolosuhteisiin ja yhdyskuntiin		
- maisemaan		
- kulttuuriympäristöön		
- luontoalueiden yhtenäisyyteen		
- olemassa olevan infran hyväksikäyttöön		
- uhanalaisiin ja harvinaisiin lajeihin		
- Natura 2000 ohjelman kohteisiin		
4. Vaikutukset ihmisiin		
- elinoloihin ja viihtyvyyteen		
- terveyteen		
- turvallisuuteen		
5. Vaikutukset liikenteeseen		
- henkilöautoliikenteen kasvun hillitsemiseen		
- kuljetustarpeen vähenemiseen		
- logistiikan tehostamiseen		
- joukkoliikenteen tai kevyen liikenteen osuuteen		
6. Vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen		
- ympäristötekniologiaan		
- ympäristöosaamiseen ja tietoisuuteen		
7. Vaikutukset kansainväliseen yhteistyöhön		
- lähialueiden ympäristöpäästöihin		

Kaikista hankkeista arvioidaan ovatko ne:

- ympäristölle haitallisia asteikolla:

- = (vähäinen haittavaikutus)

0 = neutraaleja

- onko niillä positiivisia vaikutuksia asteikolla:

+ = (vähäinen myönteinen vaikutus),

++ = (merkittävä myönteinen vaikutus)

E = ei koske haettavaa hanketta

Hankkeesta aiheutuvat vaikutukset merkitään symbolein sarakkeeseen +/0/-/E

YLEISHYÖDYLLISEN KEHITTÄMISHANKKEEN SEURANTATIETOLOMAKKEEN TÄYTTÄMINEN

Lomakkeeseen täytetään tukipäätöksen diaarinumero (Dnro), hankkeen nimi ja hankkeen toteuttaja. Tuen hakuvaiheessa tukihakemuksen diaarinumerokohtaa ei täytetä.

Tuen **hakuvaiheessa** täytetään tavoitetaso –sarakeeseen hankkeen tavoitetaso (henkilöä tai kappaletta).

Haettaessa tukea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY-keskuksesta) indikaattorilomake toimitetaan tukihakemuksen liitteenä ELY-keskukselle, joka vahvistaa tavoitteet hankepäätöksessä. Haettaessa tukea paikallisen Leader-toimintaryhmän rahoituskäytäntöistä indikaattorilomake toimitetaan tukihakemuksen liitteenä paikalliselle Leader-toimintaryhmälle. Ryhmä toimittaa tarkistamansa tukihakemuksen ja sen liitteet ELY-keskukselle. ELY-keskus vahvistaa hankkeen tavoitteet hankepäätöksessä.

Useampivuotisissa hankkeissa hankkeen **toteuma** ilmoitetaan Indikaattorilomakkeella kerran vuodessa. Alle vuoden kestävässä hankkeissa toteuma ilmoitetaan hankkeen päättyessä. Kaikki indikaattoritiedot ilmoitetaan kumulatiivisesti, eli kirjataan kaikki raportointitieteen mennessä syntyneet tulokset.

Edellisen vuoden joulukuun lopun toteumatiedoilla (toteuma 31.12.20__) täytetty indikaattorilomake palautetaan ELY-keskukseen tammikuun loppuun mennessä. Paikallisen Leader-toimintaryhmän rahoituskäytäntöistä rahoitetun hankkeen toteuttaja palauttaa indikaattorilomakkeen toimintaryhmälle tammikuun loppuun mennessä. Toimintaryhmä toimittaa tarkistamansa indikaattorilomakkeen ELY-keskukseseen. **Viimeinen toteumatieto** hankkeesta annetaan loppuraportin yhteydessä. Hanketukien vaikuttavuuden seurantatietoja on annettava lisäksi 2 vuoden kuluessa tuen viimeisen erän maksamisesta sitä erikseen pyydettyäessä.

Yleishyödylliset kehittämishankkeet ilmoittavat vain ne tulokset, jotka syntyvät suoraan kehittämishankkeen toiminnasta. Jos kehittämishankkeessa mukana olevalla yrityksellä on omia kehittämis-/investointihankkeita, niiden tulokset ilmoitetaan yritystuen indikaattorilomakkeella.

Parantuneista palveluista hyötynyt maaseutuväestön lukumäärä (henkilöä) ilmoitetaan kaikissa yleishyödyllisissä kehittämishankkeissa (toimenpiteet 321, 322 ja 323). Maaseutuväestöä ovat kaikki kaupunkien ulkopuolella asuvat henkilöt (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma Liite 1).

Hankkeen ansiosta säilyneiden palveluiden ja syntyneiden uusien palvelujen lukumäärä täytetään toimenpiteessä 321 (elinkeinoelämän ja maaseutuväestön

peruspalvelut). Palveluita ovat esim. ateriapalvelut, hoivapalvelut, siivouspalvelut ja vapaa-ajan palvelut.

Kylien lukumäärä, joissa hankkeen toimia toteutetaan, täytetään toimenpiteessä 322 (kylien kunnostus ja kehittäminen). Kylällä tarkoitetaan rekisteröidyn kyläyhdistyksen tai -toimikunnan aluetta ja sen asukkaita tai rajatun maantieteellisen alueen asukkaista koostuvaa yhteisöä, joka on sijaintinsa ja toimintansa perusteella muodostunut omaksi kokonaisuudeksi. Kylät ovat asukasmäärältään ja alueeltaan hyvin erikokoisia, mutta pienempiä kuin kunnat.

Hankkeen ansiosta alueelle muuttaneiden uusien asukkaiden lukumäärä täytetään toimenpiteessä 322. Arviointi tehdään esim. vertaamalla tilastotietoja hankkeen toteutusajalta.

Laaditut/päivitetyt kylien kehittämissuunnitelmat kohdassa kirjataan kaikkien hankkeen aikaansaamien uusien tai päivitettyjen kehittämissuunnitelmien lukumäärä (toimenpide 322).

Laaditut/päivitetyt ympäristön hoito/suojelu/maaseutusuunnitelmat kohdassa kirjataan kaikkien hankkeen aikaansaamien uusien tai päivitettyjen suunnitelmien lukumäärä (toimenpide 323, maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen).

Hankkeessa työskentelevien määrä (valtion talousarviosta toimintamenoja saavat valtion laitokset ja virastot) kohta koskee valtion budjetista toimintamenoja saavien laitosten ja virastojen hankkeita, kuten mm. tutkimuslaitokset, yliopistot ja metsäkeskukset. Kohtaan kirjataan hankkeen varoilla palkattujen työntekijöiden määrä henkilötyövuosiksi muutettuna. Määrään ei sisällytetä ostopalveluina tehtävien toimenpiteiden htv-määriä.

Hankkeessa työskentelevien määrä (muut kuin valtion laitokset ja virastot) kohta koskee muita kuin edellisessä kohdassa mainittuja valtion budjetista toimintamenoja saavien laitosten ja virastojen hankkeita. Kohtaan kirjataan hankkeen varoilla palkattujen työntekijöiden määrä henkilötyövuosiksi muutettuna. Määrään ei sisällytetä ostopalveluina tehtävien toimenpiteiden htv-määriä.

Hankkeen ympäristövaikutukset

Hakijan on annettava arvio hankkeen ympäristövaikutuksista. Hakijan on täytettävä erillinen selvitys (sivun 3 liitelomake) tuen hakemisivaiheessa sekä ilmoitettava toteumatieto tuen viimeisen erän maksamishakemuksen liitteenä.

Liite 11 Esimerkit aineistosta

1 (7)

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO YLEISHYÖDYLLISESTÄ KEHITTÄMISHANKKEESTA

Hakija	
Hankkeen nimi	
Hakemus tullut vireille toimintaryhmässä	18.4.2011
Hankkeen toteutusajankohta	18.4.2011 - 31.12.2013
Ohjelman toimenpide	413 (linjalla 4) 321 (linjalla 3)
Toimintaryhmän antama diaarinumero	

Toimintaryhmä Veej'jakaja ry on hallituksen kokouksessa 28.4.2011 päättänyt puoltaa Tanssilavateatterin kehittämisen -nimistä hanketta.

Hanke toteuttaa Veej'jakaja ry:n kehittämissuunnitelman kohtaa 3.3.3 Maaseudun kulttuuriympäristön kehittäminen ja Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman kohtaa 3.2.1 Elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut.

Hanke täyttää seuraavat toimintaryhmän paikallisessa suunnitelmassa asettamat kriteerit.

hanke on Manner-Suomen maaseutuohjelman 2007 - 2013 ja Veej'jakajan kehittämissuunnitelman mukainen (A)	kyllä
hankkeessa ei tehdä päällekkäistä työtä muiden hankkeiden kanssa (A)	kyllä
hankkeen toteuttajalla on oltava edellytykset hankkeen menestykselliseen läpiviemiseen (A)	kyllä
hankkeen toimintatavat ja -menetelmät sekä resurssit ovat kehittämishaasteeseen nähden oikein valitut (A)	kyllä
hanke on toteutustavaltaan taloudellinen ja kustannustehokas (A)	kyllä
hankkeen kustannusarvio on realistinen ja kustannusjaottelu riittävän tarkka (A)	kyllä
hanke edistää yhteistyötä ja verkostoitumista (A)	kyllä
hanke on kestävä kehityksen mukainen (A)	kyllä
Hyvän hankkeen kriteerit	
hankkeen vaikutuksesta alueelle syntyy uusia työpaikkoja ja/tai hanke varmentaa nykyisten työpaikkojen säilymistä (B)	ei
hanke synnyttää ja kehittää maaseudun oloihin soveltuvia palveluja (B)	kyllä
hanke luo uutta tai edistää uuden teknologian käyttöönottoa tai innovaatioiden syntymistä ja hyödyntämistä (B)	kyllä
hanke tuottaa alueelle pitkäaikaista lisäarvoa - hankkeella on vaikuttavuutta myös päätymisensä jälkeen (B)	kyllä
hankkeen hyöty kohdistuu Veej'jakajan alueen ihmisiin (B)	kyllä
hanke tukee paikallisia erityispiirteitä (B)	kyllä
hanke edistää paikallista aktiivisuutta (B)	kyllä
hanke edistää paikallista yhteistyötä (esim. yhteistyösopimukset)	kyllä
hanke lisää yhteisöllisyyttä esim. talkootöillä (B)	kyllä
hanke aktivoi maaseudun asukkaita kehittämistoimintaan (B)	kyllä
hanke lisää maaseudun houkuttelevuutta asuin ja -työympäristönä ja/tai edistää mahdollisuuksia etätöihin (B)	kyllä
hankkeen toimenpiteet kohdistuvat erityisesti paikallisiin maaseudun tarpeisiin (B)	kyllä
hanke edistää maaseudun ja kaupunkien välistä vuorovaikutusta (B)	kyllä
hanke edistää maaseudun paikallisten toimijoiden kansainvälistymistä (B)	ei
hanke on tasa-arvoa edistävä (B)	ei
hanke toteutetaan harvaan asutulla tai ydinmaaseudulla (B)	kyllä
hankkeessa toteutetaan erityisesti nuorille suunnattuja toimenpiteitä (B)	ei
Hankkeessa hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria (B)	kyllä

25.6.2009

Poissulkevia kriteerejä kehittämishankkeissa (A)

- Toimenpiteitä ei tueta, mikäli ne

vääristävät markkinaehtoista kilpailua	ei
ovat toimijan tavanomaista toimintaa	ei
ovat korvausinvestointeja ilman merkittävää laajennusta tai teknologian tason tai tuottavuuden nostamista	ei
helkentävät liiallisesti toimijan rahoitusasemaa ja maksuvalmiutta	ei
Laillisuuseste: syy mainitaan	ei

HYVÄKSYTTÄVÄ KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA Arvonlisävero sisältyy ei sisälly kustannusarvioon**Kustannusarvio**

	Haettu	Puollettu
Palkkauskulut ja palkkiot	48 000	48 000
Ostopalvelut	16 500	16 500
Vuokrat	0	0
Kotimaan matkakulut	5 000	5 000
Ulkomaan matkakulut	0	0
Muut kustannukset	2 000	2 000
Vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ	5 000	5 000
Kokonaiskustannukset yhteensä	76 500	76 500
Hankkeen tulot (vähennetään)	0	0
Kustannusarvio yhteensä (ilman tuloja)	76 500	76 500

Rahoitussuunnitelma

	Haettu	Puollettu
A. TE-keskukselta haettava rahoitus (EU + valtio)	45 517,50	45 517,50
B. Muu julkinen rahoitus	19 507,50	19 507,50
- kunnat	19 507,50	19 507,50
- muu valtion rahoitus	0	0
- muu julkinen	0	0
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A + B)	65 025,00	65 025,00
D. Yksityinen rahoitus	11 475,00	11 475,00
- rahallinen osuus	6 475,00	6 475,00
- vastikkeetta hankkeen hyväksi tehtävä työ	5 000	5 000
Yhteensä (C + D)	76 500,00	76 500,00

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

JATKOHAKEMUS

6.11.2013

Hankkeen nimi: Pieksämäen kyläkumppani -hanke

Numero: 15412

Kesto: 2 vuotta; 1.1.2012-31.12.2013

Budjetti: 168 000€

Perustelut:

Pieksämäen kylät ry hakee Kyläkumppani –hankkeelle jatkoaikaa 31.12.2014 asti. Hankkeen päätavoitteena on ollut vahvistaa kylien elinvoimaisuutta mm. kehittämällä lähipalveluita, elinkeinoja sekä kylien välistä yhteistyötä. Hankkeessa on työskennellyt kyläasiamies, joka on toiminut asukkaiden tukena ja aktivaattorina mm. käynnistämällä kyläsuunnitelmia, avustamalla erilaisten hankerahoitusten hakemisessa sekä tehostamalla tiedottamista kylien ja kaupungin välillä.

Hankkeen varsinaisen toiminnan aloittamisen viivästymisen vuoksi (kevät 2012) sekä kyläasiamiehen pitkän sairasloman vuoksi (15.5.2013-31.10.2013) osa suunnitelluista toimenpiteistä on siirtynyt hankkeen viimeiseltä puolivuotiskaudelta toteutettavaksi vuoden 2014 aikana. Tällaisia ovat mm. yhdessä Yhteiskunnallinen yrittäjyys Etelä-Savossa – hankkeen kanssa aloitettu yhteistyö toimivien lähipalvelumallien kokoamiseksi. Kyläsuunnitelmien laatiminen on lähtenyt hitaasti käyntiin koko alueella, ja niiden loppuunsaattamiseksi tarvitaan lisää aikaa. Elinkeinojen tukemiseksi on aloitettu yritysiltöjen pitäminen syksyllä 2013, ja ne jatkuvat kohti vuodenvaihdetta. Syksyille 2013 elinkeinotoimen kanssa suunniteltu maaseutuilta siirtyy pidettäväksi syksyllä 2014, ja kesälle 2013 suunniteltu Pieksämäen kyläpäivä siirtyy kesälle 2014. Lisäksi uutena toiveena on kyliltä tulut nuorisotapahtuman järjestäminen / nuorisoyrittäjyyden tukeminen yhdessä koulujen ja nuorisovaltuusto Pisto:n kanssa nuorten asukkaiden houkuttelemiseksi maaseudulle.

Pieksämäellä

7.11.2013

Kyläkumppani-hanke
Pieksämäen kylät ry

Etelä-Savon ELY-keskus
Maaseutu- ja energia -yksikkö
PL 164
50101 Mikkeli

TOIMINTARYHMÄN LAUSUNTO HANKKEEN MUUTOSHAKEMUKSEEN

Hakija	Pieksämäen kylät ry
Hankkeen nimi	Pieksämäen kyläkumppani
Hankkeen numero	15412
Hankkeen diaarinumero (ELY-keskus)	1533/3570-2011
Hankkeen diaarinumero (toimintaryhmä)	28/103-2011/25
Muutoshakemus tullut vireille toimintaryhmässä	15.11.2013
Hankkeelle myönnetty toteutusaika	18.10.2011 - 31.12.2013

LAUSUNTO HANKKEEN TOTEUTUSAJAN MUUTOSHAKEMUKSEEN

Päätöksellä 24717 myönnetty toteutusaika: 18.10.2011 - 31.12.2013.
Muutoshakemuksella haettu toteutusaika: 18.10.2011 - 31.12.2014.

Kyseessä on hankkeen toinen jatkoaikahakemus. Veej'jakaja ry puoltaa hankkeen toteutusajan muutosta hakemuksen mukaan.

Muutos on hakijan kannalta tarpeellinen ja perusteltu ja hankkeen loppuun saattamisen kannalta järkevä. Hankkeen sisältö on alkuperäisen päätöksen mukainen.

Paikka	Päiväys
Mikkeli	15.11.2013

Yhdistyksen nimenkirjoittaja	Allekirjoitus
	

